

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Η ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2008-2015

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΚΡΙΣΗΣ &

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ)

ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

Εργασία υποβληθείσα στο τμήμα
Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Αθήνα
Αύγουστος 2017

Εγκρίνουμε την εργασία της
Μπουραζάνη Αλεξάνδρας

ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΜΠΑΛΛΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΟΝΟΜΑ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΧΕΒΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΟΝΟΜΑ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ
ΤΖΟΒΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2017

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

[ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ]

[ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

ΜΠΟΥΡΑΖΑΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

.....

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	13
2.1. Ορισμός της φοροαποφυγής και συναφών εννοιών	13
2.2. Τα κίνητρα της φοροαποφυγής	17
2.3. Οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (R&D) ως μέσο φοροαποφυγής των επιχειρήσεων	21
2.3.1. Η εξοδοποίηση των δαπανών R&D	21
2.3.2. Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών R&D.....	22
2.4. Τα μέτρα εκτίμησης της φοροαποφυγής	24
2.4.1. Οι λογιστικές – φορολογικές διαφορές	24
2.4.1.1. Οι συνολικές διαφορές	25
2.4.1.2. Οι διακριτές συνολικές διαφορές	27
2.4.1.3. Οι μόνιμες διαφορές	28
2.4.2. Οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές (ETRs)	29
2.4.2.1. Τα βασικά συστατικά των ETRs	30
2.4.2.2. Ανάλυση των βασικών ETRs	32
2.4.2.2.1. Οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές με βάση υπολογισμού το φορολογικό έξοδο.....	32
2.4.2.2.2. Οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές με βάση υπολογισμού τις φορολογικές ταμειακές ροές.....	35
2.5. Πηγές άντλησης των πληροφοριών	42
2.5.1. Οι περιορισμοί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων κατά την εκτίμηση των φορολογικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων	43
2.5.2. Τα πλεονεκτήματα της χρησιμοποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για την εκτίμηση των φορολογικών στοιχείων	44
2.5.3. Το πληροφοριακό περιεχόμενο του αναβαλλόμενου φόρου και οι περιορισμοί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	46
2.6. Οι επιπτώσεις της φοροαποφυγής και η λήψη μέτρων αντιμετώπισης	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ.....	51
3.1. Ανάπτυξη ερευνητικού πλαισίου και υποθέσεων.....	51
3.2. Περιγραφή δείγματος	53
3.3. Παρουσίαση Μεθοδολογίας	57
3.3.1. Υπόδειγμα ETR	59

3.3.2. Υπόδειγμα cash_ETR.....	62
3.3.3. Οι βασικές μεταβλητές των δυο υποδειγμάτων και οι υποθέσεις H1, H2, H3.....	64
3.3.4. Ανάλυση των κοινών στοιχείων της μεθοδολογικής προσέγγισης (control variables και λοιπές παρατηρήσεις).....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ.....	73
4.1. Περιγραφική Στατιστική	73
4.1.1. Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας.....	74
4.1.2. Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας	78
4.2. Αποτελέσματα παλινδρομήσεων.....	82
4.2.1. Ανάλυση των αποτελεσμάτων της παλινδρόμησης του μοντέλου ETR	83
4.2.1.1. Η περίοδος της οικονομικής κρίσης	83
4.2.1.2. Η περίοδος μετά την οικονομική κρίση	89
4.2.2. Ανάλυση των αποτελεσμάτων της παλινδρόμησης του μοντέλου cash_ETR	96
4.2.2.1. Η περίοδος της οικονομικής κρίσης.....	96
4.2.2.2. Η περίοδος μετά την οικονομική κρίση	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	123

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία μελετά το ζήτημα της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων στη Γαλλία και τη Γερμανία για την περίοδο της κρίσης (2008-2011) και την περίοδο μετά την κρίση (2012-2015) μέσα από τη χρήση συγκεκριμένων στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού που ακολουθήθηκαν για το σκοπό αυτό.

Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υφίσταται φοροαποφυγή χρησιμοποιούνται δύο μέτρα ετήσιων αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών, ο ETR, που βασίζεται στον τρέχοντα φόρο εισοδήματος και ο cash_ETR, που σχετίζεται με τις φορολογικές πληρωμές, με κοινό παρονομαστή αυτών τα κέρδη προ φόρων. Περαιτέρω, εξετάζονται οι επιδράσεις που ασκεί η αναβαλλόμενη φορολογία (ΔΛΠ 12) στον καθορισμό των στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού των εταιρειών, οι οποίες διαπιστώνονται όχι μόνο μέσω της επιλογής των εν λόγω ETRs, αλλά και μέσω της εξέτασης συγκεκριμένων μεταβλητών που αντιστοιχούν στις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης και αντιπροσωπεύουν συνήθεις πολιτικές των επιχειρήσεων για τον λογιστικό χειρισμό των εν λόγω δαπανών (ΔΛΠ 38). Επίσης, ερευνώνται το πληροφοριακό περιεχόμενο των αναβαλλόμενων φόρων αλλά και οι επιπτώσεις επιπρόσθετων φορολογικών κινήτρων που προκύπτουν από τη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης R&D, στην προσπάθεια των επιχειρήσεων για εξοικονόμηση φόρων. Ως εκ τούτου, καθίσταται αναγκαία η συμπερίληψη στα δείγματά μας ορισμένων μόνο κλάδων, με εκτεταμένη διενέργεια δαπανών R&D, λόγω της φύσης του αντικειμένου τους.

Κατά την ανάλυσή μας καθίσταται σαφές πως οι επιχειρήσεις στη Γαλλία και τη Γερμανία παρουσιάζουν αυξημένες τάσεις φοροαποφυγής τα τελευταία χρόνια και ιδίως σε περιόδους που χαρακτηρίζονται από αυξημένη οικονομική αβεβαιότητα. Σε γενικότερο πλαίσιο και παρά τις εύλογες διαφοροποιήσεις που εντοπίζονται ανά χώρα και ανά περίοδο, τα ευρήματά μας υποδηλώνουν ότι η αναβαλλόμενη φορολογία συνιστά αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση των φορολογικών βαρών των επιχειρήσεων, ενώ ο συνδυασμός της με το ΔΛΠ 38 και τα γενικότερα φορολογικά κίνητρα που συνδέονται με τη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης οδηγεί σε απροκάλυπτες συμπεριφορές φοροαποφυγής που προσεγγίζουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Τα ανωτέρω καταδεικνύουν την ανάγκη διαφύλαξης των κρατικών εσόδων από τις αρμόδιες αρχές για τη διασφάλιση μιας βιώσιμης οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η φοροαποφυγή, οριζόμενη ως την ικανότητα των εταιριών να πληρώνουν χαμηλό φόρο εισοδήματος σε σχέση με τα κέρδη προ φόρων τους (Dyreng et al, 2008), έχει βρεθεί τις τελευταίες δεκαετίες στο επίκεντρο πολλών ερευνητικών προσπαθειών και εξετάζεται υπό ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων.

Γενικότερα, υπάρχει ευρύ ενδιαφέρον και ανησυχία για το μέγεθος, τους καθοριστικούς παράγοντες και τις συνέπειες της φοροαποφυγής, ενώ η πρόκληση για την εν λόγω θεματική περιοχή είναι ότι δεν υπάρχουν καθολικά αποδεκτοί ορισμοί, καθόσον ο βαθμός επιθετικότητας των σχετικών δραστηριοτήτων είναι υποκειμενικός (Hanlon and Heitzman, 2010). Πέραν αυτού, όμως, η σημασία της εξέτασής της εντείνεται τα τελευταία χρόνια, λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που έπληξαν πρόσφατα την ευρωπαϊκή αλλά και την παγκόσμια οικονομία και της γενικότερης οικονομικής αβεβαιότητας που επικράτησε, με τις απόρροιες αυτής να παραμένουν αισθητές μέχρι και σήμερα. Δεδομένου, δε, ότι οι δραστηριότητες φοροαποφυγής φαίνονται ολοένα και πιο κεντρικές στη λήψη αποφάσεων για τις επιχειρήσεις (Desai and Dharmapala, 2006), καθίστανται σαφείς οι λόγοι της εστίασης του ενδιαφέροντός μας στο συγκεκριμένο ερευνητικό πεδίο.

Για σκοπούς εμβάθυνσης της έρευνάς μας εξετάζουμε τη συμπεριφορά των εταιριών κατά τη διάρκεια δύο διαφορετικών χρονικών διαστημάτων, την περίοδο της οικονομικής κρίσης(2008-2011) και την περίοδο που ακολούθησε μετά την κρίση(2012-2015), με δεδομένη και την έναρξη εφαρμογής των ΔΛΠ. Επίσης, για τη διαμόρφωση των δειγμάτων μας επιλέγουμε εταιρίες της Γαλλίας και της Γερμανίας, καθόσον πλήττονται σε μικρότερο βαθμό από τις δυσμενείς συνέπειες της κρίσης, γεγονός που διασφαλίζει μεγαλύτερη αντικειμενικότητα και αξιοπιστία στα αποτελέσματά μας.

Στόχος μας είναι η μελέτη των επιδράσεων που ασκεί η αναβαλλόμενη φορολογία (ΔΛΠ 12) στον καθορισμό των στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων. Με γνώμονα ένα μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας (Gupta and Newberry,1997; Rego,2003; Edwards et al,2013), για τη μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος χρησιμοποιούμε δύο μέτρα ετήσιων αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών, τον ETR που βασίζεται στον τρέχοντα φόρο και τον cash_ETR που σχετίζεται με τις φορολογικές πληρωμές. Περαιτέρω, εμπνευσμένοι από την έρευνα

των Anagnostopoulou and Ballas(2013) αλλά και του Chludek (2011) και πάντοτε υπό το πρίσμα των υφιστάμενων κινήτρων φοροαποφυγής, εστιάζουμε το ενδιαφέρον μας στον λογιστικό χειρισμό των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης που επιλέγεται από τις διοικήσεις (ΔΛΠ 38), καθώς και στο πληροφοριακό περιεχόμενο των αναβαλλόμενων φόρων σε σχέση με τις φορολογικές ταμειακές ροές των επιχειρήσεων. Παράλληλα, δε, εξετάζουμε τις επιπτώσεις επιπρόσθετων φορολογικών κινήτρων που προκύπτουν από τη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης στην προσπάθεια των εταιριών για εξοικονόμηση φόρων. Ως εκ τούτου, στα δείγματά μας περιλαμβάνονται ορισμένοι μόνο κλάδοι με εκτεταμένη διενέργεια δαπανών R&D, λόγω της φύσης του αντικειμένου τους και διενεργείται κλαδική ανάλυση των σχετικών αποτελεσμάτων. Τέλος, εξετάζονται κάποιες επιπλέον παράμετροι που παρακολουθούνται στενά από την επιστημονική κοινότητα ως μέσα φοροαποφυγής (μέγεθος της επιχείρησης, δανεισμός, ξένη δραστηριότητα, κεφαλαιακές επενδύσεις, διανομή μερισμάτων, κλπ).

Τα ευρήματά μας υποδηλώνουν την απρόσκοπτη χρήση των ΔΛΠ 12 και ΔΛΠ 38 και την εκμετάλλευση των επιπρόσθετων φορολογικών ωφελειών που σχετίζονται με τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, με σκοπό τη μείωση των φορολογικών βαρών των επιχειρήσεων, με εύλογες διακυμάνσεις ανά χώρα και περίοδο. Επίσης, διαπιστώνεται ότι οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές συνδέονται με αρκετά σημαντικά χαρακτηριστικά των εταιριών, όπως το μέγεθος, η μόχλευση και η δραστηριότητα στην αλλοδαπή. Καθίσταται, λοιπόν, σαφές ότι οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν έντονες συμπεριφορές φοροαποφυγής τα τελευταία χρόνια και ιδίως σε περιόδους που χαρακτηρίζονται από αυξημένη οικονομική αβεβαιότητα. Ως εκ τούτου, συνίσταται η αξιοποίηση του διττού ρόλου του ΔΛΠ 12, εν προκειμένω ως μέσου εντοπισμού της φοροαποφυγής, από τις αρμόδιες αρχές με σκοπό τη διαφύλαξη των κρατικών εσόδων και τη διασφάλιση μιας βιώσιμης οικονομίας.

Τα ανωτέρω θέματα αναπτύσσονται στην παρούσα εργασία ως εξής: στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθεται η ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, στο τρίτο κεφάλαιο αναπτύσσεται το ερευνητικό πλαίσιο και οι ελεγχόμενες υποθέσεις, γίνεται περιγραφή του δείγματος και παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση, στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται τα δεδομένα με παράλληλο σχολιασμό των ευρημάτων και στο πέμπτο κεφάλαιο παρατίθενται τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1. Ορισμός της φοροαποφυγής και συναφών εννοιών

Κατά καιρούς, έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί αναφορικά με τη φοροαποφυγή των επιχειρήσεων.

Κατά μία άποψη, φοροαποφυγή (tax avoidance) ορίζεται ως η οποιαδήποτε συναλλαγή ή γεγονός που οδηγεί σε μείωση του ποσού των εταιρικών φόρων που καταβάλλει μια επιχείρηση (Taylor and Richardson, 2014).

Μια παρόμοια προσέγγιση κάνουν οι Hanlon and Heitzman(2010), που την καθορίζουν ευρέως ως τη μείωση των ρητών φόρων, αλλά και οι Dyreng et al. (2008), οι οποίοι δίνουν ως ορισμό της φοροαποφυγής την ικανότητα των εταιριών να πληρώνουν χαμηλό φόρο εισοδήματος σε σχέση με τα κέρδη προ φόρων τους, αλλά και σε σύγκριση με το λογιστικό φορολογικό έξοδο που δημοσιεύεται στην ετήσια κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεων.

Επίσης, οι Edwards et al (2013) συνδέουν την έννοια της φοροαποφυγής με τις ενέργειες των διευθυντικών στελεχών που στοχεύουν στη μείωση της ταμειακής φορολογικής υποχρέωσης εισοδήματος, ενώ μία ακόμη προσέγγιση γίνεται από τη Rego (2003), η οποία αναφέρει ότι ο όρος "φοροαποφυγή" περιλαμβάνει κάθε μέθοδο φορολογικού σχεδιασμού που χρησιμοποιούν οι φορολογούμενοι για τη νόμιμη μείωση των πληρωμών του φόρου εισοδήματός τους.

Μάλιστα, η Rego (2003) συνεχίζει υποστηρίζοντας ότι η φοροαποφυγή ταυτίζεται με τον αποτελεσματικό φορολογικό σχεδιασμό μιας επιχείρησης, κριτήριο για την επίτευξη του οποίου είναι η μείωση της παρούσας αξίας των φορολογικών πληρωμών και γενικά η αύξηση του μετά φόρων ποσοστού απόδοσης για τους επενδυτές της.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τους Scholes et al (2009), ο αποτελεσματικός φορολογικός σχεδιασμός συνίσταται σε τρεις βασικές προσεγγίσεις:

α. Ο αποτελεσματικός φορολογικός σχεδιασμός απαιτεί από τον φορολογούμενο να υπολογίσει τις φορολογικές συνέπειες μιας προτεινόμενης συναλλαγής για όλα τα μέρη της συναλλαγής.

β. Ο αποτελεσματικός φορολογικός σχεδιασμός απαιτεί από τον αρμόδιο για τον σχεδιασμό, κατά τη λήψη των επενδυτικών και χρηματοοικονομικών αποφάσεων, να

εξετάσει όχι μόνο τους άμεσους φόρους, αλλά και τους έμμεσους φόρους (φόρους που πληρώνονται έμμεσα με τη μορφή χαμηλότερων προ φόρων συντελεστών απόδοσης σε επενδύσεις με φορολογικά πλεονεκτήματα).

γ. Ο αποτελεσματικός φορολογικός σχεδιασμός απαιτεί από τον αρμόδιο για το σχεδιασμό να αναγνωρίσει ότι οι φόροι αντιπροσωπεύουν μόνο ένα από τα πολλά επιχειρηματικά κόστη και ότι όλα τα κόστη πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού: ορισμένα προτεινόμενα φορολογικά σχέδια για να εφαρμοστούν ενδέχεται να απαιτούν υπερβολικά δαπανηρή αναδιάρθρωση της επιχείρησης.

Σε ιδιαίτερες συνθήκες αντιμετώπισης χρηματοοικονομικών περιορισμών από τις επιχειρήσεις, ως προς τη δυνατότητα διενέργειας νέων επενδύσεων ή κάλυψης των υφιστάμενων βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους, ο φορολογικός σχεδιασμός μπορεί να θεωρηθεί ως μια εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης (Edwards et al, 2013).

Ωστόσο, η έννοια της φοροαποφυγής παρουσιάζει δυσχέρειες ως προς τη διάκρισή της από άλλες έννοιες και για το λόγο αυτό δημιουργείται διχασμός μεταξύ των ερευνητών στην προσπάθειά τους να την προσεγγίσουν.

Οι Dyreng et al. (2008) τονίζουν ότι η φοροαποφυγή δεν σημαίνει απαραίτητα ότι οι επιχειρήσεις εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες, αλλά κυρίως ότι εκμεταλλεύονται διάφορες διατάξεις του φορολογικού κώδικα που τις επιτρέπουν ή/και τις ενθαρρύνουν να μειώσουν τους φόρους τους. Επίσης, οι ασάφειες του φορολογικού νομοθετικού πλαισίου σε πολλούς τομείς, ιδίως για πολύπλοκες συναλλαγές, συμβάλλουν ώστε οι επιχειρήσεις να μπορούν να παίρνουν θέσεις πάνω στις αποδόσεις τους, από τις οποίες προκύπτει αβέβαιο τελικό φορολογικό αποτέλεσμα (Dyreng et al., 2008)

Από την άλλη μεριά οι Frank et al(2009) θεωρούν την προσέγγιση των Dyreng et al(2008) ως μη κατάλληλη για την έρευνά τους, διότι η έννοια που προσδίδεται στη φοροαποφυγή δεν περιλαμβάνει τις φορολογικά επιθετικές δραστηριότητες.

Ούτε οι Taylor and Richardson (2014) ταυτίζονται απόλυτα με την άποψη Dyreng et al(2008), διότι, ναι μεν συμφωνούν ότι η φοροαποφυγή μπορεί να επιτευχθεί μέσω νόμιμων μεθόδων μείωσης του φόρου, ωστόσο, τις διαχωρίζουν σε δυο είδη: στις παθητικές μεθόδους (συμμόρφωση με τις φορολογικές διατάξεις) αλλά και στις

επιθετικές μεθόδους (διάρθρωση συναλλαγών ή δραστηριοτήτων με έναν από τους βασικούς σκοπούς τη μείωση του ποσού του εταιρικού φόρου). Το ίδιο σκεπτικό ενστερνίζονται και οι Edwards et al (2013), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η φοροαποφυγή μπορεί να περιλαμβάνει τόσο νόμιμες στρατηγικές σχεδιασμού σε πλήρη συμμόρφωση με τους φορολογικούς νόμους όσο και πιο επιθετικές στρατηγικές που προκύπτουν από επιθετικές ερμηνείες των διαφορούμενων περιοχών στο πλαίσιο των φορολογικών νόμων.

Μάλιστα, οι Frank et al(2009) χαρακτηρίζουν ως επιθετικότητα των φορολογικών εκθέσεων την αντανάκλαση αυτού του ευρέος φάσματος δραστηριοτήτων (αναφέροντας, επίσης, τις σύνθετες συμφωνίες μίσθωσης και τις συναλλαγές φορολογικών καταφυγίων), ορίζοντας ως επιθετική φορολογική πληροφόρηση (aggressive tax reporting) τη χειραγώγηση προς τα κάτω του φορολογητέου εισοδήματος, η οποία πραγματοποιείται μέσω του φορολογικού σχεδιασμού και ενδέχεται ή όχι να θεωρηθεί δόλια αναφορά. Παράλληλα, οι Frank et al(2009) σημειώνουν ότι δε θεωρούνται από τις φορολογικές αρχές όλες αυτές οι συναλλαγές ακατάλληλες, εντούτοις, όλες αντανakλούν κάποιο βαθμό φορολογικής επιθετικότητας, ιδίως όσο περισσότερο χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό που έχει δοθεί στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DOUE L 338/41, 12.12.2012 – Σύσταση της Επιτροπής της 6ης Δεκεμβρίου 2012 σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό (2012/772/ΕΕ)), επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός θεωρείται η εκμετάλλευση τεχνικών πτυχών ενός φορολογικού συστήματος ή αναντιστοιχιών μεταξύ δύο ή περισσότερων φορολογικών συστημάτων με σκοπό τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης. Μάλιστα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δηλώσει ότι ο φορολογικός σχεδιασμός αντιμετωπίζεται πάντοτε από όλα τα κράτη ως θεμιτή πρακτική, ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου οι δομές φορολογικού σχεδιασμού έχουν καταστεί ολοένα και πιο πολύπλοκες, με καίριας σημασίας χαρακτηριστικό τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης μέσω αυστηρά νομικών ρυθμίσεων οι οποίες όμως αντιβαίνουν στο πνεύμα του νόμου. Επομένως, αναγνωρίζει τις κύριες μορφές που μπορεί να λάβει ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός, με συνέπεια η εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας να μην είναι εκείνη που είχαν προβλέψει οι νομοθέτες, οι οποίες περιλαμβάνουν τη μετατόπιση χρεών, τη γεωγραφική τοποθέτηση των ατόμων ακινητοποιήσεων και της πνευματικής ιδιοκτησίας, τις στρατηγικές

ενδοομιλικής τιμολόγησης (transfer pricing), τις υβριδικές αναντιστοιχίες και τις υπεράκτιες δανειακές δομές (Τα ανωτέρω υφίστανται και στο σχέδιο έκθεσης 2016/2038(INI) της αρμόδιας για τις φορολογικές αποφάσεις Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (TAXE 2), σχετικά με τις φορολογικές αποφάσεις τύπου «tax ruling» και άλλα μέτρα παρόμοιου χαρακτήρα ή αποτελέσματος).

Και ενώ το τοπίο για το διαχωρισμό των παραπάνω εννοιών παραμένει θολό, η έννοια της φοροαποφυγής διαφέρει ξεκάθαρα από άλλες έννοιες, όπως αυτή της φοροδιαφυγής (tax evasion) (Rego, 2003), η οποία υφίσταται στην περίπτωση που η μείωση του φόρου επιτυγχάνεται με παράνομα μέσα ή μέσα που δεν συμμορφώνονται με τις διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας (Taylor and Richardson, 2014). Οι δε Hanlon and Heinzman(2010) θεωρούν ότι οι εκούσιες ενέργειες παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, τόσο για την έρευνα όσο και για τη φορολογική πολιτική.

Γενικά, οι επιμέρους μελέτες χρησιμοποιούν διαφορετικούς όρους για να περιγράψουν τη συμπεριφορά φορολογικής πληροφόρησης («επιθετικότητα», «καταφύγιο», «φοροδιαφυγή», «μη συμμόρφωση», κλπ.) (Hanlon and Heinzman, 2010).

Για το λόγο αυτό οι Dyreng et al. (2008) διευκρινίζουν ότι χρησιμοποιούν εσκεμμένα στην έρευνά τους τον όρο «αποφυγή» αντί άλλων όρων, ώστε σε κάθε περίπτωση να μην υπονοηθεί οποιαδήποτε παράβαση εκ μέρους της επιχείρησης, αλλά μόνο ότι η επιχείρηση είναι σε θέση να αποφύγει για μεγάλο χρονικό διάστημα και με όλα τα μέσα την καταβολή των φόρων που αντιστοιχούν στο εισόδημά της, το οποίο γνωστοποιεί στους μετόχους της.

Σε γενικότερο πλαίσιο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί η άποψη των Hanlon and Heinzman (2010), σύμφωνα με τους οποίους, εάν η φοροαποφυγή αντιπροσωπεύει μια συνεχή στρατηγική φορολογικού σχεδιασμού, τότε οι όροι όπως «μη συμμόρφωση», «φοροδιαφυγή», «επιθετικότητα» και «καταφύγιο» θα είναι πιο κοντά στο άλλο άκρο του συνεχούς. Μια δραστηριότητα φορολογικού σχεδιασμού ή μια φορολογική στρατηγική θα μπορούσε να είναι οπουδήποτε κατά μήκος του συνεχούς, ανάλογα με το πόσο επιθετική είναι η δραστηριότητα στη μείωση των φόρων, ωστόσο, ο βαθμός επιθετικότητας είναι υποκειμενικός (Hanlon and Heinzman, 2010).

2.2. Τα κίνητρα της φοροαποφυγής

Όπως αναφέρουν και οι Taylor and Richardson(2014), από πολλές έρευνες προκύπτει ότι οι εταιρικοί φόροι μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την οικονομική θέση, την οικονομική απόδοση, τη ρευστότητα, τα λειτουργικά αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές των επιχειρήσεων.

Περαιτέρω, οι Edwards et al (2013) συμπληρώνουν ότι σε αντίθεση με πολλές άλλες τεχνικές κοπής κόστους (π.χ. μείωση της έρευνας και της ανάπτυξης, διαφήμιση, κεφαλαιουχικές δαπάνες, στελέχωση κ.λπ.), η μείωση των ταμειακών φόρων είναι λιγότερο πιθανό να επηρεάσει δυσμενώς τις λειτουργίες των επιχειρήσεων.

Μάλιστα, οι Edwards et al(2013) παρατηρούν ότι πρόσφατες έρευνες αποδεικνύουν πως οι διευθυντές επικεντρώνονται κυρίως στις φορολογικές στρατηγικές που παράγουν τόσο ταμειακά όσο και οφέλη από τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση (δηλ. μόνιμες φορολογικές στρατηγικές) με δευτερεύον μόνο ενδιαφέρον για την αποκλειστική χρήση στρατηγικών αναβολής. Ειδικότερα, το 84% των εταιρειών που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο απαντούν ότι η ανώτατη διοίκηση στην εταιρεία τους ενδιαφέρεται τουλάχιστον τόσο για συνολικού φορολογικού εξόδου (TETRs) όσο και για τους καταβληθέντες φόρους (Cash_ETRs) (Graham et al, 2014).

Από την άλλη μεριά, οι Armstrong et al(2012) εντοπίζουν μια ισχυρή αρνητική σχέση μεταξύ των κινήτρων του φορολογικού διευθυντή και του συνολικού φορολογικού εξόδου (TETR) και ταυτόχρονα μία μη σημαντική σχέση μεταξύ των κινήτρων και των καταβληθέντων φόρων (Cash_ETRs), γεγονός που καταδεικνύει ότι οι φορολογικοί διευθυντές λαμβάνουν κίνητρα για να μειώσουν το φορολογικό έξοδο που αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις, καθιστώντας τον σχετικό αποτελεσματικό συντελεστή πληροφοριακό μέτρο των ενεργειών του φορολογικού συμβούλου. Συνέπεια των ανωτέρω είναι να δίνεται περισσότερη βαρύτητα στα κίνητρα των συμβολαίων αποζημίωσης των φορολογικών στελεχών, ενώ μια θεωρητική ερμηνεία αυτού του αποτελέσματος είναι ότι το συνολικό φορολογικό έξοδο είναι σχετικά ελεγχόμενο από τον φορολογικό διευθυντή και μπορεί να μετρηθεί με αρκετή ακρίβεια ώστε να το κάνει πολύτιμο για τη σύναψη συμβάσεων, σε αντίθεση με άλλα φορολογικά χαρακτηριστικά της εταιρείας, που δεν είναι επαρκώς ελεγχόμενα και/ή είναι πολύ θορυβώδη για αυτό τον σκοπό (Armstrong et al,2012).

Τα ευρήματα του Phillips(2003) καταδεικνύουν ότι τα μέτρα επιδόσεων(bonus) των υπευθύνων των μονάδων επιχειρήσεων (BU) οδηγούν σε χαμηλούς αποτελεσματικούς συντελεστές (ETR), γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία της συμμετοχής τους στις προσπάθειες φορολογικού σχεδιασμού και καταδεικνύει την αναγκαιότητα χορήγησης ρητών κινήτρων που βασίζονται στο λογιστικό αποτέλεσμα, τα οποία να είναι προοδευτικά αποτελεσματικά για την προώθηση αυτών των προσπαθειών. Από την άλλη μεριά, τα μέτρα επιδόσεων διευθυντικών στελεχών (CEO) δεν μειώνουν τους ETR και επομένως, άλλα κίνητρα, όπως η διατήρηση θέσεων εργασίας, επαρκούν για να παρακινήσουν τους CEOs να επικεντρωθούν στα αποτελέσματα μετά φόρων (Phillips, 2003).

Σε γενικές γραμμές, η αποζημίωση παροχής κινήτρων φαίνεται να είναι καθοριστικός παράγοντας της δραστηριότητας φοροαποφυγής, καθώς τα κίνητρα υψηλότερης ισχύος συνδέονται με χαμηλότερα επίπεδα φοροαποφυγής για την τυπική επιχείρηση, ενώ το αρνητικό αυτό αποτέλεσμα οφείλεται κυρίως σε επιχειρήσεις με σχετικά αδύναμες ρυθμίσεις διακυβέρνησης (Desai and Dharmapala, 2006).

Σε αντίστοιχα αποτελέσματα καταλήγουν και οι Taylor and Richardson(2014), οι οποίοι διαπιστώνουν ότι υπάρχει μία στατιστικά σημαντική θετική σχέση μεταξύ της φοροαποφυγής και της δημοσιευμένης αβεβαιότητας της επιχείρησης σχετικά με τη φορολογική της θέση (tax risks), της φοροτεχνικής εξειδίκευσης(tax expertise) των διευθυντών της, καθώς και των κινήτρων αμοιβής βάσει της απόδοσης (performance-based remuneration incentives) των βασικών διευθυντικών στελεχών της, ενώ, αντίθετα, η ύπαρξη μίας τουλάχιστον φορολογικής υπαγωγής των μελών του Δ.Σ. των επιχειρήσεων σε επαγγελματικό φορέα (tax-related affiliation) συνδέεται σημαντικά αρνητικά με τη φοροαποφυγή. Οι σημαντικές αυτές καταδεικνύουν το βασικό ρόλο που διαδραματίζουν οι διευθυντές και το ανώτατο διοικητικό προσωπικό στον καθορισμό των επιθετικών ή επικίνδυνων φορολογικών δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης (Taylor and Richardson,2014).

Όσον αφορά στην αποζημίωση των δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών, παρατηρείται ότι παρόλο που μπορεί να οδηγήσει σε απρόβλεπτες μειώσεις της φορολογικής υποχρέωσης μιας επιχείρησης, διότι το χρονοδιάγραμμα και το μέγεθος της σχετικής φορολογικής έκπτωσης καθορίζονται από την άσκηση των δικαιωμάτων από τους εργαζομένους, το φορολογικό τους όφελος, λόγω σύνθετων κανόνων

χρηματοοικονομικής αναφοράς, δεν αντικατοπτρίζεται στο συνολικό φορολογικό έξοδο και δεν μετράει την εκ προθέσεως φοροαποφυγή, η οποία όμως έχει ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση φόρων και μετριέται από τον ταμειακό συντελεστή (Austin,2014).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ευρήματα των Graham et al (2014), οι οποίοι, εστιάζοντας την έρευνά τους στα αντικίνητρα των επιχειρήσεων για τη διενέργεια φορολογικού σχεδιασμού, διαπιστώνουν ότι τα στελέχη υποδεικνύουν ότι η φήμη είναι πολύ σημαντική, καθώς το 70% των επιχειρήσεων αξιολογεί ότι είναι σημαντικό ή πολύ σημαντικό στην απόφασή τους να αποφύγουν τις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού, ενώ το 58% των επιχειρήσεων αξιολογεί τον κίνδυνο δυσμενούς προσέγγισης από τα μέσα ενημέρωσης εξίσου ως σημαντικό ή πολύ σημαντικό. Μάλιστα, η φήμη κατατάσσεται ως δεύτερος κατά σειρά σπουδαιότητας παράγοντας μεταξύ των παραγόντων που εξηγούν γιατί οι επιχειρήσεις δεν υιοθετούν πιθανή στρατηγική φορολογικού σχεδιασμού (Graham et al, 2014).

Όπως προκύπτει και από τα ανωτέρω, πολλές είναι οι εμπειρικές μελέτες που εξετάζουν την επίδραση των φόρων στις αποφάσεις των εταιρειών, όπως η οργανωτική επιλογή, οι επενδυτικές αποφάσεις, ο συνδυασμός χρηματοδότησης, η πολιτική μερισμάτων, οι δραστηριότητες συγχωνεύσεων και εξαγορών, οι λογιστικές επιλογές, οι αποζημιώσεις και οι αντιδράσεις στις πολιτικές πιέσεις (Plesko, 2003)

Σε γενικό πλαίσιο οι μη ουδέτεροι επενδυτές αναμένουν από τους διαχειριστές που ενεργούν εξ ονόματός τους να επικεντρωθούν στη μεγιστοποίηση του κέρδους, η οποία περιλαμβάνει τη μετάβαση σε ευκαιρίες μείωσης των φορολογικών υποχρεώσεων, εφόσον το αναμενόμενο αυξητικό όφελος υπερβαίνει το πρόσθετο κόστος (Hanlon and Heitzman, 2010). Ωστόσο, ο διαχωρισμός ιδιοκτησίας και ελέγχου μπορεί να οδηγήσει σε αποφάσεις εταιρικού φόρου που να αντικατοπτρίζουν τα ιδιωτικά συμφέροντα του διαχειριστή, το οποίο συνεπάγεται ότι εάν η φοροαποφυγή είναι μια αξιόλογη δραστηριότητα, τότε οι ιδιοκτήτες θα πρέπει να δομήσουν τα κατάλληλα κίνητρα για να εξασφαλίσουν ότι οι διαχειριστές λαμβάνουν φορολογικά αποδοτικές αποφάσεις, που να αυξάνουν τον πλούτο τους μετά φόρων (π.χ. βάσει των φορολογικών αποτελεσμάτων ή μέσω συμβάσεων που συνδέουν την αμοιβή με τις επιστροφές μετά φόρων ή την τιμή της μετοχής) (Hanlon and Heitzman,2010).

Περαιτέρω, οι Gupta and Newberry(1997) υποστηρίζουν ότι όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή των διαχειριστών στην ιδιοκτησία μιας επιχείρησης, τόσο πιο επιθετική είναι η προσπάθεια μείωσης των φόρων σε σχέση με το αυξανόμενο εισόδημα που δημοσιεύεται στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, χωρίς αυτό να αποκλείει το γεγονός ότι ορισμένες επιχειρήσεις είναι πιθανό να είναι απλώς πιο επιθετικές σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις κατά την επιδίωξη στρατηγικών ελαχιστοποίησης των φόρων, λόγω εταιρικής κουλτούρας.

Επίσης, οι Manzon and Plesko(2002) συμπληρώνουν ότι τα κίνητρα των συντακτών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων διαφέρουν ανάλογα με το είδος του εισοδήματος που δημοσιεύεται, επιδιώκοντας, μέσω των (λογιστικών) επιλογών τους, να αυξάνουν το λογιστικό εισόδημα που παρουσιάζεται στους μετόχους και παράλληλα, να μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα, γεγονός που οδηγεί στη δημιουργία μεγάλων διαφορών, ενώ σε κάθε περίπτωση, είναι σημαντικό η επιλεγόμενη στρατηγική φορολογικού σχεδιασμού να μην βλάπτει τα κέρδη ανά μετοχή, άποψη που, σύμφωνα με τους Graham et al(2014), αντιπροσωπεύει το 61% των επιχειρήσεων (το 71% των δημόσιων επιχειρήσεων).

Οι δραστηριότητες φοροαποφυγής φαίνονται ολοένα και πιο κεντρικές στη λήψη αποφάσεων για τις επιχειρήσεις -οι χρηματοοικονομικές καινοτομίες, η ενοποίηση των κεφαλαιαγορών και ο όλο και πιο περίπλοκος εταιρικός φορολογικός κώδικας παρέχουν ευκαιρίες αξιοποίησης των διαφορών στους φορολογικούς συντελεστές, τις φορολογικές προτιμήσεις και τη φορολογική θέση με διαρκώς πιο πολύπλοκους τρόπους (Desai and Dharmapala, 2006).

Παράλληλα, ωστόσο, οι Taylor and Richardson (2014) παρατηρούν ότι λόγω της αυξημένης ζήτησης από τις φορολογικές αρχές για μεγαλύτερη δημοσιοποίηση των φορολογικών κινδύνων των επιχειρήσεων, τα εταιρικά συμβούλια εξετάζουν περισσότερο τον τρόπο διαχείρισης αυτών.

2.3. Οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (R&D) ως μέσο φοροαποφυγής των επιχειρήσεων

2.3.1. Η εξοδοποίηση των δαπανών R&D

Οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης κεντρίζουν συνεχώς το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας. Λόγω, μάλιστα, των φορολογικών πλεονεκτημάτων που συνοδεύουν τη διενέργειά τους συνιστούν συχνά αντικείμενο μελέτης ως προς τις επιπτώσεις τους στη φορολογική θέση των επιχειρήσεων αλλά και γενικότερα. Έχει, άλλωστε, διαπιστωθεί ότι τα φορολογικά οφέλη των εν λόγω δαπανών ανά χώρα επηρεάζουν θετικά και σημαντικά το ύψος τους (Anagnostopoulou and Ballas, 2013).

Πολλοί ερευνητές έχουν επιβεβαιώσει το γεγονός ότι οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης συνδέονται θετικά με τη φοροαποφυγή, λόγω της φύσης τους ως φορολογικά εκπιπόμενες αλλά και λόγω των φορολογικών πιστώσεων που χορηγούνται με τη διενέργειά τους (ενδεικτικά αναφέρονται οι Gupta and Newberry, 1997; Richardson and Lanis, 2007; Taylor and Richardson, 2014). Ίδιο είναι και το συμπέρασμα των Dyreng et al. (2008), οι οποίοι θεωρούν ότι οι διατάξεις που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της έρευνας και ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων συχνά ρυθμίσεων που αφορούν σε φορολογικές πιστώσεις, οδηγούν σε χαμηλούς αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές.

Επίσης, οι Anagnostopoulou and Ballas (2013) διαπιστώνουν ότι τα φορολογικά οφέλη των δαπανών R&D παρέχουν σημαντικά κίνητρα για αυξημένη εξοδοποίηση αυτών, η οποία οδηγεί σε μείωση των δημοσιευμένων εσόδων.

Περαιτέρω, οι Belz et al (2016) υποστηρίζουν ότι τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης συνιστούν ένα καλά αποδεκτό κανάλι μετατόπισης κερδών, στρατηγικής τοποθέτησης της πνευματικής ιδιοκτησίας σε μια πολυεθνική οντότητα με χαμηλή φορολόγηση και ως εκ τούτου, μειώνουν τους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές των επιχειρήσεων. Παράλληλα, παρατηρείται ότι περίπου το 10% του αποτελέσματος της μετατόπισης ανάγεται σε πιστώσεις φόρου που χορηγούνται σε ορισμένες χώρες για τη διενέργεια δαπανών (Belz et al, 2016).

Σε γενικό πλαίσιο, τα φορολογικά κίνητρα που σχετίζονται με τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης μπορούν είτε να λάβουν τη μορφή φορολογικών μειώσεων (tax credits), είτε να μειώσουν το φορολογητέο εισόδημα (tax allowances) των

επιχειρήσεων, ενώ είναι προφανές ότι και στις δύο περιπτώσεις αναμένεται μείωση της συνολικής φορολογικής υποχρέωσης και κατ' επέκταση των φορολογικών ταμειακών εκροών (Anagnostopoulou and Ballas, 2013). Επίσης, οι Belz et al(2016) συμπληρώνουν ότι οι πιστώσεις φόρου συνιστούν ένα φορολογικό πλεονέκτημα που επιτρέπει την αφαίρεση ενός επιπλέον μέρους των δαπανών R&D από τη φορολογική βάση της επιχείρησης, οδηγώντας σε μόνιμη αρνητική επίδραση των αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών (ETRs).

Επομένως, καθίσταται σαφές ότι οι φορολογικές ωφέλειες που προσφέρει η διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης συντελούν ώστε οι επιχειρήσεις να έχουν περισσότερα διαθέσιμα κεφάλαια για την προώθηση των κάθε είδους επιχειρηματικών στόχων τους (Anagnostopoulou and Ballas, 2013).

2.3.2. Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών R&D

Είναι γεγονός πως η υιοθέτηση των ΔΠΧΠ συντέλεσε στη μείωση της λογιστικής-φορολογικής συμμόρφωση, απελευθερώνοντας τα χρηματοοικονομικά έσοδα από τις φορολογικές επιπτώσεις (Karampinis and Hevas, 2013). Ωστόσο, παρά τις διαφορές μεταξύ φορολογικής και χρηματοοικονομικής λογιστικής, οι λογιστικές επιλογές περιλαμβάνουν τη στάθμιση των φορολογικών κινήτρων για τη μείωση του φορολογητέου εισοδήματος, έναντι των κινήτρων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για την αύξηση του λογιστικού εισοδήματος(Shackelford and Shevlin, 2001).

Αναμφισβήτητα, ο φορολογικός σχεδιασμός επηρεάζει τις λογιστικές επιλογές και αντίστροφα, οι χρηματοοικονομικές λογιστικές εκτιμήσεις επηρεάζουν τα φορολογικά σχέδια (Shackelford and Shevlin,2001).

Εξειδικεύοντας στο σημείο αυτό τα παραπάνω, τα ευρήματα των Anagnostopoulou and Ballas (2013) είναι ενδεικτικά της επίδρασης των φορολογικών κινήτρων των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη στις λογιστικές πολιτικές των επιχειρήσεων.

Συγκεκριμένα, τα φορολογικά οφέλη που σχετίζονται με τις δαπάνες R&D σε επίπεδο χώρας ωθούν συχνά τις επιχειρήσεις να κεφαλαιοποιούν τις σχετικές δαπάνες ή τουλάχιστον να συνδυάζουν την κεφαλαιοποίηση και την εξοδοποίηση αυτών από το να προβαίνουν μόνο σε εξοδοποίηση, εφόσον, βέβαια, πληρούνται οι προϋποθέσεις

κεφαλαιοποίησης που ορίζει το ΔΠΛ 38 (Anagnostopoulou and Ballas, 2013). Η αυξημένη σημασία της κεφαλαιοποίησης έγκειται στο γεγονός ότι, σε αντίθεση με την εξοδοποίηση, οι επιχειρήσεις έχουν την ευκαιρία να επηρεάσουν θετικά το λογιστικό τους εισόδημα, έχοντας συγχρόνως χαμηλότερη εκροή μετρητών για φορολογικούς σκοπούς σε βάση καθαρής παρούσας αξίας (Anagnostopoulou and Ballas, 2013).

Τα προαναφερόμενα προκύπτουν από τον συνδυασμό των ΔΛΠ 12 και 38. Ειδικότερα, όταν τα έξοδα ανάπτυξης κεφαλαιοποιούνται για λογιστικούς σκοπούς και καταχωρούνται ως έξοδο για τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος, προκύπτει μία αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, η οποία συνιστά αυτούσια φορολογικό κίνητρο, δεδομένου ότι δίνει στην επιχείρηση τη δυνατότητα να αναβάλει την αναγνώριση των φόρων σε μια μελλοντική περίοδο (Anagnostopoulou and Ballas, 2013).

Σε συνέχεια των ανωτέρω, οι Belz et al(2016) ανακαλύπτουν ότι το ένα τρίτο της επίδρασης των δαπανών της έρευνας και ανάπτυξης στους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές οφείλεται στην κεφαλαιοποίησή τους, η οποία μειώνει τους ETR μιας επιχείρησης ιδίως στην περίπτωση που για τον υπολογισμό τους λαμβάνονται υπόψη οι τρέχοντες φόροι των επιχειρήσεων.

Ωστόσο, σε περιόδους χρηματοοικονομικών περιορισμών ενδέχεται να προτιμώνται στρατηγικές που να έχουν άμεσα αποτελέσματα, όπως είναι η εξοδοποίηση έναντι της κεφαλαιοποίησης των δαπανών (Edwards et al, 2013).

Από την άλλη μεριά, οι Nilsson et al (2006), αναγνωρίζοντας ότι υπάρχει ισχυρός δεσμός μεταξύ της φορολογίας και της λογιστικής, καταλήγουν ότι τα μη φορολογικά οφέλη από την κεφαλαιοποίηση και τα φορολογικά οφέλη από την εξοδοποίηση οδηγούν στην υπερίσχυση της απόφασης για κεφαλαιοποίηση των δαπανών R&D.

Ωστόσο, τα κάθε είδους φορολογικά κίνητρα, παρουσία επιλογών κεφαλαιοποίησης, συντελούν στην επίτευξη ταυτόχρονα υψηλότερου καθαρού εισοδήματος και χαμηλότερης συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, ώστε να ευθυγραμμίζεται η μεγιστοποίηση του λογιστικού εισοδήματος και η εταιρική ελαχιστοποίηση του φορολογικού βάρους (Anagnostopoulou and Ballas, 2013).

Σε κάθε περίπτωση, από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές πως η έρευνα και η ανάπτυξη είναι αυξημένης σημασίας τις τελευταίες δεκαετίες, προσφέροντας περισσότερες ευκαιρίες στις επιχειρήσεις να συμμετάσχουν σε φορολογικό σχεδιασμό (Belz et al, 2016).

2.4. Τα μέτρα εκτίμησης της φοροαποφυγής

Είναι γεγονός πως κατά καιρούς, έχουν χρησιμοποιηθεί διάφορες προσεγγίσεις σε μια προσπάθεια εντοπισμού της φοροαποφυγής και εκτίμησης του μεγέθους της, οι οποίες πηγάζουν από την εφαρμογή του ΔΛΠ 12. Συγκεκριμένα, η εξέταση των διαφορών μεταξύ του λογιστικού και του φορολογικού αποτελέσματος μιας εταιρίας, καθώς και η χρήση διαφόρων αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών (ETRs) συνιστούν τα πιο βασικά και συνήθη μέτρα εκτίμησης της φοροαποφυγής, τα οποία αναλύονται παρακάτω.

2.4.1. Οι λογιστικές – φορολογικές διαφορές

Ένα μέτρο φοροαποφυγής που χρησιμοποιείται συχνά από διάφορους ερευνητές για τη μελέτη της σχετικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων είναι οι διαφορές μεταξύ του λογιστικού και του φορολογικού αποτελέσματος (BTDs), τα οποία παρουσιάζονται στις δημοσιευμένες καταστάσεις τους. Η Hanlon (2005) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι οι λογιστικές-φορολογικές διαφορές δύναται να προκύψουν από στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού.

Βέβαια, σύμφωνα με τους Dyreng et al. (2008), οι φορολογικές διαφορές και η φοροαποφυγή δεν είναι ακριβώς οι ίδιες, διότι η φοροαποφυγή μπορεί να πραγματοποιηθεί με πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας φορολογικών πιστώσεων και της αλλαγής του εισοδήματος σε περιοχές με χαμηλό φόρο, παρόλα αυτά, θεωρούν ότι μια συσχέτιση μεταξύ φοροαποφυγής και φορολογικών διαφορών είναι αναμενόμενη.

Ωστόσο, είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι επιχειρήσεις που είναι σχετικά επιτυχείς στην αποφυγή των φόρων είναι πιθανό, αν και όχι απαραίτητα πάντοτε, να διατηρούν μεγάλες διαφορές μεταξύ του λογιστικού και του φορολογητέου εισοδήματός τους (Dyreng et al., 2008; Manzon and Plesko, 2002; και λοιποί ερευνητές).

2.4.1.1. Οι συνολικές διαφορές

Οι Manzon και Plesko (2002), παρατηρώντας την προσπάθεια εναρμόνισης μεταξύ των εισοδημάτων που προκύπτουν από διαφορετικό σύνολο κανόνων, εστίασαν τη μελέτη τους στις διαφορές μεταξύ του λογιστικού και του φορολογικού αποτελέσματος, εξετάζοντας ενδελεχώς το μέγεθος και τις πηγές τους, για σκοπούς χρηματοοικονομικής και φορολογικής πληροφόρησης. Συγκεκριμένα, χρησιμοποίησαν το παρακάτω μέτρο:

- **Unadjusted SPREAD** = *Εγχώριο λογιστικό εισόδημα* – *Εγχώριο φορολογητέο εισόδημα*

όπου, εγχώριο φορολογητέο εισόδημα = τρέχον κρατικό έξοδο φόρου / νόμιμος Φορολογικός Συντελεστής

Ωστόσο, οι Manzon και Plesko (2002), κατά τη χρήση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος, εντόπισαν διάφορους περιορισμούς, που επηρεάζουν, κατ' επέκταση, και την ακρίβεια του μεγέθους τους (πρακτικές ενοποίησης, υπολογισμός των καθαρών λειτουργικών μεταφερόμενων ζημιών προηγούμενων ετών, επαναπατρισμός κεφαλαίων που έχουν φορολογηθεί σε χώρες με χαμηλό συντελεστή, κλπ). Για το λόγο αυτό, οι Manzon και Plesko (2002) προσαρμόσαν το αρχικό μέτρο, ως εξής:

- **SPREAD** = *Unadjusted SPREAD* - *τρέχοντες κρατικοί φόροι εισοδήματος* - *άλλοι φόροι εισοδήματος* – *αναλογία στα κέρδη/ζημίες των μη ενοποιημένων υποκαταστημάτων*

Πέραν των ανωτέρω, οι Manzon και Plesko (2002) αναφέρουν πως οι λογιστικές – φορολογικές διαφορές έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη φορολογική πολιτική των επιχειρήσεων και η προσπάθεια εναρμόνισης των αντίστοιχων εισοδημάτων καταδεικνύει τις υφιστάμενες τάσεις φοροαποφυγής (παραποίηση χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, αυξημένα κόστη συμμόρφωσης, κλπ), ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά που κάνουν σε επιμέρους παράγοντες που επηρεάζουν το μέγεθος των εν λόγω διαφορών:

α. Οικονομικοί παράγοντες: φορολογικά ευνοϊκές επενδύσεις και δραστηριότητες που οδηγούν σε φορολογικές πιστώσεις και μειώσεις, μεταφερόμενες ζημίες

προηγούμενων χρήσεων που επιφέρουν μείωση του τρέχοντος φορολογητέου εισοδήματος, αλλαγές στις καθαρές πωλήσεις που δημιουργούν διαφορές στην αναγνώριση των δεδουλευμένων εσόδων

β. Εφαρμογή διαφορετικών κανόνων (ανάλογα με τον σκοπό της πληροφόρησης του κάθε γεγονότος): Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός περιουσιακών στοιχείων, άυλα πάγια, οφέλη αποχώρησης προσωπικού λόγω συνταξιοδότησης, φήμη κ πελατεία

γ. Παράγοντες θορύβου (δηλ. το ανεξήγητο υπόλοιπο): Μεταβολές στις μεταφερόμενες ζημίες προηγούμενων ετών, ξένες δραστηριότητες ιδίως σε χώρες με χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή που συνιστούν κίνητρο μεταφοράς κερδών και αντίστροφα, μέγεθος επιχείρησης

Πολλές είναι οι έρευνες που εξετάζουν τις επιδράσεις των προσωρινών και των μόνιμων διαφορών στο φορολογικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων.

Τα στοιχεία των Frank et al(2009) υπογραμμίζουν ότι η ικανότητα μιας επιχείρησης να επιδίδεται σε επιθετικές συμπεριφορές οικονομικής και φορολογικής πληροφόρησης εξαρτάται εν μέρει από την έκταση της λογιστικής-φορολογικής συμμόρφωσης στην οποία υπόκειται. Ειδικά, όμως, για τις προσωρινές διαφορές, αυτές αντικατοπτρίζουν τη χειραγώγηση των κερδών μέσω των δεδουλευμένων προ φόρων (π.χ. Phillips et al., 2003; Hanlon, 2005;), γεγονός που τις καθιστά λιγότερο κατάλληλες στη μέτρηση της φορολογικής επιθετικότητας, η οποία στοχεύει σε μόνιμη εξοικονόμηση φόρων(Frank et al, 2009).

Περαιτέρω, η Hanlon (2005) παρατηρεί ότι οι μεγάλες λογιστικές-φορολογικές διαφορές, όπως αποκαλύπτονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, φαίνεται να παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με την ανθεκτικότητα της τρέχουσας απόδοσης της κερδοφορίας (λιγότερο ανθεκτικά κέρδη), η δε ύπαρξη μεγάλων θετικών διαφορών (λογιστικό εισόδημα μεγαλύτερο από το φορολογητέο εισόδημα) ερμηνεύεται από τους επενδυτές ως «κόκκινη σημαία», μειώνοντας την προσδοκία τους για μελλοντική διατήρηση των κερδών.

Επίσης, η Rego(2003) αναφέρει ότι οι λογιστικές-φορολογικές διαφορές, που συχνά δημιουργούνται από δραστηριότητες φοροαποφυγής (π.χ. αναβολή της αναγνώρισης εισοδήματος για φορολογικούς σκοπούς), επιφέρουν διακυμάνσεις και στους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές.

Σε κάθε περίπτωση, οι προσαρμογές ελέγχου των ελεγκτικών αρχών αυξάνονται με την αύξηση των λογιστικών – φορολογικών διαφορών, γεγονός που αποδεικνύει ότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να μεγιστοποιήσουν με ακρίβεια τα οφέλη από την χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τις φορολογικές αποταμιεύσεις ανεξάρτητα (Mills, 1998).

Σημειώνεται ότι οι επιδράσεις των προσωρινών διαφορών στην επιλογή των διαφόρων στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων θα εξεταστούν εκτενώς στην επόμενη ενότητα.

2.4.1.2. Οι διακριτές συνολικές διαφορές

Άλλες μελέτες χρησιμοποιούν το ανεξήγητο-υπολειπόμενο τμήμα των διαφορών λογιστικής-φορολογικής βάσης ως μέτρο της πιθανής φοροαποφυγής. Γνωστό και ως DD, το μέτρο των Desai και Dharmapala (2006) προέρχεται από την αξιοποίηση των υπολειμμάτων των παλινδρομήσεων, που υπολογίζουν την επίδραση των συνολικών δεδουλευμένων εσόδων και των επιπτώσεων των σταθερών ανά εταιρία χαρακτηριστικών στις συνολικές λογιστικές-φορολογικές διαφορές, ώστε να ελέγχονται τα μη διακριτά αντικείμενα τα οποία είναι συνεπή και διαχρονικά για μια επιχείρηση (Frank et al.2009).

Μάλιστα, Taylor and Richardson(2014), χρησιμοποιούν το μέτρο DD, αναφέροντας ως λόγο την άποψη των Desai και Dharmapala (2006), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι αντί να αντικατοπτρίζουν αυξημένα επίπεδα φοροαποφυγής, οι λογιστικές-φορολογικές διαφορές μπορεί να αντικατοπτρίζουν τις δραστηριότητες χειραγώγησης κερδών, στις οποίες το εισόδημα προσαρμόζεται ώστε να αποφεύγεται η δημοσίευση των ζημιών ή να επιτυγχάνονται στόχοι απόδοσης ή στόχοι βάσει αμοιβής. Επομένως, οι Taylor and Richardson(2014) αφαιρούν, αντίστοιχα, την συνιστώσα των διαφορών που αποδίδεται στη διαχείριση των κερδών, ώστε να αφήσουν μια υπολειμματική αξία που συνάγεται ότι μετρά την αποφυγή της φορολογίας των εταιρειών.

Εντούτοις, οι Frank et al(2009) διατείνονται ότι το γεγονός ότι το μέτρο DD ελέγχει ρητά τη διαχείριση των κερδών, συμπεριλαμβάνοντας τα συνολικά δεδουλευμένα, ενδέχεται να επιφέρει εξάλειψη της οποιασδήποτε σχέσης επιθετικότητας μεταξύ

χρηματοοικονομικής και φορολογικής πληροφόρησης, που συνιστά αντικείμενο της μελέτης τους.

2.4.1.3. Οι μόνιμες διαφορές

Οι Frank et al(2009) αναπτύσσουν το δικό τους μέτρο για τον έλεγχο της φορολογικής επιθετικότητας, το οποίο ισούται με τις διακριτές μόνιμες διαφορές (DTAX), οι οποίες υπολογίζονται μειώνοντας τις συνολικές μόνιμες διαφορές στα μη διακριτικά στοιχεία, που είναι γνωστό ότι προκαλούν μόνιμες διαφορές (π.χ. άυλα περιουσιακά στοιχεία), και σε άλλες νόμιμες προσαρμογές (π.χ. κρατικοί φόροι), που πιθανότατα δεν σχετίζονται με την επιθετικότητα των φορολογικών εκθέσεων.

Το εν λόγω μέτρο ανιχνεύει στατιστικά τη δραστηριότητα των φορολογικών καταφυγίων και συνιστά σημαντικό παράγοντα πρόβλεψης αυτής, οι δε Frank et al(2009) αποδίδουν την ανάγκη δημιουργίας του στους περιορισμούς των λοιπών μεταβλητών της βιβλιογραφίας για την αντιμετώπιση του ίδιου θέματος, ισχυριζόμενοι ότι είναι εξίσου καλό με τις συνολικές λογιστικές - φορολογικές διαφορές και στατιστικά καλύτερο από τους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές (αναφερόμενοι ιδίως στους ταμειακούς) και το μέτρο των Desai και Dharmapala (2006), διότι τα προαναφερόμενα μέτρα δεν ελέγχουν τα μη διακριτά στοιχεία που προκαλούν προσωρινές ή/και μόνιμες λογιστικές-φορολογικές διαφορές.

Άλλωστε, οι Frank et al(2009) υποστηρίζουν ότι η στήριξη σε μόνιμες και όχι σε συνολικές διαφορές για τη μέτρηση της επιθετικότητας των φορολογικών αναφορών είναι περισσότερο συνεπής με τα ανεπίσημα στοιχεία που έχουν ως γνώμονα τη φύση της επιθετικής δραστηριότητας των φορολογικών καταφυγίων. Από την άλλη πλευρά, το μέτρο τους δεν αντικατοπτρίζει τη δραστηριότητα φορολογικών καταφυγίων που δημιουργεί προσωρινές διαφορές, όπως οι συμφωνίες μίσθωσης-εκμίσθωσης (Frank et al,2009).

Ωστόσο, σημαντικό μειονέκτημα των ανωτέρω είναι το γεγονός ότι ο υπολογισμός των μόνιμων διαφορών ενέχει αρκετές δυσκολίες και για το λόγο αυτό η Hanlon (2005) δεν τις συμπεριέλαβε και στην έρευνά της.

2.4.2. Οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές (ETRs)

Κατά γενική ομολογία της επιστημονικής κοινότητας τα ETRs θεωρούνται μέτρο της αποτελεσματικότητας του φορολογικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων (π.χ. Mills et al, 1998, Phillips, 2003; Shevlin, 1999; Zimmerman, 1983), διότι αντανακλούν την τρέχουσα φορολογική υποχρέωση αλλά και την ικανότητα τους ως προς τη μείωση αυτής (Rego,2003).

Βέβαια, υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι εταιρικών ETRs στη βιβλιογραφία. Σύμφωνα με τον Plesko (2003), διακρίνονται στους μέσους ETRs και στους οριακούς ETRs, εκ των οποίων, οι μέσοι ETRs (ATR) ορίζονται ως κάποιο μέτρο φορολογίας επί ορισμένου μέτρου εισοδήματος, ενώ οι οριακοί ETRs (MTR) ορίζονται ως η μεταβολή του φόρου για μια δεδομένη μεταβολή του εισοδήματος. Μάλιστα, οι Shevlin and Porter (1992) αναφέρουν ως ορισμό των οριακών ETRs το ποσοστό της αναμενόμενης απόδοσης μιας νέας επένδυσης που αναμένεται να πληρωθεί σε φόρο.

Περαιτέρω, ο Plesko (2003) υποστηρίζει ότι τα κοινώς χρησιμοποιημένα μέτρα των μέσων φορολογικών συντελεστές παρέχουν λίγη εμβάθυνση στις θεσμοθετημένες φορολογικές επιβαρύνσεις και ενδέχεται να εισάγουν ουσιαστικές προκαταλήψεις στις αναλύσεις των φορολογικής επιπτώσεων, ενώ, αντίθετα, οι μεταβλητές για τους MTR, βάσει χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ιδιαίτερα εκείνες που βασίζονται σε μεθόδους προσομοίωσης, αποδίδουν καλά στην εκτίμηση των τρεχόντων φορολογικών συντελεστών. Επίσης, ο Yin(2003) προσθέτει ότι γενικότερα οι μέσοι ETRs αντικατοπτρίζουν μόνο τους άμεσους φόρους που αναφέρουν οι εταιρείες, και όχι τα πραγματικά τους φορολογικά βάρη, γεγονός που ενδέχεται να τους καταστήσει παραπλανητικούς, με επιπρόσθετο μειονέκτημα αυτών και το γεγονός ότι αγνοούν τους φόρους που καταβάλλουν οι μέτοχοι των εταιρειών.

Από την άλλη μεριά, οι μέσοι πραγματικοί φορολογικοί συντελεστές χρησιμοποιούνται πολλά χρόνια από τους φορείς χάραξης πολιτικής και τις ομάδες συμφερόντων στις συζητήσεις περί φορολογικών μεταρρυθμίσεων, ιδίως σε εκείνες που σχετίζονται με τις φορολογικές διατάξεις των επιχειρήσεων, διότι συνοψίζουν κατά τρόπο πρόσφορο σε μια στατιστική μέτρηση το σωρευτικό αποτέλεσμα διαφόρων φορολογικών κινήτρων (Gupta and Newberry, 1997). Επίσης, για τους Robinson et al (2010), τα ETRs (ATR) είναι αναμφισβήτητα ο πιο άμεσος τρόπος αξιολόγησης των συνεπειών του συστήματος μέτρησης ενός κέντρου κέρδους (δηλ.

ενός μέρους μιας οργάνωσης με εκχωρήσιμα έσοδα και κόστος και, συνεπώς, εξακριβώσιμη κερδοφορία).

Εντούτοις, οι Gupta and Newberry(1997) υποστηρίζουν ότι η καταλληλότητα κάθε μέτρου εξαρτάται από το ερευνητικό ζήτημα, καθώς οι μέσοι ETRs είναι κατάλληλοι για τη μέτρηση της κατανομής των φορολογικών επιβαρύνσεων μεταξύ επιχειρήσεων ή βιομηχανιών, ενώ οι οριακοί ETRs είναι κατάλληλοι για την ανάλυση των κινήτρων για νέες επενδύσεις.

Σε κάθε περίπτωση, οι «αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές», όπως καθορίζονται και κατασκευάζονται γενικά, είναι μέτρα μέσου και όχι οριακού φορολογικού βάρους, παρόλο που η γενική ορολογία του αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή δεν διακρίνει σαφώς τους ATR από τα MTR (Plesko, 2003), ενώ μία χαμηλή τιμή τους συνιστά απόδειξη αποτελεσματικού φορολογικού σχεδιασμού (Shevlin, 1999).

Τέλος, σημειώνεται ότι τα τυπικά μέτρα αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών δεν μπορούν να συλλάβουν συμπεριφορές φοροαποφυγής, κατά τις οποίες, επιχείρηση χωρίς ισχυρούς δημοσιονομικούς περιορισμούς αναφέρουν χαμηλότερα λογιστικά κέρδη, αλλά και χαμηλότερα φορολογητέα εισοδήματα-συμμορφούμενη φοροαποφυγή (Hanlon and Heitzman, 2010).

2.4.2.1. Τα βασικά συστατικά των ETRs

Υπάρχει μια μεγάλη γραμμή έρευνας που εξετάζει τη διακύμανση των αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών και τους παράγοντες που συνδέονται με αυτούς, όπως πράττουν οι McGill and Outslay(2002) και ο Yin(2003), στα πλαίσια της ανάλυσης του σκανδάλου της Enron και της μελέτης της S&P 500, αντίστοιχα.

Σε γενικές γραμμές, τα μέτρα αυτά υπολογίζονται διαιρώντας κάποια εκτίμηση της φορολογικής υποχρέωσης με μία μέτρηση των κερδών προ φόρων ή των ταμειακών ροών και καταγράφουν το μέσο συντελεστή φόρου ανά δολάριο εισοδήματος ή ταμειακής ροής (Hanlon and Heitzman, 2010).

Εντούτοις, οι κατάλληλοι ορισμοί τόσο του αριθμητή όσο και του παρονομαστή αυτής της εξίσωσης είναι ανοικτοί για συζήτηση, όπως πράττεται ενδεικτικά στην

έρευνα των Porcano (1986), Shevlin and Porter(1992), Gupta and Newberry (1997) και Plesko(2003).

Όλα τα μέτρα βασίζονται στην τρέχουσα φορολογική επιβάρυνση (ομοσπονδιακή ή συνολική) για τη μέτρηση της φορολογικής υποχρέωσης (Plesko, 2003). Σε γενικό πλαίσιο, η επιστημονική κοινότητα χρησιμοποιεί ως αριθμητή τον συνολικό φόρο εισοδήματος, τον τρέχοντα φόρο εισοδήματος και τους καταβληθέντες φόρους, ενώ συχνά συναντώνται και διάφορες παραλλαγές χρήσης αυτών. Το εν λόγω ζήτημα τίθεται αναλυτικότερα στην επόμενη ενότητα.

Όσον αφορά στον παρονομαστή των ETRs, οι Richardson and Lanis (2007) τονίζουν ότι το ζήτημα του τρόπου με τον οποίο θα μετρηθεί το εισόδημα στον παρονομαστή της εξίσωσης προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ του λογιστικού εισοδήματος και του φορολογητέου εισοδήματος. Περαιτέρω, οι Plesko(2003) και Richardson and Lanis(2007) αναφέρουν ότι οι επιλογές περιλαμβάνουν το λογιστικό εισόδημα, τις λειτουργικές ταμειακές ροές και το φορολογητέο εισόδημα ενώ οι Shevlin and Porter(1992) προσθέτουν το ακαθάριστο περιθώριο και το κεφάλαιο κίνησης από λειτουργικές δραστηριότητες, τονίζοντας ότι όλα τα προαναφερόμενα χρησιμοποιούνται σε μία βάση προ φόρων.

Η επιλογή του λογιστικού εισοδήματος ενδείκνυται όταν ο στόχος της μελέτης είναι να καταγραφεί ο αντίκτυπος των φορολογικών προτιμήσεων στα ETRs (Gupta and Newberry,1997). Βέβαια, οι Gupta and Newberry (1997) τονίζουν ότι εάν ο αριθμητής (φόρος εισοδήματος) και ο παρονομαστής (έσοδα) υπολογίζονται μετά από φορολογικά κίνητρα, τότε οποιαδήποτε συστηματική διαφοροποίηση των ETR λόγω φορολογικών κινήτρων δεν θα εντοπιστεί.

Για τον ίδιο λόγο, οι Richardson and Lanis (2007) επιστούν την προσοχή ως προς τη χρήση του φορολογητέου εισοδήματος στον παρονομαστή, υπογραμμίζοντας ότι δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται εάν ο σκοπός μιας μελέτης είναι να καταγράψει τον αντίκτυπο των φορολογικών κινήτρων στους ETRs. Το εν λόγω μέτρο χρησιμοποιεί ο Plesko(2003), χωρίς την αφαίρεση των μεταφερόμενων ζημιών και των ειδικών μειώσεων, αναμένοντας ότι αυτό χαρακτηρίζεται από υψηλότερη συσχέτιση με τα μέτρα της φορολογικής δήλωσης. Επίσης, ο Shevlin(1999) θεωρεί ότι ο φορολογικός σχεδιασμός που έχει ως αποτέλεσμα χρονικές ή μόνιμες διαφορές θα έχει ελάχιστη επίδραση στις θεσμοθετημένες φορολογικές επιβαρύνσεις, αλλά θα εμφανίζεται

στους ATR των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όταν ο παρονομαστής αυτών είναι η τρέχουσα φορολογική δαπάνη και όχι το συνολικό φορολογικό έξοδο.

Τέλος, όσον αφορά στις λειτουργικές ταμειακές ροές, ο Zimmerman(1983) υποστηρίζει ότι χρησιμοποιούνται ως εναλλακτικό μέτρο διότι ελέγχουν τις συστηματικές διαφορές στις επιλογές λογιστικής μεθόδου που σχετίζονται με το μέγεθος της επιχείρησης.

Σε κάθε περίπτωση, είναι κοινώς παραδεκτό ότι η καταλληλότητα κάθε τύπου ETR εξαρτάται από την ερευνητική ερώτηση μιας μελέτης (Richardson and Lanis,2007; Hanlon and Heitzman,2010, κλπ.).

2.4.2.2. Ανάλυση των βασικών ETRs

Σύμφωνα με τους Richardson and Lanis (2007), το ζήτημα των φόρων που πρέπει να συμπεριληφθούν στον αριθμητή της εξίσωσης είναι ουσιώδες, διότι οποιαδήποτε σημαντική παράλειψη μπορεί να προκαλέσει μεροληψία στα συνολικά φορολογικά βάρη των επιχειρήσεων. Παρακάτω παρατίθενται τα συνήθη μέτρα αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών.

2.4.2.2.1. Οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές με βάση υπολογισμού το φορολογικό έξοδο

Ορισμένοι ερευνητές χρησιμοποιούν το φόρο εισοδήματος των επιχειρήσεων χωρίς καμία προσαρμογή αναφορικά με τον αναβαλλόμενο φόρο (Richardson and Lanis,2007; Armstrong et al,2012; Robinson et al,2010, κλπ.). Άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν την προσαρμογή του εξόδου φόρου εισοδήματος αφαιρώντας το τμήμα της αναβαλλόμενης φορολογικής επιβάρυνσης (π.χ. Gupta and Newberry,1997; Rego,2003; Mills et al,1998, Porcano,1986). Τα επιχειρήματα για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα για την καθεμιά από τις προαναφερόμενες επιλογές ποικίλουν, μερικά εκ των οποίων τίθενται στην επιμέρους περιγραφή του κάθε μέτρου, που ακολουθεί.

α) Ο πρώτος ετήσιος αποτελεσματικός φορολογικός συντελεστής $TETR_{it}$ για μια εταιρία i τον χρόνο t δίνεται από τη σχέση:

$$TETR_{it} = Total\ Tax\ Expense_{it} / Pretax\ Income_{it}$$

Όπου:

- *Total Tax Expense_{it}*: το συνολικό φορολογικό έξοδο (που περιλαμβάνει τόσο τρέχοντα όσο και αναβαλλόμενα φορολογικά έξοδα)
- *Pretax Income_{it}*: το λογιστικό εισόδημα προ φόρων

Πολλές προηγούμενες έρευνες βασίζονται στους συνολικούς αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές (TETRs) για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας του εταιρικού φορολογικού σχεδιασμού (Frank et al, 2009).

Οι Robinson et al (2010) διατείνονται ότι χρησιμοποιούν το συνολικό φορολογικό έξοδο, διότι μόνο οι ενέργειες που μειώνουν τον εν λόγω φόρο θα μειώσουν τον δημοσιευμένο φορολογικό συντελεστή των επιχειρήσεων και κατ' επέκταση, θα αυξήσουν τα αναφερόμενα οικονομικά κέρδη.

Περαιτέρω, οι Armstrong et al (2012) καταλήγουν ότι οι φορολογικοί διευθυντές παρέχουν κίνητρα για τη μείωση του φορολογικού κόστους που αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις και κατά συνέπεια, ο TETR θεωρείται πιο ενημερωτικό μέτρο ως προς τις ενέργειες του φορολογικού διευθυντή. Επίσης, οι Armstrong et al (2012) σημειώνουν ότι η χρησιμότητα της αναβαλλόμενης φορολογικής επιβάρυνσης έγκειται στο γεγονός ότι καταγράφει τις φορολογικές συνέπειες των λογιστικών-φορολογικών διαφορών της δεδουλευμένης λογιστικής.

Μάλιστα, οι Gupta and Newberry (1997) αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι ορισμένα μέρη, όπως ο Egger (1985), αντιτίθενται σθεναρά στον αποκλεισμό των αναβαλλόμενων φόρων με το αιτιολογικό ότι οι φόροι αυτοί «δεν συγχωρούνται».

Ωστόσο, για πολλούς ερευνητές ένα βασικό μειονέκτημα του εν λόγω ετήσιου αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή ως μέτρου φοροαποφυγής, ως προς τη συμπερίληψη του αναβαλλόμενου εξόδου φόρου στον αριθμητή, είναι ότι αυτή μπορεί να προκύψει από μεγάλες αναβαλλόμενες φορολογικές αναπροσαρμογές (Hanlon, 2005).

Περαιτέρω, οι Dyreng et al. (2008) τονίζουν ότι δεδομένου ότι η μεγάλη φοροαποφυγή συνεπάγεται την επιτάχυνση των εκπτώσεων και την αναβολή του εισοδήματος για φορολογικούς σκοπούς, γεγονός που οδηγεί στη μείωση του

τρέχοντος φόρου με ταυτόχρονη αύξηση του αναβαλλόμενου, ο TETR δεν θα αντικατοπτρίζει τέτοιες μορφές φοροαποφυγής, καθόσον περιλαμβάνει και τους δυο αυτούς φόρους στον αριθμητή του. Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο Phillips(2003), ο οποίος αναφέρει ότι η χρήση του συνολικού φόρου αποκλείει τη διερεύνηση των ενεργειών φορολογικού σχεδιασμού που οδηγούν σε αναβολή της φορολογίας μέσω των συνεπειών των προσωρινών διαφορών, καθόσον αυτές (οι ενέργειες) δε μεταβάλλουν τον TETR (Hanlon and Heitzman, 2010).

β) Ο δεύτερος ετήσιος αποτελεσματικός φορολογικός συντελεστής $CETR_{it}$ για μια εταιρία i τον χρόνο t δίνεται από τη σχέση:

$$CETR_{it} = \text{Current Tax Expense}_{it} / \text{Pretax Income}_{it}$$

Όπου:

- $\text{Current Tax Expense}_{it}$: το τρέχον φορολογικό έξοδο (που προκύπτει από την προσαρμογή του συνολικού εξόδου φόρου εισοδήματος αφαιρώντας το τμήμα της αναβαλλόμενης φορολογικής επιβάρυνσης)
- $\text{Pretax Income}_{it}$: το λογιστικό εισόδημα πρό φόρων

Από την άλλη μεριά, αρκετοί ερευνητές υποστηρίζουν τη χρήση του τρέχοντος αντί του συνολικού φορολογικού εξόδου για τον υπολογισμό του αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή, στην προσπάθειά τους να αποκλείσουν την επίδραση των αναβαλλόμενων φόρων (π.χ. Chluddek and Tran, 2011; Rego,2003;).

Συγκεκριμένα, η Rego(2003) υπογραμμίζει ότι η εξαίρεση των αναβαλλόμενων φόρων από τον αριθμητή αντικατοπτρίζει περισσότερο τη χρονική αξία του χρήματος, δεδομένου ότι, με τα λοιπά δεδομένα σταθερά, η πληρωμή των φόρων εισοδήματος αναβάλλεται όποτε είναι δυνατόν.

Περαιτέρω, ο Porcano (1986), αιτιολογώντας την επιλογή του ως προς τον ως άνω συντελεστή, τονίζει ότι πολλές χρονικές διαφορές δεν αντιστρέφονται ποτέ από μόνες τους (για παράδειγμα, οι διαφορές που προκύπτουν από τις αποσβέσεις παραμένουν όσο η επιχείρηση συνεχίσει να αναπτύσσεται και να αντικαθιστά τα αποσβεσμένα πάγια με νέα πάγια), ενώ σε περιόδους με αυξημένο πληθωρισμό λαμβάνουν και μόνιμα χαρακτηριστικά ακόμα και όταν μειώνεται ο όγκος των πωλήσεις. Επίσης, σε

περιόδους ανάπτυξης ή έντονου πληθωρισμού οι αναβαλλόμενοι φόροι παρατείνονται και πολλές φορές πληρώνονται στο μακρινό μέλλον, εάν ποτέ πληρωθούν, γεγονός που καθιστά το φορολογικό τους βάρος μικρότερο από το βάρος της τρέχουσας φορολογικής υποχρέωσης (Porcano, 1986).

Παράλληλα, οι Hanlon and Heitzman (2010) συμπληρώνουν ότι ο CETR μπορεί να επηρεάσει τα λογιστικά κέρδη εάν το στοιχείο που τον μεταβάλλει δεν αποτελεί προσωρινή διαφορά.

Ωστόσο, ο ορισμός του CETR είναι ευάλωτος για τις επιχειρήσεις που διαχειρίζονται τα κέρδη προ φόρων προς τα πάνω χωρίς να τροποποιούν το φορολογητέο εισόδημά τους, καθώς η συμπερίληψη των αναβαλλόμενων φόρων στον αριθμητή θα ελέγχει αυτές τις δραστηριότητες χειραγώγησης, μέσω της ταυτόχρονης ισόποσης αύξησης τόσο του παρονομαστή όσο και του αριθμητή (Rego, 2003).

Περαιτέρω, οι Dyreng et al.(2008) και Armstrong et al.(2012) θεωρούν πως ακόμα και με τη χρήση μόνο του τρέχοντος φόρου είναι πιθανό να παρουσιαστούν προκλήσεις, όπως στην περίπτωση που το τρέχον φορολογικό έξοδο δεν περιλαμβάνει το φορολογικό όφελος από δικαιώματα προαίρεσης αγοράς μετοχών μέχρι την μετά την FAS123R περίοδο.

Τέλος σημειώνεται ότι ορισμένες έρευνες χρησιμοποιούν παραλλαγές των προαναφερόμενων μέτρων, στα πλαίσια της προσπάθειάς τους να αντιμετωπίσουν τους περιορισμούς τους. Ενδεικτικά αναφέρονται οι Mills et al (1998), που εφαρμόζουν έναν τριετή συντελεστή CETR με σκοπό την εξάλειψη του θορύβου από τα ετήσια ιδιοσυγκρασιακά εφέ, αλλά και ο Phillips(2003) που χρησιμοποιούν, αντίστοιχα, έναν τριετή συντελεστή TETR, ώστε να ελέγχουν τις ανεξήγητες διακυμάνσεις των ετήσιων TETR που παρατηρούνται από χρονιά σε χρονιά.

2.4.2.2.2. Οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές με βάση υπολογισμού τις φορολογικές ταμειακές ροές

Εναλλακτικές μορφές ETRs συνιστούν οι ταμειακοί αποτελεσματικοί συντελεστές cash_ETRs, οι οποίοι είναι εξίσου αναγνωρισμένοι από την επιστημονική κοινότητα και παράλληλα, γίνεται ευρεία χρήση αυτών (όπως, για παράδειγμα, από τους Edwards et al, 2013; Graham et al, 2014; Dyreng et al, 2008).

α) Ο ετήσιος ταμειακός αποτελεσματικός φορολογικός συντελεστής $cash_ETR_{it}$ για μια εταιρία i τον χρόνο t δίνεται από τη σχέση:

$$cash_ETR_{it} = Cash\ Tax\ Paid_{it} / Pretax\ Income_{it}$$

Όπου:

- $Cash\ Tax\ Paid_{it}$: οι καταβληθέντες φόροι σε μετρητά

- $Pretax\ Income_{it}$: το λογιστικό εισόδημα πρό φόρων

Το εν λόγω μέτρο διαφέρει από τα προηγούμενα λόγω του αριθμητή του. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τους καταβληθέντες φόρους έναντι του λογιστικού φορολογικού εξόδου, γεγονός που θεωρείται από κάποιους ερευνητές ότι του προσδίδει σημαντικό πλεονέκτημα για τη χρήση του ως μέτρο φοροαποφυγής, για το λόγο ότι οι σχετικές στρατηγικές είναι περισσότερο πιθανό να αντικατοπτρίζονται στις ταμειακές δαπάνες από ότι στα φορολογικά έξοδα (Dyreg et al., 2008).

Επίσης, σε αντίθεση με τον TETR, ο cash_ETR αντανακλά την αναβολή των ταμειακών φορολογικών πληρωμών (Armstrong et al, 2012; Hanlon and Heitzman, 2010). Σημειωτέον, οι καταβληθείσες φορολογικές δαπάνες μπορούν να μειωθούν χρησιμοποιώντας στρατηγικές που συνεπάγονται αύξηση των μειώσεων και κατά συνέπεια, τη μείωση του φορολογητέου εισοδήματος (Dyreg et al., 2008; Taylor and Richardson, 2014). Τονίζεται ότι ο εν λόγω συντελεστής δεν επηρεάζεται από τις αλλαγές στα φορολογικά λογιστικά δεδουλευμένα (Hanlon and Heitzman, 2010).

Περαιτέρω, οι Edwards et al (2013) υποστηρίζουν ότι οι βραχυπρόθεσμες φορολογικές αντιδράσεις των επιχειρήσεων, ιδίως σε περιόδους που αντιμετωπίζουν τρέχοντες χρηματοοικονομικούς περιορισμούς συλλαμβάνονται αποτελεσματικότερα με τη χρήση ετήσιων ταμειακών συντελεστών.

Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι ο cash_ETR παρουσιάζει κάποιους σημαντικούς περιορισμούς, ιδίως όταν διαμορφώνεται σε ετήσια βάση. Ειδικότερα, ο ετήσιος cash_ETR δύναται να παρουσιάσει αδυναμία αντιστοίχισης του αριθμητή με τον παρονομαστή εάν οι καταβληθέντες φόροι περιλαμβάνουν φόρους που αφορούν σε κέρδη διαφορετικής περιόδου (π.χ. από έναν έλεγχο των αρχών που ολοκληρώνεται κατά το τρέχον έτος), τη στιγμή που ο παρονομαστής περιλαμβάνει μόνο τα κέρδη της τρέχουσας περιόδου (Hanlon and Heitzman, 2010). Επίσης, οι Taylor and Richardson (2014) και Edwards et al(2013) αναφέρουν ότι τυχόν τέτοιες πληρωμές

φόρων, που σχετίζονται με διακανονισμούς φορολογικών δηλώσεων προηγούμενων ετών, καθώς και η ύπαρξη επιστροφών φόρου εισοδήματος ή φορολογικών πλεονεκτημάτων ενδέχεται να δημιουργήσουν πρόβλημα κατά τον υπολογισμό του συντελεστή *cash_ETR* (όπως και του συντελεστή *TETR*). Μάλιστα οι Edwards et al(2013) προβληματίζονται και από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να προσπαθήσουν να μειώσουν τις εκτιμώμενες πληρωμές τους για να εξοικονομήσουν χρήματα, παρόλο που αυτό θα ήταν μια πολύ σύντομη εξοικονόμηση και δεν είναι ο πρωταρχικός μηχανισμός που υποθέτουμε.

Στην ίδια επιχειρηματολογία κινούνται και οι Dyreng et al. (2008), οι οποίοι για τους ανωτέρω λόγους υποστηρίζουν ότι για την επιτυχή μέτρηση της φοροαποφυγής ενισχύεται η σημασία της αναζήτησης ακόμη και των καταβληθέντων φόρων σε μακρινούς χρονικούς ορίζοντες, βασίζοντας τον ισχυρισμό τους στο γεγονός ότι όταν οι φορολογικές καταβολές αφορούν σε μεγάλες χρονικές περιόδους, τα έσοδα στα οποία αναφέρονται θα συμπεριληφθούν πιθανότατα στο ίδιο κλάσμα με τους αντίστοιχους φόρους.

β) Οι βραχυπρόθεσμοι ταμειακοί αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές *cash_ETR_{it}*

Στα πλαίσια της προσπάθειας πολλών ερευνητών να αντιμετωπίσουν τους προαναφερόμενους περιορισμούς, εξισορροπώντας τις παραπάνω θέσεις, προτιμήθηκε η εφαρμογή βραχυπρόθεσμων, πέραν του έτους, ταμειακών συντελεστών και πάντοτε με γνώμονα το εκάστοτε ερευνητικό ερώτημα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τους Robinson et al (2010), που επέλεξαν, πέραν του ετήσιου και τρεις ταμειακούς συντελεστές διετούς, τριετούς και τετραετούς διάρκειας, κατά την διεξαγωγή της έρευνάς τους για τη σχέση μεταξύ της επιλογής των επιχειρήσεων να αξιολογούν ένα φορολογικό τμήμα ως κέντρο κέρδους (αντί για κέντρο κόστους) και των αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών, καταλήγοντας, μάλιστα, στα ίδια αποτελέσματα (περί μη ύπαρξης συσχέτισης), ανεξάρτητα από τη διάρκεια του συντελεστή *cash_ETR*.

Επιπλέον, οι Armstrong et al(2012) και οι Graham et al (2014) χρησιμοποίησαν, μεταξύ άλλων μέτρων, ένα τριετή ταμειακό φορολογικό συντελεστή, με σκοπό να

εξετάσουν τη σχέση αυτού με τα κίνητρα του φορολογικού διευθυντή και τα κίνητρα και αντικίνητρα των επιχειρήσεων για τον φορολογικό σχεδιασμό με γνώμονα την έννοια για τη φήμη της επιχείρησης, αντίστοιχα. Βέβαια, οι Armstrong et al(2012) παρατήρησαν ότι δεν υφίσταται σχέση μεταξύ των κινήτρων του φορολογικού διευθυντή και του τριετούς συντελεστή cash_ETR, ενώ ίδια παρέμεναν και στην περίπτωση αυτή τα αποτελέσματα από τη χρήση των cash_ETR διαφορετικής διάρκειας.

Επίσης, οι Frank et al (2009).κατέληξαν ότι τα βραχυπρόθεσμα μέτρα των cash_ETR χαρακτηρίζονται ως μη κατάλληλα για τη μέτρηση της φορολογικής επιθετικότητας στις περιπτώσεις που οι εταιρείες χειραγωγούν τα κέρδη προ φόρων προς τα πάνω, καθόσον ενδέχεται να παρουσιάζουν λόγω αυτής σχετικά χαμηλότερους cash_ETR.

Εντούτοις, σε αντίθεση με τα προαναφερόμενα, εντύπωση προκαλούν τα ευρήματα των Graham et al (2014), οι οποίοι ανακάλυψαν ότι το 76% των επιχειρήσεων αξιολογεί τον TETR ως τουλάχιστον εξίσου σημαντικό μέτρο με τριετή συντελεστή cash_ETR.

Πέραν των ανωτέρω, υπάρχουν σημαντικές έρευνες που συνδυάζουν τις αλληλεπιδράσεις των ETRs. Μεταξύ αυτών, ξεχωρίσαμε τη μελέτη των Demere et al(2016), οι οποίοι, εξετάζοντας το βαθμό στον οποίο η εξομάλυνση των TETR μέσω των φορολογικών δεδουλευμένων επηρεάζει την ικανότητα τους να προβλέψουν τους μελλοντικούς cashETRs, διαπίστωσαν ότι η αύξηση κατά μία τυπική απόκλιση της εξομάλυνσης συνδέεται με την αύξηση κατά 37% της ικανότητας των TETR της τρέχουσας περιόδου να προβλέψουν τα μελλοντικά cashETRs.

Σε κάθε περίπτωση, οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές TETR και cash_ETR, η ακατέργαστη διαφορά Unadjusted SPREAD και το υπολειπόμενο τμήμα της διαφοράς λογιστικής-φορολογικής βάσης αποδεικνύεται και από την έρευνα των Taylor and Richardson (2014) ότι αποτελούν μέτρα τα οποία αντικατοπτρίζουν τον φορολογικό σχεδιασμό που μειώνει τη φορολογική υποχρέωση μιας επιχείρησης χωρίς να μειώνεται απαραίτητα το λογιστικό της εισόδημα.

γ) Ο Μακροπρόθεσμος Ταμειακός Αποτελεσματικός Φορολογικός Συντελεστής *CASH ETR_i* των Dyreng et al. (2008)

Οι Dyreng et al. (2008) θεωρούν πως το γεγονός ότι οι προηγούμενοι φορολογικοί συντελεστές βασίζονται σε βραχυπρόθεσμα στοιχεία ενδέχεται να δημιουργήσει διαστρεβλώσεις στα συμπεράσματα σχετικά με τη φοροαποφυγή μιας επιχείρησης, ιδίως σε περιπτώσεις που μπορεί να υπάρξουν σημαντικές διακυμάνσεις από χρονιά σε χρονιά (αναφερόμενοι, εν προκειμένω, στους ετήσιους συντελεστές) ή απροσδιόριστοι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές που να οφείλονται σε αρνητικούς παρονομαστές. Για να ξεπεραστούν τα προβλήματα αυτά, οι Dyreng et al. (2008) δημιούργησαν ένα νέο μέτρο μακροχρόνιας εταιρικής φοροαποφυγής, τον μακροπρόθεσμο ταμειακό αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή long-run cash effective tax rate), ως εξής:

$$CASH ETR_i = \sum_{t=1}^N Cash Tax Paid_{it} / \sum_{t=1}^N (Total Pretax Income_{it} - Special Items_{it})$$

Όπου:

- $\sum Cash Tax Paid_{it}$: το άθροισμα των συνολικών καταβληθέντων φόρων σε μετρητά
- $\sum (Total Pretax Income_{it} - Special Items_{it})$: το άθροισμα του συνολικού λογιστικού εισοδήματος πρό φόρων μετά τις επιπτώσεις των ειδικών στοιχείων
- N : 10 έτη

Οι Dyreng et al. (2008) υποστηρίζουν ότι ο εν λόγω αποτελεσματικός φορολογικός συντελεστής μπορεί να παρακολουθεί προσεκτικά τα φορολογικά κόστη της επιχείρησης μακροπρόθεσμα, επιστώντας την προσοχή και στο γεγονός πως το εν λόγω μέτρο ενδείκνυται για τη μέτρηση της παγκόσμιας φοροαποφυγής της επιχείρησης, δηλαδή των συνδυασμένων επιδράσεων των φόρων εισοδήματος σε όλες τις χώρες στις οποίες αυτή δραστηριοποιείται, μέσω του υπολογισμού του ως ποσοστό των ταμειακών φόρων που καταβάλλονται σε όλες τις χώρες (εγχώριες, ξένες και κρατικές και τοπικές φορολογικές ταμειακές εκροές) στο παγκόσμιο λογιστικό εισόδημα προ φόρων.

Βέβαια, οι Edwards et al (2013) τονίζουν ότι οι εν λόγω συντελεστές από τη φύση τους και μόνο ως ταμειακοί ενδείκνυνται για την εξέταση της παγκόσμιας φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, ανεξαρτήτου διάρκειας αυτών, σε αντίθεση με τους μη ταμειακούς αποτελεσματικούς συντελεστές οι οποίοι προτιμώνται για τη μέτρηση της εγχώριας φορολογικής επιβάρυνσης.

Από την άλλη πλευρά, οι ετήσιοι ταμειακοί αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές, σύμφωνα με τους Dyreng et al. (2008), δεν χαρακτηρίζονται από σημαντική ικανότητα πρόβλεψης των αντίστοιχων μακροπρόθεσμων και συνεπώς δε συνιστούν ακριβείς δείκτες μακροπρόθεσμης φοροαποφυγής, με αποτέλεσμα πιθανή χρήση τους για την εξέταση της μακροπρόθεσμης συμπεριφοράς της επιχείρησης θα μπορούσε να οδηγήσει σε εσφαλμένα συμπεράσματα.

Εντούτοις, οι Edwards et al (2013) διατηρούν τις ενστάσεις τους για την παραπάνω άποψη, θεωρώντας ότι οι βραχυπρόθεσμοι ταμειακοί συντελεστές είναι πιθανό να αντικατοπτρίζονται σε μακροπρόθεσμα μέτρα που συνδυάζουν φοροαποφυγή κατά τη διάρκεια τόσο περιορισμένων όσο και μη περιορισμένων περιόδων.

Γενικότερα, οι Dyreng et al. (2008) διατείνονται ότι σε καμία περίπτωση δεν θα ήταν ίδιο το αποτέλεσμα εάν λαμβανόταν υπόψη ο μέσος όρος των ετήσιων αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών – δηλαδή θα προέκυπταν υπερεκτιμημένα αποτελέσματα, με ασυνήθιστα μεγάλους ή μικρούς (ακόμα και αρνητικούς) αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές. Άλλωστε, παρατηρείται μια ασυμμετρία σχετικά με τη συχνότητα και το ύψος των ετήσιων ταμειακών αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών από χρονιά σε χρονιά - συναντώνται περισσότερο χαμηλοί ετήσιοι φορολογικοί συντελεστές, οι οποίοι είναι βιώσιμοι για μεγάλες χρονικές περιόδους, σε αντίθεση με τους υψηλούς συντελεστές, οι οποίοι συναντώνται λιγότερο και είναι προσωρινοί (Dyreng et al., 2008).

Τέλος, οι Dyreng et al. (2008) επισημαίνουν πως ο μακροπρόθεσμος χαρακτήρας του εν λόγω μέτρου συμβάλλει σημαντικά ώστε αυτό να επηρεάζεται λιγότερο από δραστηριότητες χειραγώγησης κερδών, σε σύγκριση με τους ετήσιους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές που έχουν εξίσου ως παρονομαστή τα κέρδη, διότι ‘συλλαμβάνει’ τις αναστροφές λογιστικών δεδουλευμένων που οφείλονται στις δραστηριότητες χειραγώγησης.

Άλλοι δε ερευνητές, όπως οι Chluddek and Tran (2011), απορρίπτουν για την έρευνά τους το μέτρο των Dyreng et al. (2008), ώστε να αποκλείσουν τις επιδράσεις των μεταφερόμενων φορολογικών ζημιών στους ETRs και για το λόγο αυτό δείχνουν φανερά την προτίμησή τους σε λογιστικούς φορολογικούς συντελεστές.

ΤΑ ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Κάνοντας μια σύντομη αναφορά στα ειδικά στοιχεία που επηρεάζουν τον παρονομαστή του μέτρου των Dyreng et al (2008), θα αναφερθούμε στα εξής:

Σύμφωνα με την μελέτη των Revsine et al. (2005) που επικαλείται ο McVay (2006), τα ειδικά στοιχεία είναι σημαντικά γεγονότα που προκύπτουν από συνεχιζόμενες δραστηριότητες μιας επιχείρησης, οι οποίες, όμως, είναι είτε ασυνήθιστες είτε σπάνιες, όχι όμως και οι δύο, και πρέπει να γνωστοποιούνται ως στοιχείο ξεχωριστής γραμμής σαν μέρος των εσόδων από συνεχιζόμενες δραστηριότητες ή στις υποσημειώσεις στις οικονομικές καταστάσεις. Παραδείγματα τέτοιων ειδικών στοιχείων αποτελούν α) οι μειώσεις ή διαγραφές εισπρακτέων, αποθεμάτων, εξοπλισμού ή άυλων αγαθών, β) τα κέρδη ή ζημίες από πώληση εξοπλισμού ή επενδύσεων και (γ) οι ειδικές εφάπαξ χρεώσεις που προκύπτουν από εταιρικές αναδιαρθρώσεις (McVay, 2006).

Ωστόσο, οι Burgstahler et al. (2002), χρησιμοποιώντας τον ορισμό της Compustat στην έρευνά τους, αναφέρουν ότι τα ειδικά στοιχεία περιλαμβάνουν σημαντικά μη επαναλαμβανόμενα στοιχεία, όπως τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης από διακοπείσες δραστηριότητες, απώλειες από φυσικές καταστροφές και μη επαναλαμβανόμενα κέρδη ή ζημίες από την πώληση περιουσιακών στοιχείων, τίτλων και επενδύσεων. Σημειωτέον, ο εν λόγω ορισμός των ειδικών στοιχείων αποκλείει τις τρεις κύριες κατηγορίες συναλλαγών που αναφέρονται ξεχωριστά από τα έσοδα από συνεχιζόμενες δραστηριότητες και εμφανίζονται καθαρά μετά από φόρους, σύμφωνα με τα Γενικά Λογιστικά Πρότυπα: εκποιήσεις τμήματος μιας επιχείρησης, έκτακτα στοιχεία και σωρευτικές επιδράσεις των αλλαγών στις λογιστικές αρχές.

Πέραν των ανωτέρω, ο McVay (2006) συμπληρώνει ότι τα ειδικά στοιχεία είναι σαφώς διακριτά από τα βασικά έξοδα, καθόσον τα πρώτα είναι εξ' ορισμού ασυνήθιστα ή σπάνια, ενώ τα δεύτερα είναι σχετικά σταθερά. Μάλιστα, ο McVay

(2006) θεωρεί ότι υφίσταται σκοπίμως εσφαλμένη ταξινόμηση των δαπανών στην κατάσταση αποτελεσμάτων στα ειδικά αντικείμενα αντί των βασικών εξόδων (κόστος πωληθέντων και πωλήσεων αγαθών, γενικά και διοικητικά έξοδα), ως εργαλείο διαχείρισης κερδών των διευθυντικών στελεχών με σκοπό να ανταποκριθούν στο προβλεπόμενο πρότυπο αναφοράς των κερδών των αναλυτών και για τον σκοπό της έρευνάς του εξέτασε μόνο τα ειδικά στοιχεία που μειώνουν το εισόδημα, προβαίνοντας στην κατηγοριοποίηση αυτών ως εξής: αυτά που είναι επιδεκτικά μετατόπισης κατηγορίας (όπως άλλα ασυνήθιστα τέλη) και αυτά που δεν είναι επιδεκτικά (όπως η απώλεια από την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου).

Παράλληλα, οι Burgstahler et al. (2002) αναφέρουν ότι τα ειδικά στοιχεία είναι κατά κύριο λόγο παροδικά, καθώς επίσης είναι εμφανή στην οικονομική ανάλυση και δεδομένου ότι έχουν σχετικά απλές συνέπειες για τα μελλοντικά κέρδη, αναμένεται ότι ακόμα και οι τιμές χρεογράφων θα περιλαμβάνουν πλήρως τις συνέπειες αυτών. Επίσης, τα ειδικά αντικείμενα έχει παρατηρηθεί να αντιπροσωπεύουν κάποιες φορές μια μετατόπιση των εξόδων από μία μελλοντική περίοδο στην τρέχουσα περίοδο (inter-period transfers), η οποία οδηγεί σε μείωση του τρέχοντος εισοδήματος, με ταυτόχρονη αύξηση του μελλοντικού εισοδήματος (Burgstahler et al., 2002).

Τέλος, τονίζεται ότι το ζήτημα της συμπερίληψης ή μη των ειδικών στοιχείων στον παρονομαστή των αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών αντιμετωπίζεται διαφορετικά από τους εκάστοτε ερευνητές, όπως θα αναφέρουμε αναλυτικότερα στο επόμενο κεφάλαιο.

2.5. Πηγές άντλησης των πληροφοριών

Η άντληση των στοιχείων για τον υπολογισμό των μέτρων φοροαποφυγής πραγματοποιείται κατά βάση από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με τους Manzon και Plesko (2002), οι φορολογικές δηλώσεις παρέχουν τη δυνατότητα περιορισμένης εμβάθυνσης ως προς την κατανόηση των αιτιών των λογιστικών – φορολογικών διαφορών, ενώ, παράλληλα, δεν παρέχουν ιδιαίτερη πληροφόρηση ούτε για τα φορολογικά καταφύγια ούτε για τις συναλλαγές που αφορούν σε χρήσεις διαφορετικές της τρέχουσας. Από την άλλη μεριά, οι

χρηματοοικονομικές καταστάσεις θεωρούνται πιο πλήρεις, καθόσον περιέχουν στοιχεία για τις ταμειακές ροές, τον τρόπο αναγνώρισης, τα παρελθοντικά γεγονότα, τις σημερινές επιπτώσεις παλιότερων αποφάσεων, ενώ είναι αναμφισβήτητη η χρησιμότητά τους ως προς την παροχή δεδομένων που βοηθούν στο να εξεταστεί ένα ευρύ φάσμα πιθανών εξηγήσεων για το αυξανόμενο ποσοστό απόκλισης μεταξύ λογιστικού και του φορολογητέου εισοδήματος (Manzon και Plesko, 2002). Δεδομένου, δε, ότι οι πληροφορίες από τη φορολογική δήλωση μιας επιχείρησης είναι απόρρητες, τα ενδιαφερόμενα μέρη περιορίζονται να εκτιμούν τα φορολογικά χαρακτηριστικά μιας επιχείρησης από διαθέσιμες στο κοινό πηγές (Frank, 2009; McGill and Outslay, 2002).

Ωστόσο, η προηγούμενη βιβλιογραφία τεκμηριώνει με μεγάλη ευκρίνεια τις ανησυχίες της σχετικά με τη χρήση τέτοιων πληροφοριών, οι κυριότερες πηγές των οποίων αναφέρονται στο πιθανό σφάλμα μέτρησης που δημιουργείται από τη χρήση χρηματοοικονομικών καταστάσεων για την εκτίμηση δύο συγκεκριμένων φορολογικών χαρακτηριστικών μιας επιχείρησης: της φορολογικής της υποχρέωσης και του φορολογητέου εισοδήματός της (Frank, 2009). Προφανώς, οι ανησυχίες της επιστημονικής κοινότητας έγκεινται, μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό οι εκτιμήσεις τους σχετικά με τα μέτρα φοροαποφυγής και κατ' επέκταση η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων τους. Αναφερόμενοι στον υπολογισμό των ETRs, φαίνεται να επηρεάζονται ιδίως αυτοί που φέρουν παρονομαστή το φορολογητέο εισόδημα, διότι, σύμφωνα με τον Plesko(2003), συσχετίζονται περισσότερο με τα μέτρα της φορολογικής δήλωσης, σε σχέση με τους λοιπούς ETRs.

2.5.1. Οι περιορισμοί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων κατά την εκτίμηση των φορολογικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων

Ο Plesko(2003) υποστηρίζει ότι οι πιθανότητες δημιουργίας πιθανού σφάλματος μέτρησης κατά την εκτίμηση των φορολογικών χαρακτηριστικών μιας επιχείρησης με τη χρήση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι αυξημένες, διότι προκύπτουν από τις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των στόχων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και του φορολογικού συστήματος (γενικοί στόχοι και στόχοι υποβολής εκθέσεων), οι οποίοι συχνά καταλήγουν σε διαφορετικό υπολογισμό των

εσόδων, λόγω των δημιουργούμενων προσωρινών και μόνιμων διαφορών και σε συνδυασμό με τη διαφορετική διακριτική ευχέρεια της διοίκησης.

Στοιχεία όπως η ύπαρξη αλλοδαπών συναλλαγών αλλά και η εφαρμογή διαφορετικών κανόνων ενοποίησης για λογιστικούς και φορολογικούς σκοπούς, που υποχρεώνουν τις οικονομικές καταστάσεις να συμπεριλαμβάνουν διαφορετική ομάδα συνδεδεμένων εταιρειών από αυτή που συμπεριλαμβάνεται στη φορολογική δήλωση, θεωρείται ότι συγκαταλέγονται μεταξύ των σημαντικότερων παραγόντων της απόκλισης μεταξύ φορολογικής και χρηματοοικονομικής αναφοράς (Hanlon,2003; Plesko,2003; McGill and Outslay,2002; Yin, 2003). Η δε Hanlon(2003) εστιάζει την προσοχή της και σε στοιχεία που προκαλούν την υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση του τρέχοντος φόρου σε σχέση με τις πραγματικές φορολογικές υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως θέματα που σχετίζονται με τη λογιστική για την έκπτωση των δικαιωμάτων προαίρεσης αγοράς μετοχών (όπως και οι McGill and Outslay,2002), την κατανομή φόρων εντός της περιόδου (intraperiod allocation) ή την πιθανή συμπερίληψη σε αυτόν των φορολογικών πιστώσεων.

Επίσης, η ενδεχόμενη χρονική αναντιστοιχία μεταξύ της κατάθεσης των οικονομικών καταστάσεων και της υποβολής φορολογικών δηλώσεων συνιστά απόδειξη ότι πολλά φορολογικά στοιχεία που αναφέρονται στις οικονομικές καταστάσεις (π.χ. το τρέχον φορολογικό έξοδο) είναι απλές εκτιμήσεις της φορολογικής υποχρέωσης, που υπόκεινται σε συχνές αλλαγές μέχρι την κατάθεση της φορολογικής δήλωσης (Plesko,2003). Τέλος, οι Manzon και Plesko (2002) οδηγούνται στο συμπέρασμα ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις πλέον είναι λιγότερο αντιπροσωπευτικές ως προς το φορολογητέο εισόδημα των επιχειρήσεων για σκοπούς πρόβλεψης.

2.5.2. Τα πλεονεκτήματα της χρησιμοποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για την εκτίμηση των φορολογικών στοιχείων

Από την άλλη μεριά, τα ευρήματα είναι πολλές φορές ενθαρρυντικά ως προς τη συνέχιση της χρήσης της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης ως πηγής άντλησης φορολογικών στοιχείων.

Η Frank(2009) έχει επανειλημμένως παρατηρήσει ότι ο συντελεστής του τρέχοντος εγχώριου φόρου είναι εξαιρετικά στατιστικά σημαντικός σε όλες τις παλινδρομήσεις

που εξηγούν την πραγματική φορολογική υποχρέωση. Επίσης, ο Lisowsky(2009) καταλήγει ότι οι γνωστοποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων που σχετίζονται με φορολογικά στοιχεία είναι σε θέση να οδηγήσουν σε ένα εύλογο συμπέρασμα σχετικά με την πραγματική φορολογική υποχρέωση των επιχειρήσεων. Ενδεικτικά, ο τρέχων φόρος, το συνολικό φορολογικό έξοδο, οι φορολογικές ταμειακές ροές, το φορολογικό όφελος από δικαιώματα προαίρεσης επί των μετοχών, η ενοποίηση λογιστικών-φορολογικών διαφορών, οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, το πρόσημο του εισοδήματος προ φόρων, αλλά και η ύπαρξη μεταφερόμενων ζημιών συνιστούν χρήσιμη πληροφόρηση για την εξαγωγή συμπεράσματος του συνολικού φόρου που προκύπτει από τη φορολογική δήλωση, ενώ η μεταβολή των πληρωτέων φόρων εισοδήματος αποτελεί λιγότερο ενημερωτικό στοιχείο (Lisowsky,2009).

Παράλληλα, ο Plesko (2003) αναφέρει ότι η χρηματοοικονομική αναφορά των φόρων έχει σημασία ακόμη και όταν είναι ασθενώς συσχετισμένη με τις φορολογικές εκθέσεις, εάν τα διευθυντικά στελέχη χρησιμοποιούν τα φορολογικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων για τη λήψη εταιρικών αποφάσεων, συμπεριφορά που θα μπορούσε να εξαλείψει τα λάθη στη δημοσίευση των φορολογικών ποσών. Ακόμα και το πρόβλημα της χρονικής αναντιστοιχίας μεταξύ της υποβολής των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και της κατάθεσης της φορολογικής δήλωσης μπορεί να αποδειχτεί χρήσιμο στους κυβερνητικούς προϋπολογισμούς, ώστε να αναπτυχθούν πιο αξιόπιστες εκτιμήσεις για τα εταιρικά φορολογικά έσοδα, συμπληρώνοντας κατάλληλα τα τρέχοντα μοντέλα πρόβλεψης εσόδων με τις έγκαιρες πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων (Lisowsky, 2009).

Περαιτέρω, οι Lev and Nissim(2004), χρησιμοποιώντας ως μέτρο τον λόγο του φορολογητέου εισοδήματος προς το λογιστικό εισόδημα, διαπιστώνουν ότι ιδίως μετά την υιοθέτηση των προτύπων (SFAS No. 109), οι δημοσιευμένες πληροφορίες για το φορολογητέο εισόδημα συνδέονται στενότερα με τους δείκτες των κερδών, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι επενδυτές γίνονται όλο και πιο έμπειροι στη χρησιμοποίηση των μελλοντικών πληροφοριών για το φορολογητέο εισόδημα των επιχειρήσεων στην αποτίμηση των τίτλων.

Ακόμα και η Mills (1998) συμπεραίνει ότι οι ερευνητές μπορούν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούν τα εισοδήματα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων για να σχηματίζουν συμπεράσματα σχετικά με τις φορολογικές επιδράσεις.

Ιδιαίτερης σημασίας σε θέματα φοροαποφυγής είναι και τα ευρήματα των Doukakis et al(2012), οι οποίοι παρατηρούν ότι οι φόροι που προκύπτουν από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις και η γνωστοποίηση που ακολουθεί, βάσει των ΔΠΧΠ, παρέχουν πληροφορίες και για τη μελλοντική φορολογική θέση των επιχειρήσεων.

Τέλος, ο Zimmerman(1983) καταλήγει ότι τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων παράγουν παρόμοιους εταιρικούς αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές ETRs με αυτούς που προκύπτουν από τα στοιχεία των φορολογικών αρχών, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι οικονομικές καταστάσεις αποφέρουν αμερόληπτες εκτιμήσεις για τους εν λόγω συντελεστές.

2.5.3. Το πληροφοριακό περιεχόμενο του αναβαλλόμενου φόρου και οι περιορισμοί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Η σημασία της αναβαλλόμενης φορολογίας για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων έχει κατά καιρούς διχάσει την επιστημονική κοινότητα, όχι μόνο σε σχέση με τις πηγές άντληση των στοιχείων τους, αλλά και με το πληροφοριακό της περιεχόμενο αυτών.

Ειδικότερα, ο Chluddek (2011) συμπεραίνει ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι έχουν στην πραγματικότητα βραχυπρόθεσμες συνέπειες στις ταμειακές ροές, ενώ ένα μικρό μέγεθος αυτών εκτιμάται ότι καταλήγει σε δημιουργία ταμειακών ροών. Συγκεκριμένα, μόνο το 2% των ποσών των δημοσιευμένων λογαριασμών αναβαλλόμενων φόρων καταλήγει σε ταμειακές ροές (συνθέτοντας, επί της ουσίας, λιγότερο από το 5% των πραγματικών φορολογικών ταμειακών ροών), γεγονός που αποδεικνύει τη μη εκπλήρωση του βασικού τους σκοπού, δηλαδή την παροχή πληροφόρησης για τις μελλοντικές ταμειακές ροές των επιχειρήσεων, και επισφραγίζει τη μέτρια οικονομική σημασία τους (Chluddek,2011).

Επίσης, ο Chluddek(2011) ανακαλύπτει ότι οι επενδυτές δεν περιλαμβάνουν αναβαλλόμενους φόρους στην εκτίμησή τους για την επιχείρηση, δηλαδή οι αναβαλλόμενοι φόροι γενικά δεν συσχετίζονται συστηματικά με την αγοραία αξία μιας επιχείρησης, με εξαίρεση τις μεγάλες καθαρές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις. Αυτά τα ευρήματα δείχνουν ότι οι επενδυτές αντιλαμβάνονται τις

ταμειακές ροές που αναλογούν στο λογαριασμό των αναβαλλόμενων φόρων ως πολύ αβέβαιες και δεν περιμένουν να υλοποιηθούν ουσιαστικά στο εγγύς μέλλον Chluddek(2011).

Αρκετοί είναι ακόμα οι ερευνητές που υποστηρίζουν ότι η ενημερωτική αξία των αναβαλλόμενων φόρων είναι χαμηλή λόγω των εξαιρετικά αβέβαιων συνεπειών στις ταμειακές ροές.

Οι Amir and Sougiannis (1999) καταλήγοντας σε αντιφατικά ευρήματα, υποστηρίζουν ότι αυτά αποδεικνύουν πως οι αναλυτές αποτυγχάνουν να εξετάσουν ορισμένες από τις συνέπειες της μελλοντικής μεταφοράς των εσόδων στις αναμενόμενες ταμειακές ροές (από τη μία οι αναβαλλόμενοι φόροι εκτιμώνται ως περιουσιακά στοιχεία, και παράλληλα, η αξία των έκτακτων κερδών και των καθαρών περιουσιακών στοιχείων μειώνεται με την πιθανότητα μελλοντικών ζημιών).

Περαιτέρω, ο Lisowsky(2009) διαπιστώνει ότι ο αναβαλλόμενος φόρος δε συμβάλλει στην εκτίμηση της πραγματικής συνολικής υποχρέωσης των επιχειρήσεων, όπως αυτή προκύπτει από τις φορολογικές τους δηλώσεις.

Συνέπεια των ανωτέρω είναι ο Chluddek (2011) να καταλήξει ότι η δημοσίευσή τους στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις φαίνεται να μην επηρεάζει τη λήψη των αποφάσεων των χρηστών τους και για τον λόγο αυτό αμφισβητεί τη χρησιμότητα της απαίτησης εκτενούς αναγνώρισης και παρουσίασης αυτών, η οποία, μάλιστα, αποτελεί ιδιαίτερος περίπλοκη και δαπανηρή διαδικασία που ενδεχομένως παρέλκει όταν το όφελός της είναι ανεπαρκές.

Βέβαια, για άλλους ερευνητές τα ευρήματα διαφέρουν σημαντικά. Οι Amir et al(1997) υποστηρίζουν ότι ο διαχωρισμός των αναβαλλόμενων φόρων σε στοιχεία παρέχει αξιόπιστη σχετική πληροφόρηση. Συγκεκριμένα, οι Amir et al(1997) παρατηρούν ότι ο συντελεστής αποτίμησης των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων από αποσβέσεις είναι σχεδόν μηδενικός, αντανακλώντας τις προσδοκίες των επενδυτών ότι οι επιχειρήσεις θα συνεχίσουν να επενδύουν σε αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία μειώνοντας την πιθανότητα μελλοντικής αναστροφής. Επίσης, οι αναβαλλόμενοι φόροι από χρεώσεις αναδιάρθρωσης έχουν συντελεστές αποτίμησης μεγαλύτερους από άλλες αναβαλλόμενες φορολογικές συνιστώσες, αντανακλώντας την υψηλότερη πιθανότητα αναστροφής βραχυπρόθεσμα, ενώ η καθαρή

ρευστοποιήσιμη αξία των αναβαλλόμενων φόρων από μεταφερόμενες ζημίες και πιστώσεις συνδέεται αρνητικά με τις τιμές των μετοχών, γεγονός που υποδηλώνουν ότι οι επενδυτές δεν περιμένουν να χρησιμοποιηθεί μέρος αυτών των αναβολών.

Περαιτέρω, ακόμα και η προσέγγιση των ερευνητών στον τρόπο υπολογισμού των αναβαλλόμενων φόρων παρουσιάζει αρκετές διαφοροποιήσεις.

Από τη μία πλευρά, χρησιμοποιούνται τα στοιχεία των καταστάσεων αποτελεσμάτων και όχι αυτά που προκύπτουν από τους ισολογισμούς των εταιριών, για το λόγο ότι οι μεταβολές των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων δεν οφείλονται πάντα στην αναβαλλόμενη φορολογική επιβάρυνση (Hanlon, 2005; Gupta and Newberry, 1997). Μάλιστα, η Hanlon (2005) υποστηρίζει την άποψή της αναφέροντας, περαιτέρω, ότι οι εν λόγω μεταβολές μπορεί να προκύπτουν από δραστηριότητες συγχώνευσης και απόκτησης ή από έσοδα/ζημίες από διακοπείσες δραστηριότητες ή από έκτακτα στοιχεία. Άλλωστε, είναι γεγονός πως παρά τις εκτεταμένες γνωστοποιήσεις, τα αποτελέσματα του ισολογισμού δεν είναι διαφανή και είναι σχεδόν αδύνατο να κατανοηθούν, ειδικά όταν περιλαμβάνουν τρεις-τέσσερις διαφορετικούς λογαριασμούς μελλοντικών φόρων εισοδήματος (Beechy, 2007).

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν ερευνητές που ενδιαφέρονται να μελετήσουν τα δημοσιευμένα στον ισολογισμό ποσά των αναβαλλόμενων φορολογικών υπολοίπων, ώστε να διαπιστωθεί εάν αυτά συνδέονται με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και την πραγματική μελλοντική ταμειακή, δεδομένου ότι με τη μη συμπερίληψή τους ενδέχεται να αγνοηθούν σημαντικά τμήματα της πληροφόρησης της αναβαλλόμενης φορολογίας (Chluddek, 2011).

Σε κάθε περίπτωση, παρά τα προβλήματα που δημιουργούνται γύρω από την δημοσίευση των αναβαλλόμενων φόρων, η χρησιμότητα της για τις διαφορετικές ομάδες συμφερόντων είναι αναμφισβήτητη. Ο δε ρόλος τους στη φοροαποφυγή φαίνεται να είναι καθοριστικός, ιδίως εάν αναλογιστεί κανείς ότι οι δημοσιευμένοι βάσει των ΔΠΧΠ αναβαλλόμενοι φόροι συχνά χρησιμοποιούνται ως οχήματα για τους διαχειριστές, προκειμένου να επιτύχουν στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, και της δημιουργίας αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, με σκοπό τη μείωση των μελλοντικών φορολογικών εξόδων (Doukakis et al, 2012). Τα παραπάνω θα εξεταστούν στα επόμενα κεφάλαια.

2.6. Οι επιπτώσεις της φοροαποφυγής και η λήψη μέτρων αντιμετώπισης

Είναι γεγονός πως οι συνέπειες της φοροαποφυγής φαντάζουν δραματικές, ιδίως σε περιόδους δυσμενών οικονομικών συνθηκών, όπως αυτές που έπληξαν πρόσφατα την ευρωπαϊκή αλλά και την παγκόσμια οικονομία. Γενικότερα, η μείωση των καταβλητέων φόρων σε περιόδους οικονομικών περιορισμών θα μπορούσε να έχει σημαντικές συνέπειες για τη συνολική οικονομία (Edwards et al, 2013).

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η έκταση της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής αγγίζει το ένα τρισεκατομμύριο ευρώ ετησίως, ενώ ο ΟΟΣΑ εκτιμά την απώλεια εσόδων σε παγκόσμιο επίπεδο σε ποσοστό από 4% έως 10% των συνολικών εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος των εταιρειών, ποσό που αντιστοιχεί σε 75 έως 180 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως, ενώ με βάση τα επίπεδα του έτους 2014, τα ποσά αυτά είναι μόνο συντηρητικές εκτιμήσεις και οι αρνητικές συνέπειες θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη στη δημοκρατία. Γενικότερα, η Επιτροπή θεωρεί ότι η φορολογική απάτη, η φοροδιαφυγή και ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός διαβρώνουν τη φορολογική βάση των κρατών μελών και οδηγούν σε απώλεια φορολογικών εσόδων, διαβρώνοντας τις οικονομίες και την ικανότητα των κυβερνήσεων να παρέχουν δημόσιες υπηρεσίες, επενδύσεις και κοινωνική ασφάλιση (σχέδιο έκθεσης 2016/2038(INI) της αρμόδιας για τις φορολογικές αποφάσεις Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (TAXE 2), σχετικά με τις φορολογικές αποφάσεις τύπου «tax ruling» και άλλα μέτρα παρόμοιου χαρακτήρα ή αποτελέσματος).

Περαιτέρω, τα ευρήματα των Taylor and Richardson (2014) υποδεικνύουν ότι ο επικίνδυνος ή επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός μπορεί να αποκρύψει την πραγματική απόδοση των επιχειρήσεων και να μειώσει το πληροφοριακό περιεχόμενο του φορολογητέου εισοδήματος, όταν αυτές δημοσιεύουν φορολογικές ανακρίβειες, λόγω της συμμετοχής τους σε σύνθετες δραστηριότητες φοροαποφυγής. Ενδεικτικά, οι Dyreng et al. (2008) διαπίστωσαν ότι ένα σημαντικό ποσοστό των εταιριών του δείγματός τους (26,3%) είναι σε θέση να διατηρεί τους μακροπρόθεσμους ταμειακοί φορολογικούς συντελεστές χαμηλότερους από 20%, όταν ο μέσος δεκαετής αποτελεσματικός φορολογικός συντελεστής είναι περίπου 30%, γεγονός που καταδεικνύει την μεγάλη έκταση της φοροαποφυγής σε ένα υποσύνολο εταιριών.

Ιδίως σε περιόδους με έντονους μακροοικονομικούς περιορισμούς, ενδεχόμενη συμπεριφορά των επιχειρήσεων να αυξήσουν ταυτόχρονα τη φοροαποφυγή θα μεγεθύνει την επίδραση μιας οικονομικής συρρίκνωσης στα δημόσια έσοδα (Edwards et al, 2013).

Επομένως, δεδομένου ότι το κρατικό έλλειμμα αποτελεί βασικό παράγοντα για τη μελλοντική οικονομική υγεία της χώρας, είναι σημαντικό να κατανοηθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ των μακροοικονομικών δυνάμεων και της συμπεριφοράς φοροαποφυγής σε επίπεδο επιχείρησης, καθώς οι νομοθέτες αναζητούν τρόπους μείωσης του ομοσπονδιακού ελλείμματος (Edwards et al, 2013). Επίσης, οι Taylor and Richardson (2014) εφιστούν την προσοχή στο γεγονός ότι η αναφορά αβέβαιων φορολογικών θέσεων, παρά τις σημαντικές επιπτώσεις της στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, θα μπορούσε να βοηθήσει τις φορολογικές αρχές να υπολογίσουν τη φύση των επιθετικών φορολογικών ρυθμίσεων από διαθέσιμες στο κοινό πληροφορίες (π.χ. ετήσιες εκθέσεις).

Με αφορμή τα ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισήγαγε τον Γενικό Κανόνα Απαγόρευσης Καταχρήσεων, με σκοπό την αντιμετώπιση των πρακτικών επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού που δεν εμπίπτουν εντός του πεδίου εφαρμογής των ειδικών κανόνων κατά της φοροαποφυγής και όρισε ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εγκρίνουν τον γενικό κανόνα, προσαρμοσμένο σε εθνικές και διασυνοριακές περιπτώσεις εντός της Ένωσης και σε περιπτώσεις που θα αφορούν τρίτες χώρες, ενθαρρύνοντας τη συμπερίληψη της συγκεκριμένης ρήτρας στην εθνική νομοθεσία (επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DOUE L 338/41, 12.12.2012 – Σύσταση της Επιτροπής της 6ης Δεκεμβρίου 2012 σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό (2012/772/ΕΕ)).

Όπως αναφέρουν και οι Dyreng et al (2008), κανένα μέτρο φοροαποφυγής δεν είναι τέλειο. Στα πλαίσια αυτά, η υιοθέτηση της ως άνω ρήτρας από τα κράτη-μέλη, με την εισαγωγή ρυθμίσεων είτε στην εθνική τους νομοθεσία είτε στις Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας μεταξύ των κρατών, σε συνδυασμό με τη θέσπιση κατάλληλων φορολογικών διατάξεων εσωτερικού δικαίου και τις οργανωμένες ελεγκτικές πρακτικές, συνιστούν ελπιδοφόρα βήματα για την εξάλειψη των δραματικών επιπτώσεων του μείζονος ζητήματος της φοροαποφυγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ, ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

3.1. Ανάπτυξη ερευνητικού πλαισίου και υποθέσεων

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθεί εάν υφίσταται φοροαποφυγή των επιχειρήσεων της Γαλλίας και της Γερμανίας κατά τα έτη 2008-2015, καθώς και να εντοπιστούν οι στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού που ακολουθήθηκαν για το σκοπό αυτό.

Όπως προκύπτει και από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε, η επιστημονική κοινότητα έχει εκφράσει την ανησυχία της αναφορικά με το μείζον ζήτημα της φοροαποφυγής, ενώ αρκετοί είναι οι ερευνητές που ασχολήθηκαν με σχετική φορολογική έρευνα, χρησιμοποιώντας πολλά διαφορετικά μέτρα για να αποδείξουν την ύπαρξη του προβλήματος και εξετάζοντας τα διάφορα μέσα που αξιοποιούνται κατά καιρούς από τις επιχειρήσεις για την επίτευξή της.

Κατά μία άποψη, φοροαποφυγή (tax avoidance) ορίζεται ως η οποιαδήποτε συναλλαγή ή γεγονός που οδηγεί σε μείωση του ποσού των εταιρικών φόρων που καταβάλλει μια επιχείρηση (Taylor and Richardson, 2014).

Εν προκειμένω, η ύπαρξη συμπεριφοράς φοροαποφυγής των επιχειρήσεων που διαμορφώνουν τα δείγματά μας θα διερευνηθεί με τη χρήση αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών (ETRs), που, όπως είδαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, συνιστούν βασικά και αποτελεσματικά μέτρα για τον εντοπισμό της. Συγκεκριμένα, θα εστιάσουμε την προσοχή μας στις επιδράσεις που ασκεί η αναβαλλόμενη φορολογία στον καθορισμό των στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού των εταιρειών, όχι μόνο μέσω της επιλογής του κατάλληλου ETR, όπως κατά κύριο λόγο συναντάται στη βιβλιογραφία, αλλά και μέσω της εξέτασης συγκεκριμένων πολιτικών που επιλέγονται από τις επιχειρήσεις για τον λογιστικό χειρισμό των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης. Τέλος, θα μελετήσουμε το πληροφοριακό περιεχόμενο των αναβαλλόμενων φόρων και τις επιπτώσεις επιπρόσθετων φορολογικών κινήτρων που προκύπτουν από τη διενέργεια δαπανών R&D, στην προσπάθεια των επιχειρήσεων για εξοικονόμηση φόρων.

Όπως είναι προφανές, η εμβάθυνση της μελέτης μας στον τρόπο χρησιμοποίησης των ΔΛΠ 12 και 38 από τις επιχειρήσεις, στα πλαίσια της προσπάθειάς τους για αποφυγή

των φόρων τους, απαιτεί το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα να αφορά σε έτη που η υιοθέτηση των ΔΛΠ έχει καταστεί υποχρεωτική για τις επιλεγθείσες εταιρίες των δειγμάτων μας, ήτοι από την 1η Ιανουαρίου 2005 και μετά για όλες τις εισηγμένες ευρωπαϊκές εταιρείες. Προκειμένου, λοιπόν, να εξασφαλισθούν συνεπείς κανόνες υποβολής εκθέσεων, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά και ο Chluddek (2011), επιλέγουμε ως σημείο εκκίνησης της μελέτης μας το έτος 2008.

Εντούτοις, είναι γεγονός πως η διεθνής οικονομία βιώνει δραματικές αλλαγές από το συγκεκριμένο έτος και μετά, καθώς μία βάνουση παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση βρίσκεται προ των πυλών. Οι αγορές δέχονται καίριο πλήγμα, το οικονομικό υπόβαθρο των χωρών καταρρέει και η ανάγκη των εταιριών να εντατικοποιήσουν τις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού τους φαντάζει υψίστης προτεραιότητας. Ως εκ τούτου, το χρονικό διάστημα αναφοράς, στα οικονομικά στοιχεία του οποίου εφαρμόζεται η παρούσα έρευνα, θεωρούμε χρήσιμο να περιλαμβάνει δυο εξεταζόμενες περιόδους, την περίοδο της οικονομικής κρίσης, η οποία είναι κοινώς αποδεκτό ότι επήλθε στις Ευρωπαϊκές Χώρες τη χρονική περίοδο 2008-2011 (Doukakis et al, 2016; De Santis, 2012), και την περίοδο 2012-2015 που ακολούθησε μετά την κρίση, καθόσον είναι αναμφισβήτητο ότι η μελέτη και αντιπαράθεση των αποτελεσμάτων των δυο αυτών περιόδων παρουσιάζει ιδιαίτερο φορολογικό ενδιαφέρον.

Μάλιστα, επιλέξαμε ισάριθμες χρονικά περιόδους για να διασφαλίσουμε την ισορροπία των αποτελεσμάτων μας, ενώ η χρονική απόσταση από το έτος 2005 (έτος υιοθέτησης των ΔΠΛ) μας βοηθάει να εξασφαλίσουμε τη διαθεσιμότητα των αναγκαίων για την έρευνα δεδομένων, καθώς για τον προσδιορισμό των συντελεστών ορισμένων μεταβλητών στα υποδείγματά μας απαιτούνται στοιχεία προηγούμενων χρήσεων (δηλαδή, επιπρόσθετα στοιχεία των ετών 2006 και 2007), όπως περιγράφεται παρακάτω, ενώ οποιαδήποτε προγενέστερη πληροφόρηση ενδέχεται οριακά να μην υφίσταται στη βάση δεδομένων που χρησιμοποιήσαμε.

Τέλος, για τη διενέργεια της έρευνάς μας και τη διαπίστωση όλων των προαναφερομένων, χρησιμοποιήθηκαν δύο υποδείγματα, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω. Το πρώτο υπόδειγμα αφορά στην έρευνα της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων μέσω της προσπάθειας για μείωση του τρέχοντος φόρου τους

(ETR), ενώ το δεύτερο υπόδειγμα συλλαμβάνει την προσπάθεια μείωσης των φορολογικών καταβολών τους (cash_ETR).

Κατόπιν των ανωτέρω, οι εξεταζόμενες υποθέσεις που διατυπώνονται είναι οι εξής:

H1: Η αναβαλλόμενη φορολογία αποτελεί εργαλείο των επιχειρήσεων για την επίτευξη στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού (tax planning strategies).

H2: Η κεφαλαιοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης (R&D costs) συσχετίζεται θετικά με την εταιρική φοροαποφυγή.

H3: Η εξοδοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης (R&D costs) συνδέεται αρνητικά με τον αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή.

Για τον έλεγχο της αποδοχής ή της απόρριψης των υποθέσεών μας χρησιμοποιείται το p-value με ταυτόχρονη παράθεση των τιμών της t-statistic, και βασικό επίπεδο σημαντικότητας το 5%. Ωστόσο, δεδομένων των ιδιαίτερος δυσμενών συνθηκών των επιλεγόμενων χρονικών περιόδων που εξετάζουμε, κρίνεται σκόπιμη η αναφορά σε στατιστικά σημαντικές μεταβλητές με βάση το επίπεδο σημαντικότητας 10%. Σε περίπτωση απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης της κάθε υπόθεσης, γίνεται αποδεκτή η αντίθετη υπόθεση, δηλαδή της μη ύπαρξης συσχέτισης μεταξύ της αναβαλλόμενης φορολογίας ή των κεφαλαιοποιημένων ή των εξοδοποιημένων δαπανών έρευνας και ανάπτυξης με τις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων που στοχεύουν στη φοροαποφυγή τους.

3.2. Περιγραφή δείγματος

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από εταιρείες εισηγμένες στο Κεντρικό Χρηματιστήριο της Γαλλίας, δηλαδή στο Euronext.liffe Paris, καθώς και από εταιρείες εισηγμένες στο Κεντρικό Χρηματιστήριο της Γερμανίας, δηλαδή στο Deutsche Boerse AG, κατά τη διάρκεια των ετών 2008 – 2015.

Η εστίαση του ενδιαφέροντός μας στις λογιστικές πολιτικές που αφορούν στις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης επιβάλλει το δείγμα μας να απαρτίζεται από τις εταιρίες χωρών που διαθέτουν δεδομένα για τέτοιες δαπάνες. Ακολουθώντας, λοιπόν,

τη γραμμή των Anagnostopoulou and Ballas (2013), διαμορφώσαμε το δείγμα μας επιλέγοντας εταιρίες από τη Γαλλία και τη Γερμανία, δυο χώρες-ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ικανοποιούν δυο βασικά επιθυμητά κριτήρια: την υιοθέτηση των ΔΛΠ και τη διαθεσιμότητα στοιχείων σε δαπάνες R&D (κεφαλαιοποιημένες ή εξοδοποιημένες).

Μάλιστα, η επιλογή των συγκεκριμένων δυο χωρών, σε σχέση με άλλες χώρες που είτε συνεξετάζονται στην προαναφερόμενη έρευνα είτε όχι, οφείλεται στο γεγονός ότι η Γαλλία και η Γερμανία αποτελούν μεγάλες οικονομίες που πλήττονται λιγότερο από τις δυσμενείς συνέπειες της κρίσης - δεν ανήκουν στις PIGS- και το γεγονός αυτό διασφαλίζει μεγαλύτερη αντικειμενικότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων μας. Δεδομένου, δε, ότι οι PIGS υπέστησαν οικονομική κρίση όχι μόνο επειδή γνώρισαν σημαντική αρνητική αύξηση του ΑΕΠ κατά τη διάρκεια των κρίσιμων ετών αλλά και για το λόγο ότι αποτέλεσαν σημαντικοί δανειολήπτες με αναλογία χρέους προς ΑΕΠ άνω του 50% (γνωστή ως ευρωπαϊκή κρίση χρέους), είναι προφανές ότι οι επιπτώσεις της κρίσης στις προοπτικές των επιχειρήσεων μπορεί να είναι δραματικές καθώς τόσο οι ευκαιρίες όσο και οι κίνδυνοι αλλάζουν δραματικά (Doukakis et al, 2016). Το γεγονός αυτό παραπέμπει σε αλόγιστη χρήση από μέρους τους όλων των δυνατών μέσων φοροαποφυγής και κατά συνέπεια, μας αποθαρρύνει να τις προτιμήσουμε ως ερευνητικό αντικείμενο, κατευθύνοντάς μας σε πιο ασφαλείς επιλογές.

Περαιτέρω, οι γαλλικές και γερμανικές εταιρείες που επιλέξαμε να διαμορφώσουν το δείγμα μας ανήκουν στους παρακάτω κλάδους:

- Χημικές ουσίες (Chemicals)
- Ηλεκτρονικός και Ηλεκτρικός Εξοπλισμός (Electronic and Electrical Equipment)
- Τεχνολογία Υλικού και Τεχνολογικός Εξοπλισμός (Technology Hardware and Equipment)
- Λογισμικό και Υπηρεσίες Υπολογιστών (Software and Computer Services)
- Φαρμακευτικά Προϊόντα και Βιοτεχνολογία (Pharmaceuticals and Biotechnology)

Η προτίμηση των συγκεκριμένων κλάδων οφείλεται στην εκτεταμένη διενέργεια, από μέρους των εταιρειών τους, δαπανών έρευνας και ανάπτυξης, η ανάγκη της οποίας προκύπτει από την ίδια τη φύση του αντικειμένου εργασιών τους. Με τον τρόπο αυτό προσπαθούμε να μειώσουμε την πιθανότητα συμπερίληψης στο δείγμα μας εταιριών που προβαίνουν στην πραγματοποίηση τέτοιων δαπανών καταχρηστικά, ήτοι στα

πλαίσια της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων τους για σκοπούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Αντλώντας τα δεδομένα μας από το πρόγραμμα Datastream και με τη χρήση της βάσης δεδομένων Worldscope, ο συνολικός αριθμός των εταιρειών που προέκυψε αρχικά ήταν 248 εταιρείες για τη Γαλλία και 205 εταιρείες για τη Γερμανία. Κατόπιν αφαίρεσης των διπλών καταχωρήσεων (2 γαλλικές εταιρίες και 1 γερμανική εταιρεία), καθώς και των εταιρειών με συστηματική έλλειψη στοιχείων (19 γαλλικές εταιρείες και 17 γερμανικές εταιρείες) το μέγεθος του δείγματος διαμορφώθηκε στις 227 εταιρείες για τη Γαλλία και στις 187 εταιρείες για τη Γερμανία. Σημειωτέον, η αφαίρεση των εταιριών χωρίς διαθέσιμα δεδομένα είναι πάγια τακτική των ερευνητών (ενδεικτικά αναφέρονται οι Richardson and Lanis, 2007; Austin, 2014; Doukakis et al, 2016).

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει αναλυτικά τους 5 επιλεχθέντες κλάδους των Κεντρικών Χρηματιστηρίων της Γαλλίας (Euronext.liffe Paris) και της Γερμανίας (Deutsche Boerse AG) και τον αριθμό των εταιρειών που συνθέτουν κάθε έναν από αυτούς για τις χρονιές 2008-2015. Το δείγμα περιλαμβάνει εταιρείες.

Πίνακας 1: Ταξινόμηση των εταιρειών του δείγματος ανά χώρα και ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας		
Κλάδος	Αριθμός εταιρειών	
	Γαλλία	Γερμανία
Χημικά Προϊόντα (Chemicals)	14	28
Ηλεκτρονικός και Ηλεκτρικός Εξοπλισμός (Electronic and Electrical Equipment)	36	31
Τεχνολογία υλικών και Τεχνολογικός Εξοπλισμός (Technology Hardware and Equipment)	30	23

Υπηρεσίες Λογισμικού και Υπολογιστών (Software and Computer Services)	101	79
Φαρμακευτικά Προϊόντα και Βιοτεχνολογία (Pharmaceuticals and Biotechnology)	46	26
Σύνολο	227	187

Πέραν των ανωτέρω, αποκλείουμε από το δείγμα μας τις ετήσιες παρατηρήσεις των εταιριών στις οποίες εντοπίζουμε ελλείποντα στοιχεία ως προς το εισόδημα προ φόρων και τους απαραίτητους για τον υπολογισμό των μεταβλητών φορολογικού σχεδιασμού (ETRs) φόρους, ακολουθώντας τη γραμμή των ερευνητών Ayers et al(2013), Edwards et al (2013), Rego (2003) και Phillips (2003), με σκοπό να εξασφαλίσουμε μια αδιάσπαστη σειρά αυτών των δεδομένων (Dyrenge et al, 2008).

Υψίστης σημασίας για την έρευνά μας και πάντα σε συνέπεια με προηγούμενες μελέτες είναι ο αποκλεισμός των ετήσιων παρατηρήσεων των εταιριών στις οποίες εντοπίζεται μη θετικό εισόδημα προ φόρων. Αυτό το κριτήριο είναι κοινό στη φορολογική έρευνα και γίνεται με σκοπό τη βελτίωση της συγκρισιμότητας μεταξύ των αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών και της ερμηνευτικής ικανότητας του μέτρου (Dyrenge et al,2008; Austin,2014). Μάλιστα ο Zimmerman(1983) διατείνεται ότι η συμπερίληψη στο δείγμα εκτιμώμενων φορολογικών συντελεστών από έτη με αρνητικές ταμειακές ροές λειτουργίας προσθέτει θόρυβο στα δεδομένα και μειώνει τη δύναμη των δοκιμών, ενώ η Rego (2003) αναφέρει ότι οι εταιρείες με ζημίες έχουν διαφορετικά οικονομικά και φορολογικά κίνητρα και ως εκ τούτου, οι συντελεστές με αρνητικά στοιχεία δεν έχουν οικονομική ερμηνεία. Τον ίδιο χειρισμό ακολούθησαν και πολλές ακόμα μελέτες με αποτελεσματικούς συντελεστές, των οποίων ο παρονομαστής ήταν τα κέρδη προ φόρων (Mills et al, 1998; Chluddek and Tran, 2011; Edwards et al, 2013; Chluddek 2011, κλπ).

Κατόπιν των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι δεν είναι εφικτό να εξασφαλίσουμε ίδιο αριθμό εταιρειών σε κάθε έτος. Άλλωστε σε περιόδους που πλήττονται από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης είναι επακόλουθο οι εταιρίες να παρουσιάζουν διακυμάνσεις στα αποτελέσματά τους (μεμονωμένα έτη με ζημίες ή με ελλείποντα στοιχεία). Ως εκ τούτου, συνολικά εξετάζονται κατά μέσο όρο 117 εταιρείες ανά έτος στη Γαλλία (δηλαδή 469 και 468 παρατηρήσεις, αντίστοιχα, για την κάθε τετραετία) και 115 εταιρείες ανά έτος στη Γερμανία (δηλαδή 456 και 466 παρατηρήσεις, αντίστοιχα, για την κάθε τετραετία).

3.3. Παρουσίαση Μεθοδολογίας

Είναι γεγονός πως η έρευνα της φοροαποφυγής απαιτεί την επιλογή του κατάλληλου μέτρου που να συνάδει με το εκάστοτε ερευνητικό ερώτημα (Hanlon and Heitzman, 2010). Για να εξετάζουμε, επομένως, το βαθμό στον οποίο ορισμένες επιχειρήσεις είναι σε θέση να αποφύγουν τους φόρους τους, επιλέξαμε δυο μέτρα φοροαποφυγής που θεωρούμε ότι μπορούν να ανταποκριθούν με επάρκεια στις απαιτήσεις της μελέτης μας, η οποία επαφίεται στις στρατηγικές αναβολής που χρησιμοποιούνται σε βραχυπρόθεσμες περιόδους και στην εκμετάλλευση επιπρόσθετων φορολογικών κινήτρων που προκύπτουν από τη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης.

Ως εκ τούτου, η εμπειρική διερεύνηση της παρούσας εργασίας πραγματοποιείται σε δύο στάδια:

Το πρώτο στάδιο αφορά στην έρευνα της φοροαποφυγής που επιδιώκεται μέσω της μείωσης του τρέχοντος φόρου. Εμπνευσμένοι από την έρευνα των Gupta and Newberry (1997), της Rego (2003) και άλλων ερευνητών επιλέξαμε τον σχετικό ετήσιο αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή ETR_t , που ισούται με το πηλίκο του παγκόσμιου τρέχοντος φόρου εισοδήματος προς τα κέρδη προ φόρων. Λόγω, δε, του αριθμητή του θεωρείται ότι αντικατοπτρίζει απόλυτα τις μορφές φοροαποφυγής που στηρίζονται στην επιτάχυνση των εκπτώσεων με ταυτόχρονη αναβολή του εισοδήματος για φορολογικούς σκοπούς (Dyregang et al., 2008).

Για το δεύτερο στάδιο της έρευνάς μας βασιστήκαμε στην έρευνα των Dyregang et al. (2008), σε συνδυασμό με αυτή των Edwards et al. (2013) και άλλων ερευνητών του ίδιου ερευνητικού πεδίου, καταλήγοντας στον ετήσιο ταμειακό αποτελεσματικό

φορολογικό συντελεστή **cash_ETR**, που ισούται με το πηλίκο των καταβληθέντων φόρων εισοδήματος προς τα κέρδη προ φόρων. Μάλιστα, ο συγκεκριμένος συντελεστής θεωρείται το πιο άμεσο μέτρο της φορολογικής επιβάρυνσης μιας επιχείρησης (Edwards et al, 2013) και λόγω της μέτρησης των ποσών που εξοικονομούνται από τους ταμειακούς φόρους έχει χαρακτηριστεί ως μέτρο πραγματικού φορολογικού σχεδιασμού (Robinson et al, 2010). Παράλληλα, η χρήση του μας δίνει τη δυνατότητα να εξετάσουμε το πληροφοριακό περιεχόμενο των αναβαλλόμενων φόρων των δύο προηγούμενων χρήσεων σε σχέση με τις μελλοντικές φορολογικές ταμειακές ροές της επιχείρησης, ώστε να διαπιστώσουμε εάν η αναβαλλόμενη φορολογική πληροφόρηση εξυπηρετεί τον κύριο αυτό σκοπό της (Chludek, 2011).

Συνοψίζοντας, οι δυο προαναφερόμενες επιλογές μέτρων φοροαποφυγής είναι εξίσου σε θέση να συλλάβουν τις στρατηγικές αναβολής που χρησιμοποιούνται από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για τη μείωση των φορολογικών βαρών τους (σχετική αναφορά από τους Hanlon and Heitzman, 2010 και ειδικά για τον cash_ETR από τους Armstrong et al, 2012) και παράλληλα ενδείκνυνται για την εξέταση εταιρικών συμπεριφορών σε περιόδους κρίσης και μετά κρίσης, λόγω της ετήσιας διάρκειάς τους, ώστε να μπορούμε μέσω αυτών να αντιληφθούμε τις άμεσες απαντήσεις των επιχειρήσεων στους υπάρχοντες χρηματοοικονομικούς περιορισμούς (Edwards et al, 2013). Άλλωστε, όπως αναφέρει και ο Leone (2008) συγκεκριμένα για τον cash_ETR, κατά τη διάρκεια δύσκολων οικονομικών περιόδων τα "μετρητά είναι βασιλιάς" και πολλές εταιρείες είναι πλέον δεκτικές στο να επικεντρωθούν στις ευκαιρίες που επικρατούν στη φορολογική περιοχή.

Γενικότερα, με τη χρήση των ως άνω μέτρων μας δίνεται η δυνατότητα να εξετάσουμε τη φοροαποφυγή και ως προς τη βεβαίωση του φόρου εισοδήματος, αλλά και ως προς την καταβολή του. Με τον τρόπο αυτό θα έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της φοροαποφυγής των επιχειρήσεων για τις συγκεκριμένες καιρίες περιόδους, λόγω του συνδυασμού των αποτελεσμάτων της "θεωρίας" και της "πράξης".

Τέλος, σημειώνεται ότι στην παρούσα έρευνα δεν εξετάζουμε τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να μειώσουν τη συνολική φορολογική τους υποχρέωση μέσω του TETR, όπως προτρέπουν οι Belz et al (2016), καθώς ο εν λόγω αποτελεσματικός συντελεστής δεν ανταποκρίνεται στο ερευνητικό μας ερώτημα, αλλά

ενδείκνυται για την εξέταση μόνιμων στρατηγικών φοροαποφυγής, η χρήση των οποίων θεωρούμε ότι δεν προτιμάται τόσο σε περιόδους που έχουν σημαδευτεί από την κρίση, κατά τη διάρκεια των οποίων οι εταιρίες καταφεύγουν συχνά σε προσωρινές λύσεις για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων τους. Μάλιστα, ενδεχόμενη χρήση του εν λόγω συντελεστή θα καθιστούσε ανέφικτο τον εντοπισμό των περιπτώσεων κατάχρησης συγκεκριμένων φορολογικών ωφελειών και δη, των φορολογικών πιστώσεων που χορηγούνται για την πραγματοποίηση δαπανών R&D, οι οποίες, εν προκειμένω, εντοπίζονται αποτελεσματικότερα από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο επιλεχθέντων φορολογικών συντελεστών, όπως θα δούμε αναλυτικότερα παρακάτω.

3.3.1. Υπόδειγμα ETR

Στο πρώτο στάδιο της έρευνάς μας ελέγχουμε την επίδραση που ασκούν διάφοροι παράγοντες στον καθορισμό του τρέχοντος φόρου των εταιριών, ώστε να αποφανθούμε εάν αυτοί συνιστούν εργαλείο της διοίκησης με σκοπό τη φοροαποφυγή, ακολουθώντας το ακόλουθο υπόδειγμα:

$$ETR_t = a_0 + a_1ROA_t + a_2CF_t + a_3CAPEX_t + a_4LEV_t + a_5SIZE_t + a_6FO_t + a_7DIV_t + a_8R\&D_EXP_t + a_9DR\&D_ASSETS_t + a_{10}INDSEC_CHEM_t + a_{11}INDSEC_ELECTR_t + a_{12}INDSEC_PHARM_t + a_{13}INDSEC_SOFT_t + a_{14}INDSEC_TECHN_t + e_t$$

Όπου,

- ETR_t : ο παγκόσμιος τρέχων φόρος εισοδήματος CT_t (WC18186+WC18187) προς τα κέρδη προ φόρων (WC01401) της χρήσης t

- ✓ WC18186: ο τρέχων εγχώριος φόρος εισοδήματος της χρήσης t

- ✓ WC18187: ο τρέχων αλλοδαπός φόρος εισοδήματος της χρήσης t

Εάν υπάρχει κενό για το CT_t , αυτό υπολογίζεται εναλλακτικά ως:

CT_t : ο συνολικός φόρος εισοδήματος $TTAX_t$ (WC01451) μείον ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος DT_t (WC18188+ WC18189) της χρήσης t

- ✓ WC18188: ο αναβαλλόμενος εγχώριος φόρος εισοδήματος της χρήσης t

- ✓ WC18189: ο αναβαλλόμενος αλλοδαπός φόρος εισοδήματος της χρήσης t

- **ROA_t**: τα κερδών προ φόρων της χρήσης t (WC01401) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999)
- **CF_t**: οι λειτουργικές ταμειακές ροές της περιόδου t (WC04860) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999)
- **CAPEX_t**: οι κεφαλαιακές επενδύσεις της περιόδου t (WC04601) προς τα πάγια στοιχεία της επιχείρησης (gross property, plant, and equipment) (WC02301)
- **LEV_t**: το πηλίκο του συνολικού χρέους στο τέλος της περιόδου t (WC03255) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999)
- **SIZE_t**: ο λογάριθμος της αγοραίας αξίας του μετοχικού κεφαλαίου (WC08001) στο τέλος της περιόδου t
- **FO_t**: η ένδειξη 1 εάν υφίσταται μη μηδενικό (non-zero and non-missing) εισόδημα αλλοδαπής στη χρήση t (WC07126), αλλιώς 0
- **DIV_t**: η ένδειξη 1 για εταιρίες που μοιράζουν μέρισμα στη χρήση t (WC04551), αλλιώς 0
- **R&D_EXP_t**: οι δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης την περίοδο t (WC01201) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999), αλλιώς 0
- **DR&D_ASSETS_t**: η θετική μεταβολή των κεφαλαιοποιημένων δαπανών Έρευνας και Ανάπτυξης την περίοδο t (WC02505) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999), αλλιώς 0
- **INDSEC_t**: Ψευδομεταβλητή που συμβολίζει τον κλάδο στον οποίο κατατάσσεται η επιχείρηση. Η μεταβλητή αυτή αφορά στους 5 κλάδους στους οποίους έχουμε εστιάσει τη μελέτη μας και λαμβάνει τις εξής μορφές:
 - **INDSEC_CHEM_t**: Χημικά Προϊόντα (Chemicals)
 - **INDSEC_ELECTR_t**: Ηλεκτρονικός και Ηλεκτρικός Εξοπλισμός (Electronic and Electrical Equipment)
 - **INDSEC_PHARM_t**: Φαρμακευτικά Προϊόντα και Βιοτεχνολογία (Pharmaceuticals and Biotechnology)
 - **INDSEC_SOFT_t**: Υπηρεσίες Λογισμικού και Υπολογιστών (Software and Computer Services)

- $INDSEC_TECHN_i$: Τεχνολογία Υλικών και Τεχνολογικός Εξοπλισμός (Technology Hardware and Equipment)

Επομένως, η κάθε μεταβλητή λαμβάνει την τιμή:

- ✓ 1 όταν η επιχείρηση κατατάσσεται στον επιλεγόμενο κάθε φορά κλάδο
 - ✓ 0 όταν η επιχείρηση κατατάσσεται σε κάποιον από τους υπόλοιπους τέσσερις κλάδους
- α_0 : ο σταθερός όρος
 - $\alpha_1, \dots, \alpha_{14}$: οι συντελεστές κλίσης των ανεξάρτητων μεταβλητών
 - ε_i : ο διαταρακτικός όρος (τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης για τη χρήση t)

➤ Η εξαρτημένη μεταβλητή

Για τους σκοπούς του πρώτου σταδίου της μελέτης μας, χρησιμοποιούμε ως εξαρτημένη μεταβλητή τον ετήσιο αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή $ETR_t = CT/ROA$ και ορίζουμε ως φοροαποφυγή οτιδήποτε μειώνει τον εν λόγω συντελεστή.

Ως εκ τούτου, εάν δύο επιχειρήσεις έχουν το ίδιο εισόδημα προ φόρων αλλά πληρώνουν διαφορετικά ποσά φόρου εισοδήματος, η επιχείρηση που καταβάλλει το μικρότερο ποσό φόρου θα θεωρείται και πιο αποτελεσματική στον φορολογικό σχεδιασμό (Rego, 2003).

Για τον υπολογισμό του αριθμητή, αθροίσαμε τον ημεδαπό και τον αλλοδαπό τρέχοντα φόρο, όπως έπραξαν ανάλογα και άλλοι ερευνητές (Gupta and Newberry, 1997; Chluddek and Tran, 2011). Άλλωστε, η εστίαση μόνο στον εγχώριο φόρο θα ήταν παραπλανητική (Shevlin and Porter, 1992). Ωστόσο παρατηρήσαμε ότι δεν υπήρχαν πολλά δεδομένα για τα ποσά των αλλοδαπών φόρων σε καμία από τις δυο χώρες, πιθανόν για τον λόγο ότι αυτά συμπεριλαμβάνονται στα ποσά των ημεδαπών φόρων, όπως προκύπτει και από τους σχετικούς ορισμούς του εγχειριδίου της Worldscope. Τα ίδια ισχύουν, αντίστοιχα για τον υπολογισμό του αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος DT_t , καθώς και των μεταβλητών DT_{t-1} , και DT_{t-2} που περιλαμβάνονται στο δεύτερο υπόδειγμα (παρόμοια έπραξε η Hanlon, 2005).

Σημειώνεται ότι εν προκειμένω, η μεταβλητή DT_t χρησιμοποιείται στην περίπτωση χρειάζεται ο εναλλακτικός υπολογισμός της CT_t , η οποία προκύπτει κατόπιν

αφαίρεσης της DT_t από την $TTAX_t$ (ακολουθώντας την τακτική των Chluddek, 2011; Gupta and Newberry, 1997, Zimmerman, 1983; Armstrong et al, 2012). Τα προαναφερόμενα εφαρμόστηκαν εξίσου στο επόμενο υπόδειγμά μας.

3.3.2. Υπόδειγμα $cash_ETR$

Στο δεύτερο στάδιο ερευνούμε την επίδραση που ασκούν διάφοροι παράγοντες στον καθορισμό του ποσού των καταβλητέων φόρων των εταιριών, για να ελέγξουμε εάν αυτοί χρησιμοποιούνται ως μέσο φοροαποφυγής, ακολουθώντας το ακόλουθο υπόδειγμα:

$$cash_ETR_t = \beta_0 + \beta_1 CT_t + \beta_2 DT_{t-1} + \beta_3 DT_{t-2} + \beta_4 ROA_t + \beta_5 CF_t + \beta_6 DSALES_POS_t + \beta_7 CAPEX_t + \beta_8 LEV_t + \beta_9 SIZE_t + \beta_{10} FO_t + \beta_{11} DIV_t + \beta_{12} R\&D_EXP_t + \beta_{13} DRnD_ASSETS_t + \beta_{14} INDSEC_CHEM_t + \beta_{15} INDSEC_ELECTR_t + \beta_{16} INDSEC_PHARM_t + \beta_{17} INDSEC_SOFT_t + \beta_{18} INDSEC_TECHN_t + e_t$$

Όπου οι επιπλέον μεταβλητές είναι:

- $cash_ETR_t$: οι καταβληθέντες ταμειακοί φόροι εισοδήματος (WC04150) της χρήσης t προς τα κέρδη προ φόρων (WC01401) της ίδιας χρήσης
- CT_t : ο παγκόσμιος τρέχων φόρος εισοδήματος της χρήσης t (WC18186 + WC18187) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999) της ίδιας περιόδου
 - ✓ WC18186: ο τρέχων εγχώριος φόρος εισοδήματος της χρήσης t
 - ✓ WC18187: ο τρέχων αλλοδαπός φόρος εισοδήματος της χρήσης t

Εάν υπάρχει κενό, υπολογίζεται εναλλακτικά ως:

CT_t : ο συνολικός φόρος εισοδήματος $TTAX_t$ (WC01451) μείον ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος DT_t (WC18188+WC18189), προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999) της χρήσης t

- DT_{t-1} : Ο αναβαλλόμενος φόρος εισοδήματος της χρήσης t-1 (WC18188+WC18189) προς το σύνολο του ενεργητικού (WC02999) της ίδιας περιόδου
 - ✓ WC18188: ο αναβαλλόμενος εγχώριος φόρος εισοδήματος της χρήσης t-1
 - ✓ WC18189: ο αναβαλλόμενος αλλοδαπός φόρος εισοδήματος της χρήσης t-1

Με τον ίδιο τρόπο υπολογίζεται και η μεταβλητή DT_{t-2} , χρησιμοποιώντας τα αντίστοιχα στοιχεία της χρήσης $t-2$.

- $DSALES_POS_t$: η ένδειξη 1 εάν η ετήσια μεταβολή των καθαρών πωλήσεων ($DSALES_t$) της περιόδου t είναι θετική, αλλιώς 0
 - ✓ $SALES_t$: οι πωλήσεις μέχρι το τέλος της περιόδου t (WC01001)
 - ✓ $DSALES_t$: η μεταβολή των πωλήσεων της εταιρείας μεταξύ του τέλους και της αρχής της περιόδου t ($SALES_t - SALES_{t-1}$)
- β_0 : ο σταθερός όρος
- $\beta_1, \dots, \beta_{17}$: οι συντελεστές κλίσης των ανεξάρτητων μεταβλητών
- ε_t : ο διαταρακτικός όρος (α κατάλοιπα της παλινδρόμησης για τη χρήση t)

➤ *Η εξαρτημένη μεταβλητή*

Για τους σκοπούς του δεύτερου σταδίου της μελέτης μας, χρησιμοποιούμε ως εξαρτημένη μεταβλητή τον ετήσιο ταμειακό αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή $cash_ETR_t = \text{tax paid}/ROA$ και ορίζουμε ως φοροαποφυγή οτιδήποτε μειώνει τον εν λόγω συντελεστή.

Σημειωτέον, δεν υιοθετήσαμε τον μακροπρόθεσμο χαρακτήρα του αντίστοιχου συντελεστή των Dyreng et al(2008), καθόσον, όπως προαναφέραμε, προτιμήσαμε μεγέθη με βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα λόγω των ιδιαιτεροτήτων που χαρακτηρίζουν τις εξεταζόμενες περιόδους, ώστε να πετύχουμε ένα βασικό στόχο: να παρατηρήσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονται σε οικονομικούς περιορισμούς που έχουν ως συνέπεια την ανάγκη της με οποιονδήποτε νόμιμο τρόπο δημιουργίας πρόσθετων μετρητών, όπως αναφέρουν και οι Edwards et al (2013).

Επίσης, δεν κάναμε χρήση των ειδικών στοιχείων στον παρονομαστή, εξαιτίας ανησυχιών ότι τα αρνητικά ειδικά στοιχεία ενδέχεται να κυριαρχούν κατά τη διάρκεια μιας μακροοικονομικής κάμψης ή περιόδου οικονομικής δυσπραγίας, αλλά και για το λόγο ότι η σχετική προσαρμογή του παρονομαστή αλλά όχι του αριθμητή του $Cash_ETR$ μπορεί να επηρεάσει τα αποτελέσματά μας (Edwards et al, 2013). Τη συμπερίληψη των ειδικών στοιχείων παραλείπουν κατά καιρούς και άλλοι ερευνητές,

που χρησιμοποιούν ετήσιους ή μεγαλύτερης διάρκειας ταμειακούς αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές (Armstrong et al, 2012, Graham et al, 2014).

3.3.3. Οι βασικές μεταβλητές των δυο υποδειγμάτων και οι υποθέσεις H1, H2, H3

➤ Οι ανεξάρτητες μεταβλητές ROA_t , CT_t , DT_{t-1} DT_{t-2} και η υπόθεση H1

Η συμπερίληψη σε υποδείγματα που εξετάζουν τους ETRs της μεταβλητής των κερδών προ φόρων, μιας μεταβλητής που αντιπροσωπεύει απόλυτα την οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων, είθισται από την επιστημονική κοινότητα. Οι Dyreng et al(2008), Taylor and Richardson (2014), Richardson and Lanis (2007) και πολλοί ακόμα ερευνητές δεν παραλείπουν την εξέτασή της, ενώ αρκετοί από αυτούς, όπως η Rego(2003) εστιάζουν την έρευνά τους στη ROA_t . Εξάιρεση αποτελεί ο Chluddek (2011), που στο κομμάτι της έρευνάς του σχετικά με τον συντελεστή $cash_ETR_t$ παρέλειψε την ROA_t , θεωρώντας ότι παρέλκει επειδή διαμορφώνει τον παρονομαστή της εξαρτημένης μεταβλητής.

Ωστόσο, στην παρούσα μελέτη η εν λόγω μεταβλητή όχι μόνο δεν παραλείπεται, αλλά, αντίθετα, αποκτά αυξημένη ισχύ, δεδομένου ότι υποδηλώνει τη χρήση ή μη της αναβαλλόμενης φορολογίας ως μέσου φοροαποφυγής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Ειδικότερα, η ύπαρξη αρνητικής σχέσης μεταξύ των κερδών προ φόρων και της τρέχουσας φορολογικής υποχρέωσης αποτελεί ισχυρή ένδειξη της υιοθέτησης πετυχημένων στρατηγικών αναβολής, που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλεονεκτήματος δημιουργίας προσωρινών διαφορών του ΔΛΠ 12, τη στιγμή που ο συνολικός φόρος των εταιριών πιθανόν αυξάνεται.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι οι Gupta and Newberry (1997) διαπίστωσαν εξίσου αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ROA και των ETR, η οποία, όμως, θεωρήθηκε συνεπής λόγω του ότι αντικατόπτριζε τον αναμενόμενο αντίκτυπο των μειώσεων του φορολογικού συντελεστή που εισήχθησαν από φορολογική μεταρρύθμιση που επήλθε την εξεταζόμενη περίοδο. Ως εκ τούτου, διατηρούμε τις επιφυλάξεις μας για την ύπαρξη τυχόν αντίστοιχων λόγων, για τους οποίους η αύξηση του εισοδήματος προ φόρων μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του τρέχοντος και του συνολικού φόρου των επιχειρήσεων, ήτοι στα πλαίσια της προσπάθειας της πολιτείας να ωθήσει την ανάκαμψη της πληγμένης, κατά περίπτωση,

οικονομίας, ακολουθώντας την κατάλληλη φορολογική πολιτική (συμπεριλαμβανομένης της πιθανότητας χορήγησης φορολογικών πλεονεκτημάτων που ενδέχεται να δημιουργούν μόνιμες διαφορές). Σημειώνεται ότι οι πιθανότητες είναι αυξημένες για τα ανωτέρω στην περίπτωση της Γαλλίας, στις εταιρίες της οποίας δίνεται η δυνατότητα, από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, εφαρμογής μειωμένου φορολογικού συντελεστή για τα έσοδα που προέρχονται από διπλώματα ευρεσιτεχνίας (εγχειρίδιο Worldwide R&D incentives reference guide 2013–2014, EY).

Ωστόσο, στοιχεία, όπως το κατ' επανάληψιν αρνητικό πρόσημο του συντελεστή της μεταβλητής ROA μεταξύ διαφορετικών περιόδων, ενδεχομένως και μοντέλων, για τις εταιρίες της ίδιας χώρας, τα οποία θα συνεξεταστούν, μας προσανατολίζουν στην επικράτηση του ΔΛΠ 12 ως λόγου μείωσης των τρεχουσών φορολογικών βαρών.

Περαιτέρω, οι βασικές ανεξάρτητες μεταβλητές σχετικά με τον φόρο εισοδήματος, οι οποίες συναντώνται μόνο στο δεύτερο υπόδειγμά μας, αντλήθηκαν από την έρευνα του Chluddek (2011) και αφορούν στην τρέχουσα δαπάνη φόρου CT_t , η οποία, σύμφωνα και με τον ίδιο, θα πρέπει να συνιστά τον κύριο επεξηγηματικό παράγοντα των καταβληθέντων φόρων της χρήσεως, καθώς και στην αναβαλλόμενη φορολογική δαπάνη των δύο προηγούμενων ετών DT_{t-1} και DT_{t-2} , που αναμένεται να συνδέονται εξίσου με τις φορολογικές ταμειακές ροές της τρέχουσας χρήσης.

Στο σημείο αυτό τονίζεται ότι η συμπερίληψη της μεταβλητής CT_t στο υπόδειγμα αυτό δε διασφαλίζει την απόλυτη χρονική αντιστοιχία μεταξύ των φορολογικών πληρωμών (αριθμητής του cash_ETR) και του εισοδήματος στο οποίο αφορούν (παρονομαστής του cash_ETR), η έλλειψη της οποίας έχει κατά καιρούς προβληματίσει διάφορους ερευνητές σχετικά με τη χρήση του ετήσιου cash_ETR για τη μέτρηση της φοροαποφυγής (ενδεικτικά αναφέρονται οι Edwards et al, 2013; Dyreng et al, 2008). Ωστόσο, η επιλογή της είναι στοχευόμενη, ώστε μέσω της CT_t να επιβεβαιώνεται εάν υπάρχει επαρκής αντιστοιχία αριθμητή και παρονομαστή cash_ETR, τουλάχιστον στο βαθμό που απαιτείται ώστε να έχει νόημα η εξέταση, μέσω του εν λόγω μέτρου, των στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού που ακολουθούν οι επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων και των ετήσιων λογιστικών χειρισμών που αφορούν στις δαπάνες R&D. Σε περίπτωση εύρεσης ενός στατιστικά σημαντικού, θετικού συντελεστή για την εν λόγω μεταβλητή, θα επιβεβαιώνεται παράλληλα και η επιλογή μας ως προς τον cash_ETR, ως μέτρο για την εξέταση

περιόδων που χαρακτηρίζονται από έντονους χρηματοοικονομικούς περιορισμούς σε απάντηση στους ως άνω προβληματισμούς (παρόμοια, άλλωστε, έπραξαν και οι Edwards et al (2013), με την επιλογή ετήσιων cash_ETR).

Επίσης, σημειώνεται ότι για τον υπολογισμό του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου (DT_{t-1} , DT_{t-2}) υιοθετήσαμε το σκεπτικό της Hanlon (2005) και των Gupta and Newberry (1997) και χρησιμοποιήσαμε τα στοιχεία των καταστάσεων αποτελεσμάτων και όχι αυτά που προέκυπταν από τους ισολογισμούς των εταιριών.

Τέλος, σε συνέχεια της ανάλυσης που προηγήθηκε σε σχέση με τη μεταβλητή ROA, τονίζουμε ότι ειδικά για το μοντέλο cash_ETR, το γεγονός ότι η εύρεση αρνητικού προσήμου για τον στατιστικά σημαντικό συντελεστή της καταδεικνύει την εκμετάλλευση της αναβαλλόμενης φορολογίας για λόγους φοροαποφυγής επισφραγίζεται και από τον ταυτόχρονο εντοπισμό ενός θετικού, στατιστικά σημαντικού συντελεστή για τη μεταβλητή CT_t . Επίσης, ο εντοπισμός θετικών και στατιστικά μη σημαντικών συντελεστών για τις δυο μεταβλητές DT_{t-1} , DT_{t-2} αποτελεί χειροπιαστή απόδειξη ότι οι στρατηγικές αναβολής που χρησιμοποιήθηκαν πρόσφατα συντέλεσαν στην επίτευξη του στόχου των επιχειρήσεων να αποφύγουν την πληρωμή των φόρων τους βραχυπρόθεσμα (τουλάχιστον σε βάθος διετίας).

Κατόπιν των ανωτέρω, η εύρεση αρνητικής στατιστικά σημαντικής σχέσης μεταξύ των συντελεστών ETRs των δυο μοντέλων και της ROA μας οδηγεί στη μη απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης της υπόθεσης **H1**. Ειδικά, όμως, για το υπόδειγμα cash_ETR, η μη απόρριψη της εν λόγω υπόθεσης εξασφαλίζεται, εναλλακτικά, με τον εντοπισμό της αναφερόμενης στην προηγούμενη παράγραφο κατάστασης σχετικά με τις μεταβλητές DT_{t-1} και DT_{t-2} (δηλ. εύρεση θετικών, στατιστικά μη σημαντικών συντελεστών), ενώ ο συνδυασμός και των δυο περιπτώσεων φαντάζει ιδανικός.

➤ *Η ανεξάρτητη μεταβλητή R&D_EXP_t και η υπόθεση H3*

Πολλοί είναι οι ερευνητές που έχουν συμπεριλάβει στην έρευνά τους για τους ETR την εξέταση της μεταβλητής που αντιστοιχεί στις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης της κατάστασης αποτελεσμάτων. Πέραν των περισσότερων από αυτούς που κατονομάστηκαν ήδη στην ανάλυση της μεταβλητής ROA, ενδεικτικά αναφέρονται ακόμα οι Armstrong et al (2012), Edwards et al (2013) και Lisowsky (2009). Η

συμπερίληψη της εν λόγω μεταβλητής σε μοντέλα με εξαρτημένες μεταβλητές φορολογικού περιεχομένου και δη, για τη μελέτη των ETRs επιδιώκεται για το λόγο ότι οι δαπάνες R&D ενέχουν ιδιαίτερο φορολογικό ενδιαφέρον μιας και συνδέονται άρρηκτα με αρκετά φορολογικά πλεονεκτήματα που χορηγούνται από την πολιτεία στις επιχειρήσεις ως κίνητρα για τη διενέργειά τους.

Μετά από σύντομη έρευνα στο νομοθετικό φορολογικό πλαίσιο της Γαλλίας και της Γερμανίας για τη φορολογική αντιμετώπιση των δαπανών R&D, χρησιμοποιώντας κατά βάση τη μελέτη των Anagnostopoulou and Ballas(2013) για τα έτη 2006 και 2008 και σε συνδυασμό με το εγχειρίδιο της εταιρίας EY (Worldwide R&D incentives reference guide 2013–2014), ώστε να καλυφθούν τα εξεταζόμενα έτη της παρούσας εργασίας, αναφέρουμε τα εξής:

Ως προς τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος, οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης εκπίπτουν άμεσα για τις γερμανικές εταιρίες που τις πραγματοποιούν, ενώ οι γαλλικές εταιρίες έχουν την επιλογή να τις εκπέσουν συνολικά ή τις αποσβέσουν με τη σταθερή μέθοδο σε χρονικό ορίζοντα πενταετίας (Anagnostopoulou and Ballas, 2013). Όπως είναι προφανές, ο ως άνω φορολογικός χειρισμός των δαπανών R&D επηρεάζει άμεσα τον τρέχοντα φόρο και τις επακόλουθες φορολογικές πληρωμές, καθιστώντας τη διενέργεια των R&D εργαλείο της διοίκησης για τη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης.

Όσον αφορά στη χορήγηση φορολογικών πιστώσεων (tax credits), στη Γαλλία οι εταιρίες μπορούν να λάβουν πίστωση φόρου 30% για επιλέξιμες δαπάνες R&D που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους, προσαυξημένη κατά 5% σε κάθε ποσό δαπανών που υπερβαίνει τα 100 εκατομμύρια ευρώ, ενώ στη Γερμανία δεν υφίσταται η παροχή αντίστοιχου φορολογικού κινήτρου. Άλλωστε, όπως αναφέρει και σχετική μελέτη δημοσιευμένη υπό την ευθύνη του Γενικού Γραμματέα του ΟΟΣΑ(2002), η Γερμανία είναι μια χώρα που κατήργησε την πίστωση φόρου για έρευνα και ανάπτυξη στα μέσα της δεκαετίας του 1990 λόγω προβλημάτων κατάχρησης.

Στο σημείο αυτό τονίζεται ότι παρόλο που το ΔΛΠ 12 ορίζει ρητά ότι ο τρέχων φόρος αφορά στο φορολογητέο κέρδος της χρήσεως, κάποιες έρευνες αναφέρουν ότι το δημοσιευμένο τρέχον φορολογικό έξοδο κάποιων επιχειρήσεων δύναται να περιλαμβάνει τις πιστώσεις φόρου (Hanlon,2003), αν και παρατηρούμε ότι υπάρχει

ξεχωριστός κωδικός του εγχειριδίου της Worldscope για τα ποσά των πιστώσεων που προκύπτουν από τις δαπάνες R&D. Παρά τις ανωτέρω επιφυλάξεις, οι πιστώσεις φόρου συμβάλλουν αναμφισβήτητα στη μείωση των φορολογικών πληρωμών των εταιριών (Edwards et al, 2013) και αναμένουμε ότι σε κάθε περίπτωση θα διαμορφώσουν διαφορετικά τα αποτελέσματά μας σε σχέση με το μοντέλο cash_ETR, ακόμη και λόγω της συμπερίληψης των φορολογικών πληρωμών προηγούμενων ετών στον αριθμητή του cash_ETR, ενισχύοντας έτσι την πιθανότητα εντοπισμού περαιτέρω συμπεριφορών φοροαποφυγής των γαλλικών εταιριών.

Σε κάθε περίπτωση, η εύρεση αρνητικού προσήμου για τον στατιστικά σημαντικό συντελεστή της μεταβλητής $R\&D_EXP_t$ μας οδηγεί ανεπιφύλακτα στη μη απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης της υπόθεσης **H3** των δυο υποδειγμάτων.

➤ *Η ανεξάρτητη μεταβλητή $DR\&D_ASSETS_t$ και η υπόθεση H2*

Εμπνευσμένοι από την έρευνα των Anagnostopoulou and Ballas (2013) προσθέσαμε στα υποδείματά μας τη μεταβλητή $DR\&D_ASSETS_t$, που αντιπροσωπεύει τα ποσά των κεφαλαιοποιημένων δαπανών έρευνας και ανάπτυξης που προκύπτουν από την υιοθέτηση του ΔΛΠ 38.

Δεδομένου ότι υφίσταται ένας σχετικός περιορισμός στα φορολογικά κίνητρα που διατίθενται για τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης στις εξεταζόμενες εταιρίες για τα έτη αναφοράς μας, καθώς δεν εντοπίσαμε να χορηγούνται επιπλέον μειώσεις στο φορολογητέο εισόδημα (tax allowances) σε καμία από τις δυο χώρες, ενώ ήδη οι γερμανικές εταιρίες στερούνται της δυνατότητας να καρπωθούν φορολογικές πιστώσεις (tax credits), επιλέξαμε την $DR\&D_ASSETS_t$ για να διαπιστώσουμε εάν οι εταιρίες καταφεύγουν στους λογιστικούς χειρισμούς του ΔΛΠ 38, ώστε να αποφύγουν τους φόρους τους μέσω των στρατηγικών αναβολής που προσφέρει (δημιουργία ΑΦΥ).

Επομένως, η εύρεση αρνητικού προσήμου για τον στατιστικά σημαντικό συντελεστή της μεταβλητής $DR\&D_ASSETS_t$ συντελεί στη μη απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης της υπόθεσης **H2** των δυο υποδειγμάτων.

Σημειώνεται ότι η αναφορά μας σε κεφαλαιοποιημένες δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης υπονοεί την κεφαλαιοποίηση των δαπανών ανάπτυξης μόνο και όχι των δαπανών έρευνας, ακολουθώντας τη γραμμή των Anagnostopoulou and Ballas (2013).

3.3.4. Ανάλυση των κοινών στοιχείων της μεθοδολογικής προσέγγισης (control variables και λοιπές παρατηρήσεις)

Στα ως άνω υποδείγματα συμπεριλαμβάνονται ορισμένες μεταβλητές ελέγχου, η ύπαρξη των οποίων αιτιολογείται για σκοπούς πρόβλεψης, καθόσον διασφαλίζει τόσο τον έλεγχο των αποτελεσμάτων σχετικά με τις επιδόσεις των εταιριών και τις γενικές τάσεις των εξαρτημένων μεταβλητών, όσο και την καταγραφή τυχόν φορολογικών επιπτώσεων που δεν περιλαμβάνονται στις ήδη επιλεγθείσες μεταβλητές του κάθε μοντέλου (Chluddek, 2011).

Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται σε έναν εύλογο αριθμό μελετών, οι οποίες περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα τέτοιων παραγόντων προκειμένου να ενισχυθούν τα αποτελέσματα. Άλλωστε, η προηγούμενη έρευνα έχει συνδέσει επανειλημμένως παράγοντες όπως η ανάπτυξη, το μέγεθος και η βιομηχανία με τους ETRs - έχουμε ήδη αναφέρει μερικές από αυτές τις μελέτες στην παρούσα ενότητα, τις οποίες θα συναντήσουμε αναλυτικότερα και παρακάτω, ωστόσο ενδεικτικά, θα υπενθυμίσουμε τη μελέτη του Chluddek(2011), από την οποία αντλήθηκαν κατά βάση, αλλά όχι περιοριστικά, οι πρόσθετες μεταβλητές του υποδείγματός μας, οι οποίες είναι οι εξής:

$CF_t, DSALES_POS_t, CAPEX_t, LEV_t, SIZE_t, FO_t, DIV_t, INDSEC_t$

Πιο συγκεκριμένα, για να ενσωματωθούν περαιτέρω οι επιδράσεις της απόδοσης των εταιριών στα φορολογικά κόστη χρησιμοποιείται, πέραν της μεταβλητής ROA_t που αναλύσαμε παραπάνω, η μεταβλητή CF_t που αντιπροσωπεύει τις λειτουργικές ταμειακές ροές της επιχείρησης, ενώ ειδικά στο δεύτερο υπόδειγμα προσθέσαμε και τον δείκτη $DSALES_POS_t$ μέσω του οποίου επιδιώκουμε να εξακριβώσουμε εάν η αύξηση των πωλήσεων μιας επιχείρησης συνιστά ανασταλτικό παράγοντα της προσπάθειάς της να αποφύγει την καταβολή των φόρων της. Σημειωτέον, η τελευταία μεταβλητή παραλήφθηκε στο πρώτο μοντέλο, καθόσον θεωρούμε ότι σε ζητήματα βεβαίωσης του τρέχοντος φόρου η ελεγκτική συμβολή της παρέλκει διότι καλύπτεται από τις ήδη χρησιμοποιημένες μεταβλητές ROA_t και CF_t .

Επιπλέον, χρησιμοποιείται η μεταβλητή των κεφαλαιακών επενδύσεων $CAPEX_t$, με σκοπό τη διαπίστωση των συνεπειών αυτών στα φορολογικά κόστη, οι οποίες, σημειωτέον, δεν είναι ιδιαίτερα ξεκάθαρες, λόγω των φορολογικών ελαφρύνσεων που συνήθως συνοδεύουν τις επενδύσεις, αλλά και των συσσωρευμένων φορολογικών αποσβέσεων τους (Chluddek, 2011). Σε κάθε περίπτωση, η ένταση των εν λόγω επενδύσεων προσφέρει μία ποικιλία ευκαιριών φορολογικού σχεδιασμού που δεν είναι διαθέσιμη σε εταιρίες χωρίς σχετικές επενδύσεις (Mills et al, 1998).

Στο υπόδειγμα συμπεριλαμβάνεται και η μόχλευση LEV_t , με σκοπό να αιχμαλωτίσει τις επιπτώσεις των συμβάσεων δανεισμού στην βεβαίωση και στην πληρωμή των φόρων εισοδήματος, ελέγχοντας, σύμφωνα με τον Chluddek (2011) τα φορολογικά πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τον υψηλό δανεισμό (δημιουργία φορολογικών καταφυγίων χρέους). Σημειώνεται ότι η μεταβλητή αυτή περιλαμβάνει το συνολικό χρέος της επιχείρησης (παρόμοια έπραξαν οι Lisowsky, 2009; Chluddek and Tran, 2011; Edwards et al, 2013).

Αναφορικά με το μέγεθος της εταιρίας $SIZE_t$, επιλέχθηκε ο λογάριθμος της αγοραίας αξίας του μετοχικού κεφαλαίου της, ως μία από τις συνήθεις προσεγγίσεις του μεγέθους σε διάφορες μελέτες, σχετικές ή μη με τη φοροαποφυγή (όπως οι μελέτες των Armstrong et al, 2012; Chluddek, 2011; Chluddek and Tran, 2011; Doukakis et al, 2016). Όπως σημειώνει και η Rego (2003), το μέγεθος της επιχείρησης είναι η πιο αμφιλεγόμενη μεταβλητή που εξετάστηκε σε προηγούμενη έρευνα σχετικά με τους συντελεστές ETRs και για το λόγο αυτό παρατηρούμε ότι πολλοί ερευνητές δεν μπαίνουν καν στη διαδικασία να προβλέψουν το πρόσημό της (π.χ. Robinson et al, 2010; Chluddek, 2011). Από τη μία μεριά, οι μεγάλες επιχειρήσεις, δεδομένου του μεγάλου εύρους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και χρηματοπιστωτικών συναλλαγών στις οποίες εμπλέκονται, είναι γεγονός ότι έχουν περισσότερες ευκαιρίες εξοικονόμησης φόρων (Rego, 2003). Από την άλλη μεριά, οι υποστηρικτές της υπόθεσης πολιτικού κόστους θεωρούν ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αυξημένες πολιτικές δαπάνες ως αποτέλεσμα του κυβερνητικού ελέγχου και της απαλλοτρίωσης των πόρων, συμπεριλαμβανομένων των εταιρικών φόρων στα στοιχεία του πολιτικού κόστους (π.χ. Zimmerman, 1983). Οι διαφορές στα σχετικά αποτελέσματα έχουν αποδοθεί στην επιλογή του δείγματος (σύνθεση της βιομηχανίας, συμπερίληψη/αποκλεισμός ξένων επιχειρήσεων), στον ορισμό των ETRs (εγχώριος ή παγκόσμιος φόρος εισοδήματος, συμπερίληψη/αποκλεισμός

αναβαλλόμενων φόρων) και στην υπό εξέταση χρονική περίοδο (Rego, 2003). Όπως γίνεται αντιληπτό, η εν λόγω μεταβλητή δημιουργεί αντιφατικές προσδοκίες ως προς το εάν συνιστά χαρακτηριστικό αποτελεσματικού φορολογικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων και δεδομένης της σημασίας της ως δείκτης της οικονομικής τους κατάστασης, προσδίδεται ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην εξέτασή της.

Περαιτέρω, η ύπαρξη ή μη εισοδήματος αλλοδαπής προέλευσης FO_t θεωρείται ιδιαίτερος σημαντική μεταβλητή ελέγχου για τα θέματα που αφορούν στους φόρους εισοδήματος, διότι καταδεικνύει την ύπαρξη δραστηριότητας σε ξένες δικαιοδοσίες, η οποία ενδέχεται να αποσκοπεί σε μείωση των φορολογικών βαρών. Είναι, δε, αξιοσημείωτο ότι οι Mills et al (1998), ο Chluddek (2011), οι Edwards et al(2013), αλλά και η Rego, (2003), που στα πλαίσια της έρευνάς της για τον φορολογικό σχεδιασμό έχει εστιάσει στην έκταση της πολυεθνικής δραστηριότητας, περιλαμβάνουν στο μοντέλο τους μια αντίστοιχη μεταβλητή-δείκτη.

Επίσης, η πράξη της διανομής μερισμάτων DIV_t από πλευράς της εταιρίας στους μετόχους της παρουσιάζει ιδιαίτερο φορολογικό ενδιαφέρον, διότι συνιστά ένδειξη του μεγέθους της κερδοφορίας της εταιρίας και κατ' επέκταση και της δυνατότητάς της για φοροαποφυγή, ωστόσο, ο Lisowsky (2009) φαίνεται να διατηρεί τις ενστάσεις του για το εάν τα μερίσματα επηρεάζουν τη φορολογική συμπεριφορά της επιχείρησης, δεδομένου ότι δεν αποτελούν φορολογικά εκπιπόμενες δαπάνες, βάσει της κείμενης νομοθεσίας. Εμπνευσμένοι από διάφορες έρευνες που εξετάζουν τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων σε περιόδους κρίσης και μη κρίσης, προσθέσαμε την εν λόγω μεταβλητή, ως μέτρο χρηματοοικονομικών περιορισμών (Doukakis et al, 2016; Edwards et al, 2013).

Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι οι λογιστικοί χειρισμοί ενδέχεται να διαφοροποιούνται από κλάδο σε κλάδο, συνήθως λόγω της απαίτησης των χρηστών των εξωτερικών οικονομικών καταστάσεων για λόγους συγκρισιμότητας των στοιχείων εντός του ίδιου κλάδου (Chluddek and Tran, 2011) και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι φορολογικοί νόμοι προβλέπουν διαφορετική, πιθανόν προνομιακή φορολογική μεταχείριση των εταιριών που υπάγονται σε διαφορετικούς κλάδους (Phillips, 2003; Mills et al,1998), αποφασίσαμε να συμπεριλάβουμε στα αποτελέσματά μας τις επιδράσεις της βιομηχανίας. Συγκεκριμένα, ενσωματώσαμε στο υπόδειγμά μας 5 ψευδομεταβλητές ελέγχου, οι οποίες αντιστοιχούν στον καθένα από τους 5 επιλεγόμενους κλάδους που

διαμορφώνουν το δείγμα μας, δηλαδή τις *INDSEC_CHEM_t*, *INDSEC_ELECTR_t*, *INDSEC_TECHN_t*, *INDSEC_SOFT_t*, και *INDSEC_PHARM_t*. Με τον τρόπο αυτό θα προσδιορίσουμε τη σχέση μεταξύ της φοροαποφυγής σε συνάρτηση με τη συμμετοχή της βιομηχανίας (Edwards et al, 2013; Dyreng et al;2008), οι διακυμάνσεις της οποίας είναι δυνατό να προκαλούν κυμαινόμενα ETRs μεταξύ των διαφόρων βιομηχανικών τομέων.

Τέλος, όσον αφορά στον **σταθερό όρο** (α_0 και β_0), οι Kothari et al. (2005) παρέχουν επιχειρήματα υπέρ της συμπερίληψής του στα υποδείγματα, καθώς διαπιστώνουν ότι παρέχει πρόσθετο έλεγχο για ετεροσκεδαστικότητα και συμβάλλει ώστε τα μοντέλα να είναι περισσότερο συμμετρικά, καθιστώντας τη δύναμη των συγκριτικών δοκιμών πιο σαφή. Σημειώνεται ότι, η σταθερά αποτελεί την προβλεπόμενη τιμή της εξαρτημένης μεταβλητής, όταν οι ανεξάρτητες μεταβλητές είναι μηδέν.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- Κατά την έρευνά μας χρησιμοποιήσαμε το οικονομετρικό πακέτο Stata-12 και μέσω αυτού, δημιουργήσαμε πίνακες με τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεών μας, των βασικών μέτρων περιγραφικής στατιστικής και του ελέγχου πολυσυγγραμικότητας. Οι περισσότεροι πίνακες παρατίθενται αποσπασματικά κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνάς μας, συνοδευόμενοι από τα σχετικά σχόλια, ενώ οι αντίστοιχοι πλήρεις πίνακες, με τα συνολικά αποτελέσματα για όλες τις μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν, περιλαμβάνονται στο Παράρτημα της εργασίας, μαζί με τους πίνακες πολυσυγγραμικότητας που κρίθηκε σκόπιμο να επισυναφθούν απευθείας στο τέλος της μελέτης μας, χωρίς προηγηθείσα παρουσίαση αυτών.
- Οι μεταβλητές μας έχουν χρησιμοποιηθεί διαιρούμενες με συγκεκριμένους λογαριασμούς για σκοπούς συγκρισιμότητας. Εν προκειμένω, οι περισσότερες μεταβλητές αποπληθωρίζονται από το συνολικό ενεργητικό, για τον λόγο ότι το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού αποτελεί τη βάση για την παραγωγή του φορολογητέου εισοδήματος, καθώς και για τις λογιστικές – φορολογικές διαφορές που συμβάλλουν στη δημιουργία αναβαλλόμενων φόρων, αλλά και οι εναλλακτικοί αποπληθωριστές δεν επηρεάζουν τα συμπεράσματα (Chluddek, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ, ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

4.1. Περιγραφική Στατιστική

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των βασικών μέτρων περιγραφικής στατιστικής για τα δείγματα των εταιριών της Γαλλίας και της Γερμανίας, την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2008-2011) και την περίοδο μετά την κρίση (2012-2015), ανά χώρα και περίοδο. Τα στοιχεία αυτά αφορούν στη μέση τιμή, την τυπική απόκλιση, τη διάμεσο, καθώς και τις ακραίες τιμές (ελάχιστη και μέγιστη τιμή) των παρατηρήσεων του κάθε δείγματος.

Όπως προκύπτει από σχετικούς πίνακες που παρατίθενται στο παράρτημα, κάποιες μεταβλητές παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις ως προς τον μέσο όρο, τη διάμεσο και τη διασπορά, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα δεδομένα δεν ακολουθούν την κανονική κατανομή. Επομένως, για να εξομαλύνουμε τις επιδράσεις των ακραίων τιμών που υπάρχουν στα δείγματά μας και να βελτιώσουμε την επίδραση των ισχυρών παρατηρήσεων στα αποτελέσματα εφαρμόσαμε την εντολή «winsor» του προγράμματος Stata στις ανεξάρτητες μεταβλητές των δυο μοντέλων, λαμβανομένης υπόψη και της σχετικής βιβλιογραφίας (ενδεικτικά αναφέρουμε τους Chludek and Tran, 2011 και Armstrong et al, 2012).

Ειδικά, όμως, για τις εξαρτημένες μεταβλητές των υποδειγμάτων μας, ακολουθώντας τη γενικότερη γραμμή της επιστημονικής κοινότητας που ερεύνησε τους ETRs, περιορίσαμε τις τιμές τους μεταξύ του 0 και 1, προκειμένου οι αποτελεσματικοί φορολογικοί συντελεστές να καταστούν πιο ερμηνευτικοί (Dyreg et al, 2008) και παράλληλα, να αποφύγουμε τη συμπερίληψη ETRs παράλογων μεγεθών στα αποτελέσματά μας, που είναι πιθανό να προκαλέσουν προβλήματα εκτίμησης αυτών (Gupta and Newberry, 1997). Παρόμοια έπραξαν, μεταξύ άλλων, οι Armstrong et al και οι Robinson et al (2010), οι δε Taylor and Richardson στρογγυλοποίησαν τους συντελεστές τους στο μηδέν (0) στις περιπτώσεις που προέκυπταν επιστροφές φόρων, ενώ ο Zimmerman (1983) εστίασε την προσοχή του σε εκτιμώμενους φορολογικούς συντελεστές που υπερβαίνουν το ένα, τονίζοντας ότι αυτοί είναι γενικά παραμορφωμένοι ETRs.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι η παρουσίαση των αποτελεσμάτων των βασικών μέτρων περιγραφικής στατιστικής πραγματοποιείται ανά χώρα και περαιτέρω,

ακολουθώντας τη γραμμή των Gupta and Newberry(1997), η ανάλυση γίνεται κατόπιν αντιπαράθεσης των αποτελεσμάτων των δυο χρονικών περιόδων για σκοπούς συγκρισιμότητας.

Τέλος, τονίζεται ότι στην παρουσίαση που ακολουθεί δεν παρατίθενται τα σχετικά στοιχεία των ψευδομεταβλητών, η ανάλυση των οποίων παρέλκει, ωστόσο, για λόγους πληρότητας εμπεριέχονται στους σχετικούς πίνακες του Παραρτήματος.

4.1.1. Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 2						
Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας						
Περίοδος 2008-2011						
	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2626856	0.2739916	0.2094964	0	1	469
cash_ETR	0.1372676	0	0.2147107	0	1	469
CT	0.0193421	0.0165096	0.02384	-0.0481135	0.0894241	469
DT1	0.001316	0	0.0090581	-0.0232077	0.0606502	300
DT2	0.0001796	0	0.008354	-0.0388698	0.033832	330
R&D_EXP	0.0358216	0	0.0595043	0	0.2530885	395
DR&D_ASSETS	0.0047834	0	0.0157221	0	0.0872975	469
ROA	0.0827749	0.0681036	0.0594113	0.0020011	0.2834954	469
CF	0.0835543	0.0805592	0.0670038	-0.0809424	0.295858	441
CAPEX	0.2656471	0.1304752	0.4431209	0	2.82538	429
LEV	0.1504174	0.1313066	0.1183199	0	0.4652981	469
SIZE	4.805004	4.632184	0.9576359	2.69897	7.476341	459

ΠΙΝΑΚΑΣ 3**Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας
Περίοδος 2012-2015**

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2918796	0.2962128	0.2151465	0	1	468
cash_ETR	0.1742712	0	0.2319096	0	1	468
CT	0.0204133	0.017684	0.0214297	-0.0393713	0.0780353	468
DT1	-0.000558	0	0.0070734	-0.0252011	0.0421373	251
DT2	0.0005869	0	0.008736	-0.0250392	0.051619	250
R&D_EXP	0.0277321	0	0.0512624	0	0.2802283	365
DR&D_ASSETS	0.0051592	0	0.0145229	0	0.0804232	468
ROA	0.0804831	0.0677879	0.0598559	0.0011378	0.2686567	468
CF	0.0762452	0.0760771	0.0744593	-0.1394943	0.3214377	443
CAPEX	0.2566718	0.1142611	0.4503306	0	3.143969	395
LEV	0.1386038	0.1157009	0.1136167	0	0.4378976	463
SIZE	5.00535	4.862036	1.005588	3.049218	7.552333	449

Την περίοδο της κρίσης ο μέσος όρος του συντελεστή ETR υπολογίζεται στο 0.2626856, ενώ την επόμενη τετραετία το ποσό αυτού ανέρχεται στο 0.2918796, γεγονός που υποδηλώνει την αύξηση του ήδη υψηλού αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή κατά 11%. Από την άλλη μεριά, ο μέσος όρος του συντελεστή cash_ETR είναι 0.1372676 για την πρώτη περίοδο και 0.1742712 για τη περίοδο που ακολουθεί (αύξηση 26.96%). Από τα αναφερόμενα προκύπτει ότι η αναλογία του μέσου όρου του cash_ETR προς τον μέσο όρο του ETR κατά την κρίση είναι ίση με 52,55%, δηλαδή οι επιχειρήσεις στη Γαλλία κατέβαλαν περίπου το μισό φόρο σε σχέση με το ποσό που τους βεβαιωνόταν, γεγονός που δημιουργεί τις πρώτες υπόνοιες για την ύπαρξη φοροαποφυγής, ενώ, μάλιστα, την επόμενη περίοδο το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 59,71%, γεγονός που σε ένα βαθμό αιτιολογεί τις μηδενικές διαμέσους που παρατηρούνται για τον συντελεστή cash_ETR. Σημειωτέον, ο μέσος του ETR παρουσιάζει μεγαλύτερη ομοιογένεια σε σχέση με αυτόν του cash_ETR και οι τιμές

της διαμέσου του ETR είναι 0.2739916 για τα έτη 2008-2011 και 0.2962128 για τα έτη 2012-2015.

Περαιτέρω, εάν παρατηρήσουμε τον μέσο όρο των ETR και cash_ETR και τη διάμεσο του συντελεστή ETR, συμπεραίνουμε ότι σημειώνεται αύξηση του τρέχοντος φόρου αλλά και των φορολογικών καταβολών από τη μία περίοδο στην άλλη, το οποίο μπορεί να ερμηνευθεί με δυο τρόπους: αύξηση του αριθμητή (τρέχων φόρος εισοδήματος/φορολογικές πληρωμές) ή/και μείωση του παρονομαστή (κέρδη προ φόρων). Η ερμηνεία αυτή στην περίπτωση του ETR επιβεβαιώνεται από την μεμονωμένη εξέταση των σχετικών μεταβλητών, CT και ROA, δεδομένου ότι έχουν τον ίδιο παρονομαστή (σύνολο του ενεργητικού).

Συγκεκριμένα, ο τρέχων φόρος εισοδήματος το 2008-2011 έχει μέσο όρο 0.0193421 και διάμεσο 0.0165096, ενώ το 2012-2015 έχει μέσο όρο 0.0204133 και διάμεσο 0.017684, με αποτέλεσμα να εντοπίζεται αύξηση στον τρέχοντα φόρο εισοδήματος (5.54%). Κατά δεύτερον, ο ήδη χαμηλός μέσος όρος της μεταβλητής ROA στην κρίση (8.27749% του συνόλου του ενεργητικού) είναι μεγαλύτερος από τον μέσο όρο της ROA μετά την κρίση (8.04831% του ενεργητικού), γεγονός που ισχύει εξίσου και για τη διάμεσό της (τιμές 0.0681036 και 0.0677879, αντίστοιχα), φανερώνοντας τη μείωση των κερδών (2.77%). Συνεπώς, η πτώση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων τα έτη 2012-2015 κάνει αισθητές τις επιπτώσεις των δυσμενών συνθηκών της κρίσης στην οικονομική ευρωστία των επιχειρήσεων την περίοδο που επακολούθησε, ενώ ο συνδυασμός της πτώσης των κερδών με την αύξηση του τρέχοντος φόρου συνιστά ένδειξη για την αρνητική σχέση της ανεξάρτητης μεταβλητής ROA και της εξαρτημένης μεταβλητής ETR και κατ' επέκταση, για την ενδεχόμενη χρήση στρατηγικών αναβολής στα πλαίσια της προσπάθειας των γαλλικών εταιριών να μειώσουν τους βεβαιωθέντες φόρους τους, δεδομένης και της χειροτέρευσης της οικονομικής τους κατάστασης.

Τονίζεται, ως προς το υπόδειγμα cash_ETR, ότι ο μέσος των φορολογικών πληρωμών υπερβαίνει κατά πολύ τις αντίστοιχες τιμές του CT (διαφορά 0.1179255 και 0.1538579 σε κάθε περίοδο), γεγονός που δημιουργεί την προσμονή ότι ο συντελεστής του τρέχοντος φόρου θα υπερβαίνει το 1 και έρχεται σε αντίθεση με τα σχετικά ευρήματα του Chluddek (2011). Σημειωτέον, η διάμεσος του CT υπερβαίνει ελάχιστα τη διάμεσο του cash_ETR και στις δυο περιόδους (διαφορά 0.0165 και 0.017684) και ως εκ τούτου, δεν επηρεάζει την πολλαπλάσια επίδραση του μέσου.

Για το χρονικό διάστημα 2008-2011, ο μέσος όρος του αναβαλλόμενου φόρου του προηγούμενου ενός έτους DT1 (2007-2010) είναι 0.001316 και των προηγούμενων δυο ετών DT2 (2006-2009) είναι 0.0001796. Το θετικό πρόσημο του μέσου όρου το αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος μας δείχνει ότι οι επιχειρήσεις του δείγματος αναγνώριζαν περισσότερες αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις τα εν λόγω έτη. Επομένως, από τον σχετικό πίνακα προκύπτει ότι ο DT1 είναι περίπου εξαπλάσιος από τον DT2 ($(\text{meanDT1}-\text{meanDT2})/\text{mean DT2} = 633\%$), το οποίο καταδεικνύει την υπέρογκη αύξηση του αναβαλλόμενου φόρου, που οδηγεί σε μείωση του τρέχοντος φόρου αλλά και σε μεταγενέστερη αύξηση των φορολογικών πληρωμών. Αντίθετα, ο αναβαλλόμενος φόρος με έναρξη δημιουργίας τη διετία πριν την περίοδο 2012-2015 μειώνεται με διπλάσιο ρυθμό, δηλαδή ο DT1 συνιστά κατά μέσο όρο το 195% του DT2 ($(-0.000558-0.0005869)/0.0005869$), το οποίο υποδηλώνει ότι οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις που αναγνωρίστηκαν τις προηγούμενες χρονιές αντιστρέφονται κατά ένα μέρος ή αρχίζουν να αναγνωρίζονται αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ή και τα δυο, αλλά σε πολύ μικρότερο ρυθμό σε σχέση με αυτόν της δημιουργίας των ΑΦΥ. Την άποψή μας αυτή ενισχύει και το αρνητικό πρόσημο του μέσου όρου του DT1 της δεύτερης περιόδου (που αντιστοιχεί στα έτη 2011-2014).

Όσον αφορά στις μεταβλητές που αντιστοιχούν στις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, παρατηρούμε ότι οι γαλλικές εταιρίες δεν προβαίνουν κάθε έτος σε δαπάνες R&D, καθώς στο 50% του συνόλου των ετήσιων παρατηρήσεων συναντώνται μηδενικά ποσά (διάμεσοι = 0), ενώ τα ίδια αποτελέσματα βρήκε και ο Chludek(2011) ως προς τις εξοδοποιημένες δαπάνες. Περαιτέρω, ο μέσος όρος των δαπανών της ΚΑΧ μειώνεται κατά 22.58% την περίοδο μετά την κρίση (από 3.58216% σε 2.77321% του συνόλου του ενεργητικού), σε αντίθεση με τις κεφαλαιοποιημένες δαπάνες στις οποίες παρατηρείται η πολύ μικρή αύξηση του 7.86% (από 0.47834% σε 0.51592% συνόλου του ενεργητικού).

Όσον αφορά στις κεφαλαιακές επενδύσεις, παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος για τα έτη 2008-2011 είναι 0.2656471 και αντιστοιχεί σε διάμεσο 0.1304752, ενώ τα αντίστοιχα ποσά για τα έτη 2012-2015 είναι 0.2566718(μέσος) και 0.1142611(διάμεσος). Επομένως, παρατηρείται μικρή μείωση των επενδύσεων την περίοδο μετά την κρίση σε ποσοστό περίπου 3.4%, οι οποίες, βέβαια σε κάθε περίοδο κυμαίνονται σε ποσοστό υψηλότερο του 25% του συνόλου του ενεργητικού, ενώ, παράλληλα, εντοπίζεται μικρή ομοιογένεια των τιμών γύρω από το μέσο τους.

Ελπιδοφόρο γεγονός για την αναβίωση της πληγμένης ευρωπαϊκής οικονομίας ίσως συνιστά η προσπάθεια αύξησης του μεγέθους των γαλλικών επιχειρήσεων την περίοδο μετά την κρίση, που, έστω και σε μικρό βαθμό (4.17%), έχει θετικό αντίκτυπο στην υπόλοιπη Ευρώπη (αύξηση μέσου όρου από 4.805004 σε 5.00535 και διαμέσου από 4.632184 σε 4.862036).

Επιπρόσθετα, παρατηρείται μείωση των ταμειακών ροών των γαλλικών επιχειρήσεων μετά την κρίση (μέσος όρος από 0.0835543 σε 0.0762452 και διάμεσος από 0.0805592 σε 0.0760771), η οποία είναι αναμενόμενη εάν αναλογιστεί κανείς ότι επήλθε αντίστοιχη μείωση της κερδοφορίας, όπως αναφέραμε παραπάνω.

Τέλος, διαπιστώνουμε μείωση του υψηλού σχετικά ποσοστού δανεισμού σε ποσοστό 7.85% (μέσος όρος από 0.1504174 σε 0.1386038 και διάμεσος από 0.1313066 σε 0.1157009), η οποία, σε συνδυασμό με τη μείωση των κερδών και των ταμειακών ροών, δημιουργεί την υπόνοια ύπαρξης εσωτερικών πηγών δανεισμού, ήτοι μέσω της εξοικονόμησης φόρων.

4.1.2. Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 4						
Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας						
Περίοδος 2008-2011						
	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2677388	0.2693469	0.2067733	0	1	456
cash_ETR	0.1349304	0.0000495	0.1990933	0	1	456
CT	0.023467	0.0181723	0.0229948	-0.0154803	0.1107889	456
DT1	-0.0003784	0	0.0103239	-0.0450692	0.0383222	454
DT2	-0.0001055	0	0.0106412	-0.0448024	0.0382559	449
R&D_EXP	0.0332733	0.003296	0.0535517	0	0.2368903	456
DR&D_ASSETS	0.0030508	0	0.0111487	0	0.0638619	456
ROA	0.1001452	0.0781962	0.0874208	0.0012379	0.5465148	456
CF	0.0887433	0.0859539	0.0946189	-0.4259928	0.2990963	456

CAPEX	0.1440372	0.0969379	0.1545837	0	0.8864857	423
LEV	0.1357536	0.1019311	0.1454764	0	0.6371303	456
SIZE	4.928622	4.739578	0.9518764	3.155943	7.660203	446

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας

Περίοδος 2012-2015

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2941972	0.2746283	0.2270726	0	1	466
cash_ETR	0.1999794	0.1507212	0.2317066	0	1	466
CT	0.0198834	0.0174647	0.0210512	-0.0596576	0.0917054	466
DT1	-0.0006813	0	0.007911	-0.0283332	0.0267096	460
DT2	-0.0008917	0	0.0089394	-0.0384294	0.0325442	456
R&D_EXP	0.0358307	0.0030833	0.0571306	0	0.2708318	466
DR&D_ASSETS	0.01148	0	0.0450541	0	0.3495304	466
ROA	0.0846517	0.0728122	0.0652891	0.0027417	0.3498764	466
CF	0.088875	0.0854433	0.0829617	-0.1796348	0.3669309	466
CAPEX	0.155302	0.0997137	0.2279642	0	1.815866	414
LEV	0.1509657	0.1147265	0.1566026	0	0.7192907	466
SIZE	5.118915	5.0016	1.020159	3.078094	7.871456	459

Στη Γερμανία, ο μέσος όρος του συντελεστή ETR αυξάνεται από 0.2677388 (2008-2011) στο 0.2941972 (2012-2015), δηλαδή κατά 9.9%, ενώ ο μέσος όρος του συντελεστή cash_ETR για την πρώτη περίοδο είναι 0.1349304 και για τη δεύτερη περίοδο είναι 0.1999794 (αύξηση 48.2%). Επομένως, η αναλογία του μέσου όρου του cash_ETR προς τον μέσο όρο του ETR, όπως προκύπτουν από τον πίνακα 4 (έτη κρίσης) είναι ίση με 50,39%, ενώ η αντίστοιχη αναλογία του πίνακα 5 είναι 67,97%. Τα ανωτέρω υποδηλώνουν ότι οι γερμανικές επιχειρήσεις την περίοδο της κρίσης κατέβαλαν περίπου το μισό φόρο σε σχέση με το ποσό που τους βεβαιωνόταν, ενώ,

την επόμενη περίοδο φαίνεται να καταδεικνύουν μεγαλύτερη φορολογική συνέπεια, καθώς παρατηρείται αξιοσημείωτη αύξηση των φορολογικών πληρωμών σε ποσοστό 17.58%, η οποία είναι τουλάχιστον διπλάσια της αύξησης των αντίστοιχων φορολογικών ταμειακών εκροών των γαλλικών επιχειρήσεων, παρά την αύξηση του ήδη υψηλού φορολογικού συντελεστή στη Γερμανία και την ταυτόχρονη μείωση των κερδών, που θα δούμε παρακάτω. Επίσης, η διάμεσος του ETR, για τα έτη 2008-2011 είναι 0.2693469 και για τα έτη 2012-2015 είναι 0.2746283, επισφραγίζοντας την αύξηση του τρέχοντος φόρου σε ποσοστό των κερδών προ φόρων.

Από την άλλη μεριά, όμως, με βάση τα λοιπά δεδομένα διαπιστώνουμε μια μείωση στον τρέχοντα φόρο εισοδήματος, ως ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού, κατά 15.27% (μέσος 0.023467 την πρώτη τετραετία, μέσος 0.0198834 τη δεύτερη), η οποία συνοδεύεται με μείωση της κερδοφορίας κατά 15.47%, όταν στη Γαλλία σημειώνεται αύξηση του τρέχοντος φόρου 5.54% με αντίστοιχη μείωση της κερδοφορίας 2.77%. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε ότι ο μέσος όρος των κερδών προ φόρων για τα έτη 2008-2011 είναι μεγαλύτερος από τον μέσο όρο του ROA για τα έτη 2012-2015, δηλαδή 10.01452% και 8.46517%, αντίστοιχα (χαμηλά ποσοστά του συνόλου του ενεργητικού). Το ίδιο γενικά ισχύει και για τις διαμέσους των μεταβλητών CT και ROA, (από 0.0181723 σε 0.0174647 για τη CT και από 0.0781962 σε 0.0728122 για τη ROA). Το γεγονός, βέβαια, ότι τα κέρδη προ φόρων μειώνονται λίγο περισσότερο από τον τρέχοντα φόρο δικαιολογεί την αύξηση του ETR από τη μία περίοδο στην άλλη. Διευκρινίζεται ότι η πτώση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων σε μεγαλύτερο βαθμό από την πτώση του τρέχοντος φόρου συνιστά εξίσου ένδειξη για ενδεχόμενη χρήση στρατηγικών αναβολής στα πλαίσια της προσπάθειας των γερμανικών εταιριών να μειώσουν τη φορολογική τους υποχρέωση.

Συμπληρώνεται, ως προς το υπόδειγμα cash_ETR, ότι ο μέσος του ταμειακού φορολογικού συντελεστή υπερβαίνει εξίσου κατά πολύ τις αντίστοιχες τιμές του CT (διαφορά 0.1114634 και 0.180096 σε κάθε περίοδο), ενώ το ίδιο ισχύει και για τις διαμέσους την περίοδο μετά την κρίση (διαφορά 0,1332565). Επομένως, ο συντελεστής του τρέχοντος φόρου θα πρέπει να υπερβαίνει το 1, ερχόμενοι ξανά σε αντίθεση με τα σχετικά ευρήματα του Chluddek (2011).

Για το χρονικό διάστημα 2008-2011, ο μέσος όρος του αναβαλλόμενου φόρου του προηγούμενου έτους (DT1) είναι -0.0003784 και των προηγούμενων δυο ετών (DT2) είναι -0.0001055. Το αρνητικό πρόσημο δείχνει ότι οι επιχειρήσεις στη Γερμανία φαίνεται να αναγνωρίζουν περισσότερες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις τα

εν λόγω έτη. Επομένως, από τον σχετικό πίνακα προκύπτει ότι ο DT1 είναι λιγότερο από τριπλάσιος από τον DT2 ($\text{meanDT1}-\text{meanDT2}/\text{meanDT2}=259\%$), το οποίο οδηγεί ενδεχομένως σε μεταγενέστερη μείωση των φορολογικών πληρωμών, ενώ για τις χρονιές 2012-2015 ο αντίστοιχος αναβαλλόμενος φόρος μειώνεται με τουλάχιστον διπλάσιο ρυθμό ($(-0.0006813-(-0.0008917))/(-0,0008917)=236\%$), το οποίο υποδηλώνει ότι οι επιχειρήσεις στη Γερμανία αρχίζουν να αναγνωρίζουν περισσότερες αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή να αντιστρέφουν τις ήδη αναγνωρισμένες αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ή και τα δυο, σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό με τον οποίο δημιουργήθηκαν οι ΑΦΑ.

Επίσης, διαπιστώνεται αυξημένη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης από τις γερμανικές εταιρίες την περίοδο μετά την κρίση, ανεξαρτήτου του λογιστικού χειρισμού αυτών. Συγκεκριμένα, οι εξοδοποιημένες δαπάνες αυξάνονται σε ποσοστό 7.7% (από 3.32733% σε 3.58307% - χαμηλά ποσοστά στο σύνολο του ενεργητικού), ενώ οι κεφαλαιοποιημένες δαπάνες αυξάνονται δραματικά, δηλαδή σχεδόν τριπλασιάζονται (276.3%), από 0.30508% σε 1.148% ως ποσοστό του ενεργητικού. Όπως είναι προφανές, η στάση της Γερμανίας ως προς την εκμετάλλευση του ΔΛΠ38 για σκοπούς φοροαποφυγής παρουσιάζει ιδιαίτερο φορολογικό ενδιαφέρον. Σημειώνεται ότι η κεφαλαιοποίηση των δαπανών R&D δε φαίνεται να πραγματοποιείται σε ετήσια βάση, καθώς στο 50% των ετήσιων παρατηρήσεων συναντώνται μηδενικά ποσά (διάμεσοι=0), ενώ, ταυτόχρονα, παρατηρούμε ότι οι διάμεσοι της μεταβλητής R&D_EXP κυμαίνονται στο 0.003% του συνόλου του ενεργητικού, γεγονός που υποδηλώνει συγκριτικά μεγαλύτερη συχνότητα εξοδοποίησης.

Περαιτέρω, οι κεφαλαιακές επενδύσεις διαγράφουν ανοδική πορεία μεταξύ των δυο περιόδων, με τον μέσο όρο αυτών να μετατοπίζεται από 0.1440372 σε 0.155302 (αύξηση 7.8%) και τη διάμεσο από 0.0969379 σε 0.0997137, είναι, δε, αξιοσημείωτο ότι η διασπορά που εντοπίζεται κυμαίνεται στις μισές τιμές από τις αντίστοιχες της Γαλλίας.

Όσον αφορά στο μέγεθος των εταιριών, την περίοδο μετά την κρίση παρατηρείται περίπου ισόποση αύξηση με την αντίστοιχη στη Γαλλία, δηλαδή σε ποσοστό 3.9% (αύξηση μέσου όρου από 4.928622 σε 5.118915 και διαμέσου από 4.739578 σε 5.0016) και παράλληλα, διαπιστώνεται πολύ μικρή αύξηση των ταμειακών ροών των γερμανικών επιχειρήσεων (μέσος όρος από 0.0887433σε 0.088875).

Τέλος, διαπιστώνουμε αύξηση του δανεισμού σε ποσοστό 11.2% (μέσος όρος από 0.1357536 σε 0.1509657 και διάμεσος από 0.1019311 σε 0.1147265), η οποία, σε συνδυασμό με τη μείωση των κερδών και την ταυτόχρονη αύξηση των καταβεβλημένων ποσών σε κεφαλαιακές επενδύσεις και δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης αυξάνει τις πιθανότητες φοροαποφυγής των επιχειρήσεων της Γερμανίας, στην προσπάθειά τους για χρηματοδότηση επενδυτικών ευκαιριών, αλλά και των υφιστάμενων δραστηριοτήτων τους.

Τέλος, επισημαίνεται ότι έχει διενεργηθεί έλεγχος πολυσυγγραμμικότητας και από τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών προκύπτει ότι δεν υφίσταται τέτοιο πρόβλημα (οι σχετικοί πίνακες παρατίθενται στο Παράρτημα).

4.2. Αποτελέσματα παλινδρομήσεων

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων των δύο μοντέλων για τα δείγματα των εταιριών της Γαλλίας και της Γερμανίας, την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2008-2011) και την περίοδο μετά την κρίση (2012-2015).

Οι παλινδρομήσεις μας ως προς το κάθε μοντέλο πραγματοποιήθηκαν ξεχωριστά για κάθε περίοδο αλλά και για κάθε χώρα, ούτως ώστε τα αποτελέσματα της μίας περιόδου να μη διαμορφώνονται υπό την επίδραση των οικονομικών συνθηκών που εμπεριέχονται στα δεδομένα της άλλης περιόδου και ταυτόχρονα, τα αποτελέσματα της μίας χώρας να μην επηρεάζονται από τα εθνικά χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες που εμπεριέχονται στα δεδομένα της άλλης χώρας. Επίσης, η διαμόρφωση των τελικών πινάκων έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε τα αποτελέσματα των δύο χωρών να παρατίθενται παράλληλα, ανά υπόδειγμα και περίοδο, με σκοπό τη διευκόλυνση της σύγκρισης αυτών μεταξύ των δύο χωρών και της επακόλουθης διεξαγωγής συμπερασμάτων για την απόρριψη ή μη των υποθέσεών μας ανά περίοδο.

Τονίζεται ότι για λόγους οικονομίας χώρου δε θα παρουσιαστούν στην παρούσα ενότητα τα αποτελέσματα των στατιστικά μη σημαντικών μεταβλητών ελέγχου (με κριτήριο το μέγιστο επίπεδο σημαντικότητας), καθόσον δε χρήζουν σχολιασμού, αλλά αυτά συμπεριλαμβάνονται στους πλήρεις πίνακες που επισυνάπτονται στο Παράρτημα της παρούσας εργασίας, όπως προαναφέραμε. Επιπλέον, στις περιπτώσεις που τα συμπεράσματα που εξάγονται αναφορικά με τις μεταβλητές

ελέγχου δεν διαφέρουν ουσιαστικά με τα αντίστοιχα που έχουν ήδη παρουσιαστεί νωρίτερα, είτε σε άλλο μοντέλο, είτε σε άλλη περίοδο, κρίνεται σκόπιμο να παραλείπεται η επαναλαμβανόμενη ανάλυσή τους.

Θα πρέπει, επίσης, να αναφερθεί ότι οι παλινδρομήσεις διενεργήθηκαν με διορθωμένα ως προς την ετεροσκεδαστικότητα σφάλματα μέσω της χρήσης της εντολής «robust» του προγράμματος Stata, η οποία, εκθέτοντας τα ισχυρά τυπικά σφάλματα στο αποτέλεσμα της παλινδρόμησης, εξασφαλίζει την ευρωστία των αποτελεσμάτων μας, έτσι ώστε, ακόμα και αν υπάρχει ετεροσκεδαστικότητα στα κατάλοιπα, να μην επηρεάζεται η αξιοπιστία των αναλύσεων.

Τέλος, σημειώνεται ότι οι αστερίσκοι που εμφανίζονται δίπλα από τους συντελεστές των μεταβλητών υποδηλώνουν το επίπεδο σημαντικότητας, με τα σύμβολα *, ** και *** να αντιστοιχούν σε επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%.

4.2.1. Ανάλυση των αποτελεσμάτων της παλινδρόμησης του μοντέλου ETR

4.2.1.1. Η περίοδος της οικονομικής κρίσης

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης των μεταβλητών του μοντέλου ETR για τη Γαλλία και τη Γερμανία την περίοδο της κρίσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6		
Υπόδειγμα:		
$ETR_t = a_0 + a_1ROA_t + a_2CF_t + a_3CAPEX_t + a_4LEV_t + a_5SIZE_t + a_6FO_t + a_7DIV_t + a_8R\&D_EXP_t + a_9DRnD_ASSETS_t + a_{10}INDSEC_CHEM_t + a_{11}INDSEC_ELECTR_t + a_{12}INDSEC_PHARM_t + a_{13}INDSEC_SOFT_t + a_{14}INDSEC_TECHN_t + e_t$		
Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2008-2011		
	Γαλλία	Γερμανία
	Number of obs = 350 F(13, 336) = 5.57 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1306 Root MSE = 0.19377	Number of obs = 394 F(13, 380) = 5.64 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1217 Root MSE = 0.18858
ETR (= CT/ROA)	Coef. t	Coef. t

ROA	-0.1365529 (0.553)	-0.59	-0.5385303*** (0.000)	-4.85
R&D_EXP	-0.2012127 (0.268)	-1.11	-0.2911369* (0.075)	-1.78
DR&D_ASSETS	-0.7357551 (0.221)	-1.23	-1.220103* (0.063)	-1.86
SIZE	-0.0023888 (0.884)	-0.15	0.031111** (0.019)	2.36
FO	0.0661521*** (0.006)	2.77	-0.0162251 (0.535)	-0.62
DIV	0.0889033*** (0.002)	3.16	0.0550757** (0.013)	2.5
_cons	0.2799136*** (0.006)	2.76	0.1282842* (0.064)	1.86

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

➤ *Η ανεξάρτητη μεταβλητή ROA_t*

Η εύρεση αρνητικού συντελεστή αναφορικά με τη μεταβλητή **ROA** για τις εταιρίες και των δυο χωρών επιβεβαιώνει την έρευνα της Rego (2003), σύμφωνα με την οποία, οι εταιρίες με μεγαλύτερο εισόδημα προ φόρων (κρατώντας το μέγεθός τους σταθερό) έχουν χαμηλότερους παγκόσμιους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές, που σημαίνει ότι αποφεύγουν περισσότερο τους φόρους εισοδήματος σε σχέση με άλλες εταιρίες. Στο σημείο αυτό, υπενθυμίζεται ότι το αρνητικό πρόσημο της μεταβλητής των κερδών προ φόρων υποδηλώνει τη χρήση της αναβαλλόμενης φορολογίας ως μέσο φοροαποφυγής. Ωστόσο, ενώ τα παραπάνω τυγχάνουν εφαρμογής αναμφίβολα στη Γερμανία (p-value=0.000%) την περίοδο της κρίσης, στη Γαλλία οι τρέχοντες φόροι δεν προκύπτει να επηρεάζονται από τις επιδόσεις των επιχειρήσεων (p-value=0.553).

Κατόπιν των ανωτέρω, η μηδενική υπόθεση της υπόθεσης **H1** δεν μπορεί να απορριφθεί για την περίπτωση της Γερμανίας, ωστόσο, απορρίπτεται για την περίπτωση της Γαλλίας.

➤ *Οι ανεξάρτητες μεταβλητές $DRnD_ASSETS_t$ και $R\&D_EXP_t$*

Ο συντελεστής της μεταβλητής των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης που κεφαλαιοποιούνται (**DR&D_ASSETS**) για το δείγμα των γαλλικών εταιριών δεν είναι στατιστικά σημαντικός ($p\text{-value}=0.221$), ενώ για το δείγμα των γερμανικών εταιριών κρίνεται στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 10% ($p\text{-value}=0.063$). Το πρόσημό του και στις δυο περιπτώσεις υποδηλώνει μια αρνητική σχέση μεταξύ των κεφαλαιοποιημένων δαπανών έρευνας και ανάπτυξης και του συντελεστή ETR με αριθμητή τον τρέχοντα φόρο, γεγονός που συνάδει με την έρευνα των Belz et al(2016), αλλά και με τα αναφερόμενα στην έρευνα των Anagnostopoulou and Ballas (2013), σύμφωνα με τα οποία, η κεφαλαιοποίηση των εν λόγω δαπανών οδηγεί στη δημιουργία του φορολογικού κινήτρου των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων, οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να καθυστερήσουν την αναγνώριση των πληρωτέων φόρων σε μελλοντική περίοδο, ενώ, παράλληλα, αυξάνεται το λογιστικό τους εισόδημα. Ωστόσο, είναι εμφανές ότι στην περίπτωση της Γερμανίας η υιοθέτηση του ΔΛΠ 38 πραγματοποιείται με σκοπό τη φοροαποφυγή των επιχειρήσεών της, ενώ στη Γαλλία δεν προκύπτει με βεβαιότητα αυτό το ενδεχόμενο.

Παρόμοια είναι τα αποτελέσματά μας και για τις εξοδοποιημένες δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης (**R&D_EXP**), ο συντελεστής των οποίων για τη Γαλλία είναι στατιστικά μη σημαντικός ($p\text{-value}=0.268$), ενώ για τη Γερμανία εμπίπτει σε επίπεδο σημαντικότητας 10% ($p\text{-value}=0,075$). Το δε αρνητικό πρόσημό τους έρχεται σε πλήρη συμφωνία με μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας (ενδεικτικά αναφέρονται οι Richardson and Lanis(2007) και Armstrong et al(2012)) και στην περίπτωση της Γερμανίας που παρουσιάζει στατιστικά σημαντικό συντελεστή, αιτιολογείται από την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των φορολογικών οφελών που παρέχονται από τη διενέργεια τέτοιων δαπανών και συλλαμβάνονται από τον εν λόγω αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή, όπως η άμεση φορολογική εκπεσιμότητά τους, όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά και οι Gupta and Newberry (1997).

Δεν μπορούμε, επομένως, να μην υπογραμμίσουμε στο σημείο αυτό ότι τα ανωτέρω καταδεικνύουν τη γενικότερη τάση των γερμανικών εταιριών να χρησιμοποιούν κατά την περίοδο της κρίσης τις λογιστικές πολιτικές που συνδέονται με τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης με σκοπό την αποφυγή των φόρων τους, σε αντίθεση με τις γαλλικές εταιρίες που δεν φαίνεται να επιδιώκουν τη μείωση του τρέχοντος φόρου με τον τρόπο αυτό. Μάλιστα, τα ευρήματά μας για τη Γερμανία ταυτίζονται με αυτά των

Anagnostopoulou and Ballas(2013), βάσει των οποίων, τα φορολογικά κίνητρα που σχετίζονται με τις δαπάνες R&D οδηγούν τις εταιρίες στο να συνδυάζουν τις πρακτικές της κεφαλαιοποίησης και της εξοδοποίησης αυτών από το να προβαίνουν μόνο στην εξοδοποίησή τους.

Κατόπιν των ανωτέρω, οι μηδενικές υποθέσεις των υποθέσεων **H2** και **H3** απορρίπτονται για τη Γαλλία, αλλά δεν απορρίπτονται για τη Γερμανία.

➤ *Οι λοιπές μεταβλητές (control variables)*

Ο συντελεστής της μεταβλητής **DIV** είναι στατιστικά σημαντικός και για τις δυο χώρες με επίπεδο σημαντικότητας κοντά στο 1% (0.2% για τη Γαλλία, 1.3% για τη Γερμανία) γεγονός που καταδεικνύει την ύπαρξη ισχυρής θετικής συσχέτισης μεταξύ της πράξης διανομής μερίσματος των επιχειρήσεων και του αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή. Σύμφωνα με τους Gupta and Newberry (1997), αυτό οφείλεται στο ότι τα μερίσματα δεν συνιστούν εκπιπόμενες δαπάνες για φορολογικούς σκοπούς και ως εκ τούτου, οι επιχειρήσεις που προβαίνουν σε διανομή αυτών θα έχουν υψηλότερα ETRs. Επίσης, η δυνατότητα των εταιριών για διανομή μερίσματος σε περιόδους κρίσης πιθανόν υποδηλώνει την ύπαρξη υψηλών σχετικά επιδόσεων και αποτελεί ένδειξη της καλής πορείας τους, τουλάχιστον σε τέτοιο βαθμό που να μην είναι εφικτή η φοροαποφυγή τους.

Περαιτέρω, ειδικά στις γαλλικές εταιρίες παρατηρείται μία αρκετά ισχυρή θετική σχέση μεταξύ της δήλωσης αλλοδαπού εισοδήματος και του τρέχοντος φόρου, καθόσον ο συντελεστής της μεταβλητής **FO** είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 1% ($p\text{-value}=0.006$), γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η αύξηση των εισοδημάτων αλλοδαπής προέλευσης των επιχειρήσεων είναι άμεσα συνδεδεμένη με υψηλότερα εταιρικά φορολογικά βάρη. Καταλήγοντας στο συμπέρασμα της Rego(2003), διαπιστώνουμε ότι, ενώ οι επιχειρήσεις με εκτεταμένες ξένες δραστηριότητες έχουν ευκαιρίες να αποφύγουν τη φορολόγηση του εισοδήματός τους, οι αλλοδαπές πράξεις μπορούν επίσης να τις εκθέσουν σε υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές, επιβεβαιώνοντας ταυτόχρονα και την έρευνα των Mills et al (1998). Είναι, δε, αξιοσημείωτο το γεγονός ότι η Γαλλία και στην περίπτωση αυτή δεν επιδιώκει την φοροαποφυγή, σε αντίθεση με τη Γερμανία

που φαίνεται να προσπαθεί να ακολουθεί στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού (αρνητικός συντελεστής της FO), ωστόσο, εν προκειμένω δεν πέτυχε το σκοπό της (p-value=0.535).

Αναφορικά με το μέγεθος των επιχειρήσεων (**SIZE**), παρατηρούμε ότι αυτό επηρεάζει σημαντικά και θετικά τον τρέχοντα φόρο των εταιριών της Γερμανίας σε επίπεδο σημαντικότητας λίγο πιο πάνω από το 1% (p-value=0.019), ενώ, αντίθετα, αρνητική αλλά μη στατιστικά σημαντική είναι η σχέση αυτού με τον αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή των εταιριών της Γαλλίας (p-value=0.884). Η διαφορά στα πρόσημα συνεχίζει να επιβεβαιώνει την τάση της εν λόγω μεταβλητής να παραμένει αμφιλεγόμενη, ωστόσο τα αποτελέσματά μας ως προς τη Γερμανία συνάδουν εν τέλει με αυτά Rego(2003), αλλά και των υποστηρικτών της υπόθεσης πολιτικού κόστους. Μάλιστα, η θετική σχέση πιθανόν οφείλεται, σύμφωνα με τον Zimmerman (1983), στο γεγονός ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις παρουσιάζουν σταθερά φορολογικά καταφύγια, τόκους και αποσβέσεις, με συνέπεια αυτό να παρακινεί εν προκειμένω τη γερμανική κυβέρνηση να τις φορολογεί. Αναφορικά με τις γαλλικές εταιρίες, τα αποτελέσματα της μελέτης μας ταυτίζονται με τα γενικότερα αποτελέσματα των Gupta and Newberry (1997) που υποδεικνύουν ότι τα ETR δεν συνδέονται με το μέγεθος της επιχείρησης.

Τέλος, η **σταθερά** είναι θετική και στατιστικά σημαντική, με επίπεδο σημαντικότητας 1% για τη Γαλλία και 10% για τη Γερμανία.

➤ *Κλαδική ανάλυση*

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 (συνέχεια)				
ETR (= CT/ROA)	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2008-2011			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Coef.	t	Coef.	t
INDSEC_CHEM	0 (omitted)		-0.0083958 (0.806)	-0.25
INDSEC_ELECTR	-0.0891202 (0.171)	-1.37	-0.0349238 (0.278)	-1.09
INDSEC_PHARM	-0.129099** (0.032)	-2.16	0 (omitted)	
INDSEC_SOFT	-0.0429242 (0.492)	-0.69	0.0289579 (0.384)	0.87

INDSEC_TECHN	-0.1339419** (0.028)	-2.20	-0.0165465 (0.586)	-0.55
---------------------	-------------------------	-------	-----------------------	-------

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Προχωρώντας σε κλαδική ανάλυση των αποτελεσμάτων μας, παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι συντελεστές των επιλεγόμενων κλάδων της Γερμανίας φέρουν αρνητικό πρόσημο, το οποίο φανερώνει εν μέρει την τάση φοροαποφυγής τους (με εξαίρεση τον κλάδο των υπηρεσιών Λογισμικού και Η/Υ), ωστόσο, αυτοί δεν είναι στατιστικά σημαντικοί και για το λόγο αυτό, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η υπαγωγή μιας εταιρίας σε συγκεκριμένο κλάδο δεν επηρεάζει τη συμπεριφορά της ως προς το ζήτημα της φοροαποφυγής κατά την περίοδο της κρίσης.

Παρόμοια είναι τα αποτελέσματα των κλαδικών επιδράσεων στη συμπεριφορά των εταιριών στη Γαλλία. Τα πρόσημα διατηρούνται αρνητικά, ωστόσο, υπάρχουν στατιστικά σημαντικοί συντελεστές οι οποίοι αντιστοιχούν στους κλάδους **INDSEC_PHARM** (p-value=0.032) και **INDSEC_TECHN** (p-value=0.028).

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι κατά τη διάρκεια της κρίσης ιδίως οι γαλλικές εταιρίες που υπάγονται στους κλάδους των Φαρμακευτικών Προϊόντων και Βιοτεχνολογίας και της Τεχνολογίας Υλικών και Τεχνολογικού Εξοπλισμού χρησιμοποιούν στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού με σκοπό να μειώσουν την τρέχουσα φορολογική τους υποχρέωση, επιβεβαιώνοντας και τα ευρήματα των Dyreng et al (2008), σύμφωνα με τα οποία, οι φαρμακευτικές εταιρίες κυριαρχούν στον κατάλογο των 25 επιχειρήσεων με τη χαμηλότερη φορολόγηση, θεωρώντας, μάλιστα, ως πιθανό αίτιο τα επιπλέον φορολογικά πλεονεκτήματα που είθισται να λαμβάνουν οι εν λόγω εταιρίες – άλλωστε στη Γαλλία παρέχονται και κάποιες επιπλέον εκπτώσεις πέραν των προαναφερομένων για την ανάληψη εξόδων έρευνας και ανάπτυξης (επισυναπτόμενος σχετικός πίνακας στο παράρτημα από το εγχειρίδιο 2013-2014 της εταιρίας EY). Επίσης, οι Dyreng et al (2008) κάνουν αναφορά στους ισχυρισμούς των Almond και Sullivan (2004), βάσει των οποίων, οι φαρμακευτικές εταιρείες είναι έμπειρες στη μετατόπιση του εισοδήματος σε χώρες με χαμηλό φόρο, μεταβιβάζοντας σε αυτές την πνευματική τους ιδιοκτησία (π.χ. διπλώματα ευρεσιτεχνίας) και χρεώνοντας το ποσό των δικαιωμάτων στις θυγατρικές τους που βρίσκονται σε χώρες υψηλής φορολόγησης.

Εν προκειμένω, εάν λάβουμε υπόψη και τα αρνητικά πρόσημα των συντελεστών των μεταβλητών R&D_EXP και DR&D_ASSETS της Γαλλίας, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι φαρμακευτικές και τεχνολογικές εταιρίες συμπεριλαμβάνουν, πιθανόν, στις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού και τις λογιστικές πρακτικές των ΔΠΛ 12 & 38. Εντούτοις, το γεγονός ότι οι σχετικές μεταβλητές δεν κρίθηκαν στατιστικά σημαντικές, όπως είδαμε παραπάνω, μας δημιουργεί επιφυλάξεις ως προς την έκταση της χρήσης τέτοιων πρακτικών, η οποία είναι σίγουρα ελεγχόμενη, αναμφισβήτητα πολύ περισσότερο σε σχέση με την αντίστοιχη χρήση από την πλευρά της Γερμανίας.

➤ *Αξιολόγηση του υποδείγματος μέσω του συντελεστή συσχέτισης R-squared*

Ο συντελεστής συσχέτισης **R-squared** του υποδείγματος ETR κυμαίνεται σε ποσοστό γύρω στο 15% και για τις δύο χώρες (13.06% για τη Γαλλία και 12,17% για τη Γερμανία), το οποίο συνεπάγεται μία σχετικά αδύναμη επεξηγηματική ισχύ των ανεξάρτητων μεταβλητών ως προς την εξαρτημένη μεταβλητή του εν λόγω αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή για την περίοδο της κρίσης.

4.2.1.2. Η περίοδος μετά την οικονομική κρίση

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης των βασικών μεταβλητών του μοντέλου ETR, για τη Γαλλία και τη Γερμανία την περίοδο μετά την κρίση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7				
Υπόδειγμα:				
$ETR_t = a_0 + a_1ROA_t + a_2CF_t + a_3CAPEX_t + a_4LEV_t + a_5SIZE_t + a_6FO_t + a_7DIV_t + a_8R\&D_EXP_t + a_9DRnD_ASSETS_t + a_{10}INDSEC_CHEM_t + a_{11}INDSEC_ELECTR_t + a_{12}INDSEC_PHARM_t + a_{13}INDSEC_SOFT_t + a_{14}INDSEC_TECHN_t + e_t$				
Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2012-2015				
	Γαλλία		Γερμανία	
	Number of obs = 283 F(13, 269) = 4.37 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1814 Root MSE = 0.19892		Number of obs = 398 F(13, 384) = 6.56 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1780 Root MSE = 0.20734	
ETR (= CT/ROA)	Coef.	t	Coef.	t
ROA	-0.5933246** (0.039)	-2.07	-1.438631*** (0.000)	-5.82

R&D_EXP	0.1891804 (0.531)	0.63	0.4219927* (0.074)	1.79
DR&D_ASSETS	2.474049** (0.043)	2.03	-0.5693123*** (0.002)	-3.19
CF	0.140961 (0.515)	0.65	0.279924* (0.093)	1.68
CAPEX	-0.0691672** (0.023)	-2.29	-0.0290832 (0.468)	-0.73
LEV	0.5532007*** (0.000)	3.54	0.0346292 (0.635)	0.48
SIZE	0.0010973 (0.943)	0.07	0.0267047** (0.042)	2.04
_cons	0.2409144** (0.012)	2.52	0.1614*** (0.01)	2.59

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

➤ *Η ανεξάρτητη μεταβλητή ROA_t*

Μετά την περίοδο της κρίσης, τα αποτελέσματα αναφορικά με τα κέρδη προ φόρων μεταβάλλονται εντυπωσιακά για τη Γαλλία. Η ROA καθίσταται πλέον στατιστικά σημαντικό μέγεθος με $p\text{-value} < 0.05$ (0.039), υποδηλώνοντας με τον αρνητικό συντελεστή της ότι οι προσπάθειες για φοροαποφυγή εντείνονται από τις γαλλικές εταιρίες και γίνονται πλέον εμφανείς, καθώς υπέβασκαν από την προηγούμενη τετραετία (αρνητικός αλλά μη στατιστικά σημαντικός ο αντίστοιχος συντελεστής την περίοδο της κρίσης). Αντίστοιχη είναι και η στάση της Γερμανίας απέναντι στο φορολογικό καθεστώς, που, βέβαια, δεν μεταβλήθηκε από τα έτη της κρίσης, με τον συντελεστή της ROA να διατηρείται αρνητικός και την $p\text{-value}$ να επιμένει στο 0%.

Τα αποτελέσματά μας ταυτίζονται ξανά με αυτά της Rego (2003), η οποία κατέληξε ότι οι εταιρίες με μεγαλύτερο εισόδημα προ φόρων έχουν περισσότερα κίνητρα και πόρους για να συμμετάσχουν σε φορολογικό σχεδιασμό και να αποφεύγουν τους φόρους τους. Επίσης, το επαναλαμβανόμενο αρνητικό πρόσημο του συντελεστή της ROA επιβεβαιώνει τη συμπερίληψη, στις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού των επιχειρήσεων, της τακτικής της δημιουργίας προσωρινών διαφορών, που προσφέρει το ΔΛΠ 12. Σημειωτέον, τα ευρήματά μας έρχονται σε αντίθεση με ένα μέρος της βιβλιογραφίας που υποστηρίζει ότι η αύξηση της απόδοσης των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης οδηγεί σε στατιστικά σημαντική αύξηση των ETR για

κάθε εξεταζόμενη χρονική περίοδο (ενδεικτικά αναφέρονται οι Gupta and Newberry, 1997; Richardson and Lanis, 2007).

Κατόπιν των ανωτέρω, η μηδενική υπόθεση της υπόθεσης **H1** δεν απορρίπτεται σε καμία περίπτωση.

➤ *Οι ανεξάρτητες μεταβλητές $DRnD_ASSETS_t$ και $R\&D_EXP_t$*

Στην περίοδο που ακολουθεί μετά την κρίση, η κεφαλαιοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στον καθορισμό του τρέχοντος φόρου των επιχειρήσεων, ενώ μας προξενεί ιδιαίτερη εντύπωση το γεγονός ότι οι επιπτώσεις αυτές είναι αντίθετες μεταξύ των δυο χωρών. Πιο αναλυτικά, στο δείγμα των εταιριών της Γαλλίας ο συντελεστής της μεταβλητής **DR&D_ASSETS** παύει να είναι στατιστικά μη σημαντικός και μάλιστα εμπίπτει στο επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value}=0.043$), ενώ φέρει και θετικό πρόσημο, στο δε δείγμα των εταιριών της Γερμανίας ο αντίστοιχος αρνητικός συντελεστής κρίνεται εξίσου στατιστικά σημαντικός με βάση το υψηλότερο δυνατό επίπεδο σημαντικότητας ($p\text{-value}=0.002$).

Όσον αφορά στα ευρήματά μας σχετικά με την εξοδοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης, δεν επιβεβαιώνουν σε γενικό πλαίσιο τα αντίστοιχα της επιστημονικής κοινότητας, η οποία αναμένει ότι οι δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης που παρουσιάζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως μειώνουν τον τρέχοντα φόρο των επιχειρήσεων, όπως αναφέραμε και κατά την ανάλυση των αποτελεσμάτων της προηγούμενης τετραετίας. Αντιθέτως, το πρόσημο του συντελεστή της μεταβλητής **R&D_EXP** είναι θετικό στην περίπτωση και των δυο χωρών, με την ειδοποιό διαφορά ότι ο συντελεστής του δείγματος των γαλλικών εταιριών δεν είναι στατιστικά σημαντικός, ενώ ο συντελεστής των γερμανικών εταιριών είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 10%.

Επομένως, η Γερμανία συνεχίζει και μετά την κρίση να αξιοποιεί σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό ($p\text{-value}$ στο 1%) τα φορολογικά πλεονεκτήματα που δημιουργούνται από τις λογιστικές πολιτικές των ΔΛΠ (ΔΛΠ 12 & 38), μέσω των οποίων της επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει την αναβαλλόμενη φορολογία (ΑΦΥ) που συνδέεται με την κεφαλαιοποίηση των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης για τη

μείωση της τρέχουσας φορολογικής υποχρέωσης των εταιριών της, γεγονός που επιβεβαιώνει και πάλι τη σχετική έρευνα των Anagnostopoulou and Ballas (2013) και των Belz et al(2016). Μάλιστα, η πρακτική αυτή φαίνεται να φαντάζει πλέον επιτακτική ανάγκη για την επίτευξη του προαναφερόμενου σκοπού, τη στιγμή που η εξοδοποίηση των εν λόγω δαπανών οδηγεί σε αντίθετα αποτελέσματα (δηλ. αύξηση του ETR), γεγονός που είναι συνεπές με μία ενδεχόμενη μείωση των φορολογικών πλεονεκτημάτων που σχετίζονται με τη διενέργεια των δαπανών R&D (Gupta and Newberry, 1997) ή ακόμα πιθανότερο με την πλήρη ανυπαρξία φορολογικών κινήτρων, καθώς η πολιτεία της Γερμανίας σε γενικές γραμμές δε διαθέτει ιδιαίτερα φορολογικά κίνητρα για τις εταιρίες της.

Όσον αφορά, όμως, στην περίπτωση της Γαλλίας, η αύξηση του τρέχοντος φόρου σε ποσοστό 2,474% που προκαλείται από την κατά μία ποσοστιαία μονάδα αύξηση των κεφαλαιοποιημένων δαπανών R&D όταν οι λοιποί παράγοντες είναι σταθεροί, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι γαλλικές εταιρίες όχι μόνο δεν εκμεταλλεύονται το ΔΛΠ 38 για σκοπούς φοροαποφυγής, αλλά είναι πιθανό η οποιαδήποτε χρησιμοποίηση του κατά την περίοδο της κρίσης (διότι, όπως είδαμε παραπάνω, το πρόσημο του αντίστοιχου συντελεστή ήταν αρνητικό, χωρίς να επιδιώκεται, όμως, φοροαποφυγή) να έχει ως αποτέλεσμα την τρέχουσα αναστροφή των παρελθοντικών αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων, η οποία υπερσχύει του ποσού των ΑΦΥ που δημιουργούνται από την κεφαλαιοποίηση των δαπανών που λαμβάνει χώρα επί του παρόντος. Στο σημείο αυτό, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι η αύξηση των κεφαλαιοποιημένων δαπανών ενδέχεται να προκύπτει και από επιχειρηματικούς συνδυασμούς στους οποίους εμπλέκεται η επιχείρηση (Anagnostopoulou and Ballas, 2013), γεγονός που, εν προκειμένω, είναι πιθανό να υφίσταται, καθόσον οι επιχειρηματικοί συνδυασμοί ενδείκνυνται στα πλαίσια της προσπάθειας των επιχειρήσεων να ανακάμψουν μετά την κρίση και κατά συνέπεια, να δικαιολογεί την παραπάνω από διπλάσια σε ποσοστιαίες μονάδες αύξηση που επέρχεται στον τρέχοντα φόρο. Σημειωτέον, η εξοδοποίηση των δαπανών R&D από τις γαλλικές εταιρίες δεν φαίνεται να έχει οποιοδήποτε αντίκτυπο στον αποτελεσματικό συντελεστή (p-value 0.531).

Κατόπιν των ανωτέρω, η μηδενική υπόθεση της υπόθεσης **H3** απορρίπτεται σε κάθε περίπτωση, ενώ η μηδενική υπόθεση της υπόθεσης **H2** απορρίπτεται για τη Γαλλία αλλά δεν απορρίπτεται για τη Γερμανία.

➤ *Οι λοιπές μεταβλητές (control variables)*

Σχετικά με τις λοιπές μεταβλητές, παρατηρούμε ότι την περίοδο μετά την κρίση οι γαλλικές επιχειρήσεις αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα φορολογικά πλεονεκτήματα των κεφαλαιακών επενδύσεων για να μειώσουν την τρέχουσα φορολογική τους υποχρέωση. Ειδικότερα, ο αρνητικός συντελεστής της μεταβλητής **CAPEX** είναι στατιστικά σημαντικός, με $p\text{-value } 0,023 (< 5\%)$, γεγονός που έρχεται σε συμφωνία με τα ευρήματα διαφόρων μελετών, όπως οι Richardson and Lanis, (2007), ο Chluddek, (2011) και οι Gupta and Newberry (1997). Μάλιστα, οι τελευταίοι επεσήμαναν ότι οι επιχειρήσεις με μεγαλύτερο ποσοστό σε πάγια περιουσιακά στοιχεία τείνουν να έχουν χαμηλότερους ETR λόγω των φορολογικών ωφελειών που συνδέονται με τις κεφαλαιουχικές επενδύσεις ενώ, παράλληλα, οι Edwards et al (2013) σημειώνουν ότι τυχόν επιβράδυνση της κεφαλαιακής επένδυσης των μεγάλων ώριμων επιχειρήσεων επιφέρει μείωση των φορολογικών καταφύγιων τους. Από την άλλη μεριά, η μεταβλητή CAPEX για τις γερμανικές εταιρίες δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p\text{-value}=0.468$), εντούτοις, ο συντελεστής της παραμένει αρνητικός.

Αξιοσημείωτη είναι η ισχυρή θετική σχέση που εντοπίζεται την περίοδο μετά την κρίση στις επιχειρήσεις της Γαλλίας, μεταξύ του συνολικού χρέους αυτών και του συντελεστή ETR. Με μηδενική $p\text{-value}$ ο συντελεστής 0.5532007 της μεταβλητής **LEV** καταδεικνύει ότι η αύξηση της μόχλευσης όχι μόνο δε συνιστά φορολογικό καταφύγιο των γαλλικών εταιριών, αλλά συντελεί και στην αύξηση του τρέχοντος φόρου τους. Το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση με μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας που θεωρεί δεδομένο ότι οι τόκοι των δανείων, ως φορολογικά εκπιπόμενες δαπάνες, μειώνουν την φορολογική υποχρέωση των εταιριών (Richardson and Lanis, 2007; Gupta and Newberry, 1997). Βέβαια, η θετική σχέση είναι συνεπής με τις επιχειρήσεις με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές που χρησιμοποιούν χρηματοδότηση του χρέους, σύμφωνα με τους Robinson et al(2012) και τους Gupta and Newberry (1997). Άλλωστε, όπως αναφέρουν και οι Edwards et al (2013), οι εκπτώσεις των τόκων μειώνουν το εισόδημα τόσο για σκοπούς φορολογικής όσο και για χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, καθιστώντας ασαφές εάν η μόχλευση θα μειώσει αναγκαστικά τους αποτελεσματικούς φορολογικούς συντελεστές. Τα παραπάνω φαντάζουν αδιάφορα για την περίπτωση της Γερμανίας, της οποίας ο συντελεστής παρουσιάζει $p\text{-value}$ ίση με 0.635.

Όσον αφορά στο μέγεθος των επιχειρήσεων, τα συμπεράσματα που εξάγονται από τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων δεν διαφέρουν με τα αντίστοιχα που παρουσιάστηκαν κατά την περίοδο της κρίσης. Ο συντελεστής της μεταβλητής **SIZE** παραμένει θετικός και στατιστικά σημαντικός για τη Γερμανία, με p-value λίγο μικρότερη του 5% (0.042), γεγονός που συνεχίζει να έρχεται σε συμφωνία με την υπόθεση πολιτικού κόστους, καταδεικνύοντας ότι το μέγεθος των γερμανικών εταιριών παίζει σημαντικό ρόλο στον προσδιορισμό της φορολογικής τους υποχρέωσης, σε αντίθεση με τη Γαλλία, η οποία συνεχίζει να παρουσιάζει έναν στατιστικά μη σημαντικό συντελεστή με πολύ υψηλή p-value (0.943) για την αντίστοιχη μεταβλητή.

Πέραν των ανωτέρω, παρατηρούμε ότι η μεταβλητή **CF** εμφανίζεται για πρώτη φορά ως στατιστικά σημαντική στην περίπτωση της Γερμανίας, αν και οριακά εμπίπτει στο κατώτερο επίπεδο σημαντικότητας 10% (p-value=0.093). Όπως φαίνεται, οι λειτουργικές ταμειακές ροές των γερμανικών επιχειρήσεων είναι οριακά χρήσιμες στο να αιτιολογήσουν τον τρέχοντα φόρο τους, με τα ευρήματα να δείχνουν ότι η αύξησή τους συμβάλλει στην αύξηση του φόρου, όπως είναι και το αναμενόμενο, σύμφωνα και με τον Chluddek(2011). Τα παραπάνω δεν ισχύουν για τη Γαλλία, της οποίας ο αντίστοιχος συντελεστής δεν είναι σε καμία περίπτωση στατιστικά σημαντικός (p-value =0.515).

Τέλος, η **σταθερά** συνεχίζει να είναι θετική και στατιστικά σημαντική, με επίπεδο σημαντικότητας γύρω στο 1% (1,2% για τη Γαλλία και 1% για τη Γερμανία).

➤ *Κλαδική ανάλυση*

ΠΙΝΑΚΑΣ 7 (συνέχεια)				
ETR (= CT/ROA)	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2012-2015			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Coef.	t	Coef.	t
INDSEC_CHEM	0 (omitted)		0.0716418* (0.093)	1.69
INDSEC_ELECTR	0.0015322 (0.979)	0.03	0.1235563*** (0.003)	3.03
INDSEC_PHARM	-0.0223545 (0.701)	-0.39	0.0073151 (0.866)	0.17

INDSEC_SOFT	0.0545189 (0.333)	0.97	0.0590354* (0.056)	1.92
INDSEC_TECHN	-0.0624732 (0.296)	-1.05	0 (omitted)	

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Την περίοδο που ακολούθησε μετά την κρίση η φορολογική συμπεριφορά των κλάδων άλλαξε δραστικά και στις δυο χώρες.

Στη Γαλλία, παρόλο οι συντελεστές των φαρμακευτικών και τεχνολογικών εταιριών επιμένουν στο αρνητικό πρόσημο, παύουν να είναι στατιστικά σημαντικοί, όπως και οι υπόλοιποι κλάδους με θετικό όμως συντελεστή. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι η υπαγωγή μιας γαλλικής εταιρίας σε συγκεκριμένο κλάδο παύει να επηρεάζει τη συμπεριφορά της ως προς το ζήτημα της φοροαποφυγής. Προφανώς, οι φαρμακευτικές και τεχνολογικές εταιρίες μετά την κρίση δεν επιδιώκουν να ακολουθούν στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού που στοχεύουν στη μείωση των άμεσων φορολογικών βαρών, το οποίο επιβεβαιώνεται και από τα αποτελέσματα σχετικά με την κεφαλαιοποίηση και την εξοδοποίηση των δαπανών R&D της ίδιας περιόδου, που συνιστούν βασικές αλλά όχι περιοριστικές λογιστικές πολιτικές των εν λόγω κλάδων.

Από την άλλη μεριά, οι κλάδοι της Γερμανίας παρουσιάζουν την περίοδο αυτή μόνο θετικά πρόσημα, εκ των οποίων τα περισσότερα αντιστοιχούν και σε στατιστικά σημαντικούς συντελεστές. Συγκεκριμένα, ο συντελεστής του κλάδου των Ηλεκτρικών και Ηλεκτρολογικών Προϊόντων (**INDSEC_ELECTR**) αντιστοιχεί σε p -value=0.003 (1% επίπεδο σημαντικότητας), ενώ οι συντελεστές των Χημικών Προϊόντων **INDSEC_CHEM** και των Υπηρεσιών Λογισμικού και Η/Υ **INDSEC_SOFT** είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο σημαντικότητας 10% (0.093 και 0.056). Όπως καθίσταται σαφές, οι εταιρίες που ανήκουν στους εν λόγω κλάδους έχουν λιγότερες ευκαιρίες για φορολογικό σχεδιασμό την περίοδο μετά την κρίση, παρά τα φορολογικά πλεονεκτήματα που δύναται να έχουν λόγω της συχνότερης διενέργειας δαπανών σε Έρευνα και Ανάπτυξη, το οποίο εν μέρει δε μας προξενεί μεγάλη εντύπωση, εάν ληφθούν υπόψη οι θετικές επιπτώσεις της λογιστικής πρακτικής της εξοδοποίησης των δαπανών R&D στον τρέχοντα φόρο, που καταγράψαμε παραπάνω. Ειδικότερα, δε, για τον κλάδο των Χημικών Προϊόντων, τα

συμπεράσματά μας ταυτίζονται με αυτά του Zimmerman (1983) (για τις μεγάλες επιχειρήσεις), ο οποίος, μάλιστα, συμπληρώνει ότι αυτά συχνά οφείλονται στη διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση μεταξύ των βιομηχανιών που επιβάλλεται από τις φορολογικές διατάξεις, γεγονός που δικαιολογεί και την αναγκαιότητα της κλαδικής έρευνας.

➤ *Αξιολόγηση του υποδείγματος μέσω του συντελεστή συσχέτισης R-squared*

Το υπόδειγμα ETR παρουσιάζει μια οριακά καλή επεξηγηματική δύναμη, με βάση την τιμή του συντελεστή συσχέτισης R-squared, η οποία είναι οριακά κάτω από το 20%, και συγκεκριμένα, εφαρμοζόμενου του υποδείγματος στη Γαλλία είναι 18,14% και στη Γερμανία είναι 17,8%. Οι τιμές αυτές του συντελεστή συσχέτισης μας δίνουν τη δυνατότητα να συνάγουμε ότι τα υποδείγματα παρουσιάζουν μια σχετική ερμηνευτική δύναμη ως προς την εξαρτημένη μεταβλητή, ενώ δεν είναι τυχαία η βελτίωση της ερμηνευτικής ικανότητας του ίδιου μοντέλου την περίοδο μετά την κρίση. Προφανώς, την περίοδο αυτή οι δυο χώρες είναι σε θέση να ελέγξουν σε μεγαλύτερο βαθμό οτιδήποτε επηρεάζει τον βεβαιωθέντα φόρο εισοδήματος του τρέχοντος έτους.

4.2.2. Ανάλυση των αποτελεσμάτων της παλινδρόμησης του μοντέλου cash_ETR

4.2.2.1. Η περίοδος της οικονομικής κρίσης

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης των βασικών μεταβλητών του μοντέλου cash_ETR για τη Γαλλία και τη Γερμανία την περίοδο της κρίσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8	
Υπόδειγμα:	
$cash_ETR_t = \beta_0 + \beta_1 CT_t + \beta_2 DT_{t-1} + \beta_3 DT_{t-2} + \beta_4 ROA_t + \beta_5 CF_t + \beta_6 DSALES_POS_t + \beta_7 CAPEX_t + \beta_8 LEV_t + \beta_9 SIZE_t + \beta_{10} FO_t + \beta_{11} DIV_t + \beta_{12} R\&D_EXP_t + \beta_{13} DRnD_ASSETS_t + \beta_{14} INDSEC_CHEM_t + \beta_{15} INDSEC_ELECTR_t + \beta_{16} INDSEC_PHARM_t + \beta_{17} INDSEC_SOFT_t + \beta_{18} INDSEC_TECHN_t + e_t$	
Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2008-2011	

	Γαλλία		Γερμανία	
	Number of obs = 196 F(17, 178) = 2.48 Prob > F = 0.0016 R-squared = 0.2085 Root MSE = 0.22173		Number of obs = 392 F(17, 374) = 13.84 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.3071 Root MSE = 0.16377	
Cash_ETR	Coef.	t	Coef.	t
CT	4.717736*** (0.001)	3.33	1.82096*** (0.003)	3.01
DT1	0.1086696 (0.97)	0.04	-1.223279 (0.197)	-1.29
DT2	-0.9494884 (0.662)	-0.44	-1.363146 (0.195)	-1.30
ROA	-1.682339*** (0.004)	-2.92	-0.5986273*** (0.000)	-3.86
R&D_EXP	0.0015005 (0.995)	0.01	0.017217 (0.914)	0.11
DR&D_ASSETS	0.501197 (0.527)	0.63	-0.2512443 (0.677)	-0.42
CF	-0.067234 (0.794)	-0.26	-0.1779745** (0.023)	-2.28
DSALES_POS	-0.091615** (0.028)	-2.21	-0.0177742 (0.396)	-0.85
LEV	0.2849235* (0.095)	1.68	-0.0485791 (0.520)	-0.64
SIZE	0.0127348 (0.592)	0.54	0.0808877*** (0.000)	7.32
FO	0.0799497** (0.04)	2.07	-0.0434565 (0.167)	-1.39
DIV	-0.0078297 (0.867)	-0.17	0.0400497* (0.073)	1.80
_cons	0.1554371 (0.175)	1.36	-0.2064107*** (0.001)	-3.26

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

➤ *Η ανεξάρτητη μεταβλητή CT_t*

Όπως είναι αναμενόμενο, η μεταβλητή του τρέχοντος φόρου καθορίζει σε πολύ σημαντικό βαθμό τις φορολογικές πληρωμές της τρέχουσας χρήσης, γεγονός που δε διαφοροποιείται μεταξύ των δυο χωρών και επιβεβαιώνει την έρευνα των Chluddek (2011), Lisowsky (2009) και Frank(2009), που θεωρούν την **CT** ως τον κύριο επεξηγηματικό παράγοντα των φορολογικών ταμειακών ροών. Επίσης, η σχεδόν μηδενική p-value (0.001 για τη Γαλλία, 0.003 για τη Γερμανία) των θετικών

συντελεστών της καταδεικνύει ότι οι εταιρίες των δυο χωρών χαρακτηρίζονται από υποτυπώδη, έστω, φορολογική συνέπεια και το γεγονός αυτό αυξάνει τις πιθανότητες να προσπαθούν να μειώσουν με νόμιμους τρόπους τα φορολογικά κόστη, ιδίως σε μία περίοδο που η οικονομία έχει πληγεί από την κρίση. Άλλωστε, όπως ισχυρίζονται και οι Edwards et al(2013), ιδίως οι περιορισμένες επιχειρήσεις, με μη χρηματοδοτούμενες επενδυτικές ευκαιρίες ή μη χρηματοδοτούμενες υφιστάμενες δραστηριότητες λόγω οικονομικών δυσχερειών, αναζητούν εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης στην προσπάθειά τους να αποκτήσουν τα απαιτούμενα κεφάλαια για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους με το πιο εύκολο ή λιγότερο δαπανηρό τρόπο και κατά συνέπεια, έχουν αυξημένο κίνητρο για μείωση των καταβεβλημένων φόρων, η οποία επιτυγχάνεται μέσω του φορολογικού σχεδιασμού, μεταξύ άλλων και με τη μείωση του φορολογητέου εισοδήματός τους, επιβεβαιώνοντας την ισχυρή θετική σχέση μεταξύ CT και cash_ETR.

➤ Οι ανεξάρτητες μεταβλητές DT_{t-1} , DT_{t-2} και ROA_t

Αναφορικά με τις μεταβλητές **DT**, είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι αυτές κρίνονται ως στατιστικά μη σημαντικές, εξίσου για τις δυο χώρες, πράγμα που φανερώνει την ανυπαρξία οποιασδήποτε σχέσης μεταξύ των αναβαλλόμενων φόρων των προηγούμενων δυο χρήσεων και των τρεχουσών φορολογικών ταμειακών ροών (γαλλικοί συντελεστές: 0.1086696 με p-value= 0.97, -0.9494884 με p-value= 0.662 και γερμανικοί συντελεστές: -1.223279 με p-value= 0.197, -1.363146 με p-value= 0.195). Τα αποτελέσματά μας για την εξεταζόμενη περίοδο συνάδουν με αυτά του Chluddek (2011), ο οποίος διαπίστωσε σε λίγες περιπτώσεις την ύπαρξη στατιστικά σημαντικής σχέσης (π.χ. στο μοντέλο του cash_ETR εντόπισε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ αυτού και των σχετικών λογαριασμών DT_{t-1} , DT_{t-2} μόνο για την ομάδα μεσαίας φορολόγησης) και κατέληξε ότι τα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το πληροφοριακό περιεχόμενο των αναβαλλόμενων φόρων βελτιώνει την πρόβλεψη των φορολογικών ταμειακών ροών είναι περιορισμένα, γεγονός που έρχεται να επισφραγίσει και το αποτέλεσμα μας για τις εταιρίες της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Πέραν των ανωτέρω, καταλήγουμε, παράλληλα, σε ύπαρξη ισχυρής αρνητικής σχέσης μεταξύ της μεταβλητής των κερδών προ φόρων και του ταμειακού αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Η σχεδόν μηδενική p-value (0.004) του συντελεστή της **ROA** της Γαλλίας και η

μηδενική p-value του συντελεστή στη Γερμανία υποδηλώνουν την προσπάθεια των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν τα αυξημένα κέρδη τους δίνοντας προτεραιότητα στη χρηματοδότηση διαφόρων δραστηριοτήτων (νέων ή υφιστάμενων) και όχι στην εκπλήρωση των φορολογικών τους υποχρεώσεων. Βέβαια, θεωρώντας ως δεδομένο ότι αναφερόμαστε σε νόμιμους τρόπους μη εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων, αυτή η συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην πραγματικότητα επιτυγχάνεται, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, κυρίως μέσω της χρήσης της αναβαλλόμενης φορολογίας που οδηγεί στη μείωση του τρέχοντος φόρου, τον οποίο επιδιώκουν να καταβάλλουν στην τρέχουσα χρήση, όπως είδαμε μέσω της μεταβλητής CT.

Σε κάθε περίπτωση ταυτιζόμαστε με την άποψη της Rego (2003), η οποία υποστηρίζει την αντίληψη ότι οι οικονομίες κλίμακας μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την ικανότητα μιας επιχείρησης να μειώσει τη φορολογική της επιβάρυνση μέσω του φορολογικού σχεδιασμού. Παράλληλα, το αρνητικό πρόσημο συνεχίζει να έρχεται σε αντίθεση με τις σχετικές προβλέψεις κάποιων ερευνητών, λόγω της άποψής τους ότι μια μεταβλητή ενδεικτική της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων ασκεί τη σταθερή επίδραση του φορολογικού καταφυγίου πάνω στους cash_ETRs (π.χ. Dyreng et al,2008; Edwards et al,2013).

Από τα ανωτέρω είναι εμφανές ότι τα συλλογικά ευρήματά μας σχετικά με τις μεταβλητές DT_{t-1} , DT_{t-2} και ROA_t αποτελούν ισχυρή απόδειξη της επαναλαμβανόμενης χρήσης της στρατηγικής της αναβολής για σκοπούς φοροαποφυγής, όχι μόνο μέσω της μείωσης της τρέχουσας φορολογικής υποχρέωσης και της αντίστοιχης πληρωμής, αλλά και μέσω της μη έγκαιρης μετατροπής μέρους των παλιότερων φορολογικών υποχρεώσεων στις απαιτούμενες ταμειακές εκροές. Βέβαια, κρατάμε τις επιφυλάξεις μας στην περίπτωση της Γερμανίας, ως προς το ότι παρουσιάζει επαναλαμβανόμενα αρνητικά πρόσημα στις DT, γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη παρελθοντικών αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων, οι οποίες ενδεχομένως αναστρέφονται και 'συμψηφίζονται' με ένα μέρος του αναβαλλόμενου φόρου που δημιουργείται στην τρέχουσα χρήση μέσω του αρνητικού ROA. Ωστόσο, θεωρούμε ότι η αρνητική σχέση του cash_ETR και της μεταβλητής ROA από μόνη της υποδηλώνει την τάση για χρήση τέτοιων στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού, πόσο μάλλον όταν αυτή συνδυάζεται με αντίστοιχη αρνητική, στατιστικά σημαντική σχέση της μεταβλητής ROA και του συντελεστή

ETR, την οποία διαπιστώσαμε για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας κατά την ανάλυση του πρώτου μοντέλου την ίδια περίοδο. Με αφορμή τα ανωτέρω υπογραμμίζεται ότι στην περίπτωση της Γαλλίας ο αρνητικός συντελεστής της μεταβλητής ROA δεν ήταν στατιστικά σημαντικός στο υπόδειγμα ETR κατά την κρίση, όπως συμβαίνει με το μοντέλο του cash_ETR, γεγονός που επί της ουσίας αποκαλύπτει τις τάσεις φοροαποφυγής των γαλλικών εταιριών ‘στην πράξη’ (δηλαδή ως προς την καταβολή του φόρου), οι οποίες δεν ήταν εμφανείς ‘στη θεωρία’ (δηλαδή κατά τον καθορισμό του τρέχοντος φόρου).

Σημειώνεται, επίσης, ότι τα αποτελέσματά μας επιβεβαιώνουν και την πρόβλεψη των Edwards et al(2013), οι οποίοι αναμένουν ότι οι οικονομικά περιορισμένες επιχειρήσεις είναι πιο πιθανό να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες φορολογικού σχεδιασμού με βάση την αναβολή παρά την έλλειψη οφέλους χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, καθόσον έχουν αυξημένη ανάγκη για μετρητά σε σχέση με τις επιχειρήσεις χωρίς περιορισμούς. Κατόπιν των ανωτέρω, καταλήγουμε ότι δε μπορούμε να συμπεριστούμε τη γενικότερη άποψη του Chluddek (2011), ότι η οικονομική σημασία της αναβαλλόμενης φορολογικής ταμειακής ροής φαίνεται να είναι πολύ μικρή, τουλάχιστον για τους σκοπούς της δικής μας έρευνας, καθόσον συνιστά όχι μόνο μέσο φοροαποφυγής αλλά και εργαλείο εντοπισμού αυτής.

Με βάση τα ως άνω αποτελέσματα, η μηδενική υπόθεση της υπόθεσης **H1** δεν απορρίπτεται σε καμία περίπτωση.

➤ *Οι ανεξάρτητες μεταβλητές $R\&D_EXP_t$ και $DR\&D_ASSETS_t$*

Κατά την περίοδο της κρίσης, η υιοθέτηση ή μη συγκεκριμένων λογιστικών πολιτικών από τις γαλλικές και τις γερμανικές εταιρίες σχετικά με τον χειρισμό των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης δεν έχει κανένα αντίκτυπο στις φορολογικές πληρωμές. Ειδικότερα, όπως προκύπτει και από τον παραπάνω πίνακα, οι συντελεστές των μεταβλητών **R&D_EXP** και **DR&D_ASSETS** δεν κρίνονται στατιστικά σημαντικοί για καμία από τις δυο χώρες. Μάλιστα, η p-value παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλές τιμές που δεν προσεγγίζουν σε καμία περίπτωση το χαμηλότερο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 10%. Κατ’ επέκταση, η με οποιονδήποτε τρόπο πραγματοποίηση δαπανών R&D δεν συνδέεται με την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων των

επιχειρήσεων των δειγμάτων μας και σε καμία περίπτωση δε γίνεται εις βάρος αυτών. Εν συνεχεία, δε, των αποτελεσμάτων του μοντέλου ETR, τα παραπάνω ευρήματα επιβεβαιώνουν τη στάση της Γαλλίας περί μη χρησιμοποίησης των δαπανών R&D ως εργαλείο φοροαποφυγής, ενώ η Γερμανία φαίνεται να αρκείται στη χρήση τους για τη μείωση του ETR, χωρίς να επιδιώκει περαιτέρω μείωση των φορολογικών ταμειακών εκροών της από αυτή που ήδη επιτεύχθηκε λόγω της μείωσης του τρέχοντος φόρου.

Κατόπιν των ανωτέρω, οι μηδενικές υποθέσεις των υποθέσεων **H2** και **H3** απορρίπτονται για κάθε χώρα.

➤ *Οι μεταβλητές ελέγχου (control variables)*

Αναφορικά με τη στατιστική σημαντικότητα των μεταβλητών ελέγχου του μοντέλου cash_ETR, παρατηρούμε αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δυο χωρών για την περίοδο της κρίσης. Συγκεκριμένα, η Γαλλία παρουσιάζει ως στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% τις μεταβλητές DSALES_POS και FO, ενώ οριακά στατιστικά σημαντική είναι η μεταβλητή LEV (επίπεδο σημαντικότητας 10%). Όσον αφορά στη Γερμανία, εντοπίζουμε μια αρκετά ισχυρή σχέση μεταξύ του cash_ETR και των μεταβλητών CF και SIZE (με επίπεδο σημαντικότητας 5% και 1%, αντίστοιχα), ενώ η μεταβλητή DIV κρίνεται στατιστικά σημαντική στο χαμηλότερο επίπεδο σημαντικότητας.

Τα ευρήματά μας αναφορικά με τις μεταβλητές **DSALES_POS** και **CF** συμπίπτουν με αυτά του Chludek (2011), ο οποίος εντόπισε εξίσου έναν ‘μη αναμενόμενο’, όπως τον χαρακτήρισε, αρνητικό συντελεστή για τις εν λόγω μεταβλητές και απέδωσε το αποτέλεσμα του στην υψηλότερου βαθμού συσχέτιση που υπάρχει μεταξύ της θετικής μεταβολής των πωλήσεων ή των λειτουργικών ταμειακών ροών και των κερδών προ φόρων που συναντώνται στον παρονομαστή της εξαρτημένης μεταβλητής, σε σχέση με τις φορολογικές ταμειακές ροές που αποτελούν τον αριθμητή του cash_ETR. Είναι προφανές πως η αρνητική σχέση μεταξύ της αύξησης των πωλήσεων για τις γαλλικές επιχειρήσεις ή των λειτουργικών ταμειακών ροών για τις γερμανικές επιχειρήσεις και του ταμειακού αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή έρχονται να επισφραγίζουν τα ευρήματά μας περί φοροαποφυγής των εν λόγω εταιριών με τη χρήση της αναβαλλόμενης φορολογίας, που εντοπίσαμε

παραπάνω μέσω της αρνητικής σχέσης μεταξύ της ROA και του cash_ETR, ενισχύοντας την άποψή μας περί μη ιδιαίτερης επίδρασης των επαναλαμβανομένων αρνητικών DT για την περίπτωση της Γερμανίας.

Όσον αφορά στη μεταβλητή **LEV** των γαλλικών εταιριών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι και σε αυτό το υπόδειγμα εμφανίζει θετικό πρόσημο, το οποίο έρχεται να καταρρίψει για άλλη μια φορά τις προσδοκίες πολλών ερευνητών που θεωρούν ως δεδομένη την αρνητική σχέση μεταξύ της μόχλευσης και των ETR λόγω του φορολογικού καταφυγίου που δημιουργείται από την έκπτωση των σχετικών τόκων (π.χ. Dyreng et al, 2008; Chluddek, 2011; Armstrong et al, 2012). Βέβαια οι Richardson and Lanis (2007) εντόπισαν εξίσου θετικό πρόσημο λόγω μεταβολών στη φορολογική πολιτική που είχαν προηγήθηκαν την εξεταζόμενη περίοδο και οδήγησαν σε μείωση των φορολογικών εξοικονομήσεων που συνδέονται με τις δαπάνες για τόκους, ωστόσο, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι η θετική σχέση μεταξύ μόχλευσης και φορολογικών καταβολών υποδηλώνει ότι οι γαλλικές επιχειρήσεις που δεν αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικούς περιορισμούς λόγω κρίσης και έχουν τη δυνατότητα να καταφύγουν στους παραδοσιακούς τρόπους χρηματοδότησης, δεν παρουσιάζουν συμπεριφορές φοροαποφυγής, καταδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό φορολογική συνέπεια στις πληρωμές τους, γεγονός που συνάδει και με την έρευνα των Edwards et al(2013). Τα παραπάνω δεν εμπίπτουν στην περίπτωση της Γερμανίας, η οποία εμφανίζει αρνητικό αλλά μη στατιστικά σημαντικό συντελεστή ($p\text{-value}=0.52$).

Σε αντίστοιχα συμπεράσματα καταλήγουμε και για την αμφιλεγόμενη μεταβλητή **FO**, ο συντελεστής της οποίας φέρει εξίσου θετικό πρόσημο για τις γαλλικές επιχειρήσεις και εν προκειμένω, αντιστοιχεί σε $p\text{-value}=0.04$, παρόλο που πολλοί ερευνητές αναμένουν ένα αρνητικό πρόσημο (Chluddek, 2011; Armstrong et al, 2012, κλπ). Βέβαια, τα αποτελέσματά μας δεν είναι πρωτότυπα, καθόσον υπάρχουν διάφορες σχετικές έρευνες με τις οποίες ταυτίζονται. Για παράδειγμα, οι Robinson et al (2010) αναφέρουν ότι οι πολυεθνικές εταιρείες αντιμετωπίζουν φορολόγηση των κερδών σε πολλαπλές δικαιοδοσίες, ενώ η Rego (2003) ισχυρίζεται πως οι αποδόσεις στον φορολογικό σχεδιασμό μειώνονται καθώς οι πολυεθνικές εταιρείες συνεχίζουν να επεκτείνουν τις ξένες τους δραστηριότητες. Ακόμα και οι Armstrong et al (2012) κατέληξαν απρόσμενα σε θετικό πρόσημο, ενώ οι Gupta and Newberry (1997) υποστηρίζουν ότι τα παγκόσμια ETRs των εταιριών με δραστηριότητες στο

εξωτερικό είναι πιθανόν να εντοπιστούν υψηλότερα, εάν αυτές λειτουργούν σε χώρες με σχετικά υψηλό φορολογικό συντελεστή, συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε και εμείς για τη συμπεριφορά της Γαλλίας κατά την περίοδο της κρίσης, η οποία, σημειωτέον, δεν επιδίωξε να ακολουθήσει αντίστοιχες στρατηγικές φοροαποφυγής ούτε στα πλαίσια της εξέτασης του μοντέλου ETR. Γενικότερα, η ύπαρξη αλλοδαπού εισοδήματος για τις εταιρίες της Γαλλίας υποδεικνύει την ικανότητά της να εκπληρώνει τις φορολογικές της υποχρεώσεις, χωρίς να χρειάζεται να καταφεύγει σε φορολογικούς παραδείσους για το σκοπό αυτό. Σημειώνεται ότι η Γερμανία για την ίδια περίοδο παρουσιάζει, αντίστοιχα, έναν αρνητικό μη στατιστικά σημαντικό συντελεστή, ο οποίος δημιουργεί μία υπόνοια φοροαποφυγής μέσω της μετατόπισης των κερδών των εταιριών σε χώρες με ευνοϊκότερη φορολόγηση, ωστόσο η άνω του 10% p-value (0.167) δε μας επιτρέπει να το λάβουμε σοβαρά υπόψη.

Έχει επανειλημμένως παρατηρηθεί ότι το μέγεθος των επιχειρήσεων παίζει καθοριστικό ρόλο στη συμπεριφορά φοροαποφυγής των γερμανικών εταιριών, ανεξαρτήτου του εξεταζόμενου υποδείγματος, και μηδαμινό ρόλο, αντίστοιχα, για τις γαλλικές επιχειρήσεις. Εν προκειμένω, η μηδενική p-value του θετικού γερμανικού συντελεστή της μεταβλητής **SIZE** υποδηλώνει ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις παρουσιάζουν μειωμένες εκφάνσεις φοροαποφυγής κατά τη διάρκεια της κρίσης, διότι καταδεικνύουν μεγαλύτερη φορολογική συνέπεια, όχι μόνο σε θέματα που αφορούν στη βεβαίωση του φόρου, όπως είδαμε στο μοντέλο ETR, αλλά και στα θέματα των φορολογικών καταβολών. Επομένως, τα ευρήματά μας συνεχίζουν να ταυτίζονται με τα αντίστοιχα της Rego (2003), περί οικονομικών κλίμακας, ή του Zimmerman (1983) και των λοιπών υποστηρικτών της υπόθεσης πολιτικού κόστους. Σε κάθε περίπτωση τα παραπάνω δεν ισχύουν για τη Γαλλία, που παρουσιάζει θετικό συντελεστή με υψηλή p-value (0.592).

Τέλος, θα αναφερθούμε στη μεταβλητή **DIV**, ο συντελεστής της οποίας για τη Γερμανία παραμένει θετικά συσχετισμένος με το συντελεστή της μεταβλητής cash_ETR, όπως ίσχυε αντίστοιχα και με την εξαρτημένη μεταβλητή ETR την ίδια περίοδο της κρίσης, εν προκειμένω σε επίπεδο σημαντικότητας 10% (p-value=0.073). Ωστόσο, στο παρόν υπόδειγμα η θετική συσχέτιση δε διατηρείται στην περίπτωση της Γαλλίας, όπου ο αντίστοιχος συντελεστής γίνεται αρνητικός και στατιστικά μη σημαντικός, με πολύ υψηλή p-value (0.867). Όπως καθίσταται σαφές, η διανομή μερίσματος σε περιόδους κρίσης αποτελεί απόδειξη για τις γερμανικές επιχειρήσεις

που προβαίνουν σε αυτή ότι έχουν μεγαλύτερη οικονομική δυνατότητα να πληρώνουν τους φόρους τους και ως εκ τούτου, οι χρηματοοικονομικοί περιορισμοί που συνδέονται με την DIV δημιουργούν λιγότερες ευκαιρίες για φορολογικό σχεδιασμό (Edwards et al, 2013), ενώ είναι πιθανό η δυσκολία φοροαποφυγής να οφείλεται και στη μη εκπεσιμότητα των δαπανών που αντιστοιχούν στο ποσό των διανεμόμενων μερισμάτων (Gupta and Newberry, 1997).

Σημειώνεται ότι η **σταθερά** είναι αρνητική και στατιστικά σημαντική μόνο για τη Γερμανία, με επίπεδο σημαντικότητας 1%.

➤ *Κλαδική ανάλυση*

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 (συνέχεια)				
cash_ETR (= tax paid/ROA)	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2008-2011			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Coef.	t	Coef.	t
INDSEC_CHEM	0.0812287 (0.389)	0.86	0.013226 (0.738)	0.33
INDSEC_ELECTR	0.0273303 (0.664)	0.43	-0.0053524 (0.891)	-0.14
INDSEC_PHARM	0.038626 (0.57)	0.57	0 (omitted)	
INDSEC_SOFT	-0.0019241 (0.972)	-0.03	-0.0362631 (0.303)	-1.03
INDSEC_TECHN	0 (omitted)		-0.0450061 (0.228)	-1.21

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Όπως καθίσταται σαφές από τον παραπάνω πίνακα, η επίδραση της υπαγωγής των γαλλικών και των γερμανικών εταιριών σε έναν από τους περιλαμβανόμενους σε αυτόν κλάδους δεν επηρεάζει την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται στις φορολογικές υποχρεώσεις τους. Οι μη στατιστικά σημαντικοί καταδεικνύουν ότι η κλαδική κατάταξη δε συνιστά κριτήριο για τη διεξαγωγή οποιουδήποτε συμπεράσματος σχετικά με τη συμπεριφορά της επιχείρησης στο ακμάζον ζήτημα της φοροαποφυγής. Ακόμα και οι κλάδοι που συνοδεύονται με αρνητικούς συντελεστές φέρουν p-value που ξεπερνά κατά πολύ το οριακό επίπεδο σημαντικότητας του 10%. Σημειώνεται ότι οι περισσότεροι κλάδοι της Γαλλίας παρουσιάζουν αντίθετα (θετικά)

πρόσημα σε σχέση με το προηγούμενο υπόδειγμά μας, ενώ οι περισσότεροι κλάδοι της Γερμανίας διατηρούν το αρνητικό πρόσημό τους για την περίοδο αυτή.

Σε γενικό πλαίσιο, τα αποτελέσματά μας διαφοροποιούνται σε κάποιο βαθμό σε σχέση με τα αντίστοιχα του μοντέλου ETR, επιστώντας την προσοχή μας στον κλάδο των φαρμακευτικών εταιριών της Γαλλίας, οι οποίες επιδιώκουν μεν να μειώσουν τον τρέχοντα φόρο τους την περίοδο της κρίσης (αρνητικό πρόσημο κλάδου για το μοντέλο ETR), ωστόσο η συμπεριφορά φοροαποφυγής τους δεν αφορά στις φορολογικές καταβολές. Εάν, δε, υποθέσουμε ότι η μεταβολή του προσήμου σε θετικό σχετίζεται σε κάποιο βαθμό με τον αρνητικό συντελεστή των στατιστικά μη σημαντικών μεταβλητών R&D_EXP και DRnD_ASSETS του μοντέλου ETR και τον θετικό συντελεστή των αντίστοιχων εξίσου μη σημαντικών μεταβλητών του μοντέλου cash_ETR για την ίδια περίοδο, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οι φαρμακευτικές εταιρίες συναντούν περιορισμένες ευκαιρίες εκμετάλλευσης των χορηγούμενων πιστώσεων (tax credits) για τις εν λόγω δαπάνες, γεγονός που οδηγεί σε αύξηση του συνολικού φόρου και των επακόλουθων ταμειακών φορολογικών εκροών τους, χωρίς, παράλληλα, να ασκεί ιδιαίτερη επίδραση στο αντίστοιχο πρόσημο για τη μεταβλητή ETR. Σε κάθε περίπτωση, διατηρούμε τις επιφυλάξεις μας για τις ανωτέρω υποθέσεις, λόγω του στατιστικά μη σημαντικού συντελεστή 0.038626 του κλάδου των Φαρμακευτικών Προϊόντων και της Βιοτεχνολογίας στο κυρίως εξεταζόμενο επί του παρόντος υπόδειγμα.

➤ *Αξιολόγηση του υποδείγματος μέσω του συντελεστή συσχέτισης R-squared*

Αρκετά αυξημένος σε σχέση με το υπόδειγμα ETR είναι ο συντελεστής συσχέτισης R-squared του υποδείγματος cash_ETR της ίδιας περιόδου, ιδίως στην περίπτωση της Γερμανίας, η τιμή του οποίου ξεπερνά το 30% (για την ακρίβεια 30.71%, από 12.17%), ενώ το γεγονός αυτό ισχύει σε μεγάλο βαθμό και για τη Γαλλία που παρουσιάζει συντελεστή 20.85% (από 13.06% του μοντέλου ETR). Όπως είναι προφανές, το συγκεκριμένο μοντέλο χαρακτηρίζεται από πολύ καλό επίπεδο ερμηνευτικής ικανότητας των ανεξάρτητων μεταβλητών ως προς την εξεταζόμενη επεξηγηματική μεταβλητή των καταβληθέντων φόρων, γεγονός που του προσδίδει μεγαλύτερη χρησιμότητα για την κατανόηση των παραγόντων φοροαποφυγής την περίοδο της κρίσης.

4.2.2.2. Η περίοδος μετά την οικονομική κρίση

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης των βασικών μεταβλητών του μοντέλου cash_ETR, για τη Γαλλία και τη Γερμανία την περίοδο μετά την κρίση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9				
Υπόδειγμα:				
$\text{cash_ETR}_t = \beta_0 + \beta_1 \text{CT}_t + \beta_2 \text{DT}_{t-1} + \beta_3 \text{DT}_{t-2} + \beta_4 \text{ROA}_t + \beta_5 \text{CF}_t + \beta_6 \text{DSALES_POS}_t + \beta_7 \text{CAPEX}_t + \beta_8 \text{LEV}_t + \beta_9 \text{SIZE}_t + \beta_{10} \text{FO}_t + \beta_{11} \text{DIV}_t + \beta_{12} \text{R\&D_EXP}_t + \beta_{13} \text{DRnD_ASSETS}_t + \beta_{14} \text{INDSEC_CHEM}_t + \beta_{15} \text{INDSEC_ELECTR}_t + \beta_{16} \text{INDSEC_PHARM}_t + \beta_{17} \text{INDSEC_SOFT}_t + \beta_{18} \text{INDSEC_TECHN}_t + e_t$				
Cash_ETR	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2012-2015			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Number of obs = 110 F(17,92) = 4.77 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.3521 Root MSE = 0.20439		Number of obs = 394 F(17, 376) = 6.87 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.2016 Root MSE = 0.21334	
	Coef.	t	Coef.	t
CT	3.354818* (0.065)	1.87	3.674648*** (0.000)	4.99
DT1	1.378079 (0.683)	0.41	-1.456265 (0.220)	-1.23
DT2	1.509815 (0.435)	0.78	-1.04511 (0.285)	-1.07
ROA	-1.084595 (0.115)	-1.59	-1.314638*** (0.000)	-4.49
R&D_EXP	-0.9175866** (0.038)	-2.10	0.4540967** (0.044)	2.02
DR&D_ASSETS	0.8284668 (0.573)	0.57	-0.3062467** (0.038)	-2.08
LEV	0.864976** (0.011)	2.61	0.2420126*** (0.003)	3.00
FO	0.1214817*** (0.006)	2.83	0.0612355 (0.174)	1.36

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

➤ Η ανεξάρτητη μεταβλητή CT_t

Την περίοδο μετά την κρίση η μεταβλητή CT διατηρεί τη θετική της επίδραση επί του ταμειακού συντελεστή cash_ETR, η οποία συνεχίζει να αντιστοιχεί σε μηδενική p-

value για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας, αλλά εντοπίζεται λιγότερο ισχυρή για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας σε επίπεδο σημαντικότητας 10% (p -value=0.065). Τα συμπεράσματά μας δεν αλλάζουν ιδιαίτερα σε σχέση με τα προαναφερόμενα, καθώς παρατηρούμε σε κάθε περίπτωση έναν θετικό και στατιστικά σημαντικό συντελεστή, ωστόσο δε γίνεται να μη σχολιάσουμε το γεγονός ότι η στάση της Γαλλίας φανερώνει, συγκριτικά με την περίοδο της κρίσης, μια αδυναμία έγκαιρης εκπλήρωσης των φορολογικών της υποχρεώσεων.

➤ *Οι ανεξάρτητες μεταβλητές DT_{t-1} , DT_{t-2} και ROA_t*

Τα αποτελέσματά μας αναφορικά με τις μεταβλητές των αναβαλλόμενων φόρων για την περίοδο που ακολούθησε μετά την κρίση επίσης δεν έχουν διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα σε σχέση με την προηγούμενη τετραετία. Η ασθενής σχέση μεταξύ των συντελεστών DT και του cash_ ETR διατηρείται (p -value 0.683, 0.435 για τη Γαλλία, p -value 0.22, 0.285 για τη Γερμανία) και τα πρόσημα παραμένουν σχεδόν ίδια. Για ακόμη μία περίοδο, τα αποτελέσματά μας ευθυγραμμίζονται με τα ευρήματα του Chluddek (2011), ο οποίος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι δεν επιβεβαιώνουν τον σκοπό τους, δηλαδή τη δημιουργία μελλοντικών ταμειακών ροών, καθώς δεν παρατηρείται καμία ιδιαίτερη συνάφεια μεταξύ αυτών.

Εντούτοις, τα ευρήματά μας ως προς τη μεταβλητή **ROA** διαφοροποιούνται μετά την κρίση στην περίπτωση της Γαλλίας. Αρνητικός μεν (-1.084595), αλλά στατιστικά μη σημαντικός δε (p -value=0.115), ο συντελεστής της υποδηλώνει ότι η αύξηση των κερδών προ φόρων των εταιριών της Γαλλίας έχει την τάση να οδηγεί σε μείωση των φορολογικών ταμειακών ροών τους (επίπεδο σημαντικότητας αρκετά κοντά στο 10%), αλλά εν τέλει δεν καταλήγουμε σε σίγουρα συμπεράσματα ότι γίνεται τρέχουσα χρήση της στρατηγικής αναβολής. Ωστόσο, παρατηρείται μια επαναλαμβανόμενη τακτική της Γαλλίας περί μη πληρωμής των αναβαλλόμενων φόρων των προηγούμενων δυο ετών, λαμβάνοντας υπόψη το θετικό πρόσημο και των δυο μεταβλητών DT (1.378079, 1.509815), η οποία (τακτική), σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο αντίστοιχος συντελεστής της μεταβλητής ROA για το υπόδειγμα ETR την ίδια περίοδο είναι αρνητικός σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, αποδεικνύει τις τάσεις φοροαποφυγής των εταιριών της και ως προς τη βεβαίωση αλλά και ως προς την πληρωμή των φόρων. Από την άλλη μεριά, τα αποτελέσματα για τις γερμανικές

εταιρίες δεν μεταβάλλονται, καταδεικνύοντας ότι διατηρούν την ίδια στάση ως προς το θέμα της αναβολής, που αναλύσαμε ήδη παραπάνω (αρνητικό πρόσημο των στατιστικά μη σημαντικών μεταβλητών DT αλλά παράλληλα, μηδενική p-value του αρνητικού συντελεστή της μεταβλητής ROA που παρατηρείται και στα δυο μοντέλα της ίδιας περιόδου).

Γενικότερα, το εν λόγω αποτέλεσμα μας παραπέμπει για άλλη μια φορά σε συμπεριφορά φοροαποφυγής των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, οι οποίες, με τον ένα ή τον άλλον τρόπο, χρησιμοποιούν το ΔΛΠ 12 ως μέσο για τη μείωση των φορολογικών βαρών, γεγονός που, σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα των δυο χωρών για την περίοδο της κρίσης, μας επιτρέπει να διατηρούμε τις ενστάσεις μας ως προς την άποψη του Chluddek(2011) περί μη χρησιμότητας της δημοσίευσης των αναβαλλόμενων φόρων, παρόλο που είναι γεγονός ότι, εκ του αποτελέσματος, δεν προκύπτει όντως να επιβεβαιώνουν τον σκοπό τους.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα ανωτέρω, η μηδενική υπόθεση της υπόθεσης **H1** δεν απορρίπτεται σε καμία περίπτωση.

➤ *Οι ανεξάρτητες μεταβλητές $R\&D_EXP_t$ και $DRnD_ASSETS_t$*

Σε αντίθεση με την περίοδο της κρίσης, την τετραετία που ακολουθεί, η πραγματοποίηση δαπανών έρευνας και ανάπτυξης από τις επιχειρήσεις των δυο χωρών παίζει πλέον καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό των φορολογικών ταμειακών ροών.

Στη Γαλλία οι δαπάνες R&D που περιλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως συμβάλλουν ξεκάθαρα στην αποφυγή των φορολογικών πληρωμών των εταιριών (p-value μεταβλητής<5%). Όπως είναι προφανές, οι γαλλικές εταιρίες, οι οποίες, με βάση το μοντέλο ETR δεν συμπεριελάμβαναν τη διενέργεια των ως άνω δαπανών στις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού τους, φαίνεται να αλλάζουν συμπεριφορά ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των φορολογικών πληρωμών, προσπαθώντας να τις περιορίσουν μέσω της εκμετάλλευσης των φορολογικών πλεονεκτημάτων των εν λόγω δαπανών. Μάλιστα, τα διαφορετικά πρόσημα που παρατηρούνται μεταξύ των μεταβλητών **R&D_EXP** των δυο υποδειγμάτων για την ίδια περίοδο επισφραγίζουν την εκτεταμένη εκμετάλλευση των φορολογικών

πιστώσεων (tax credits) προερχομένων από τη διενέργεια των εν λόγω δαπανών, οι οποίες κυριαρχούν στα φορολογικά κίνητρα του σχετικού νομοθετικού πλαισίου της Γαλλίας, όπως έχουμε ήδη αναφέρει και συλλαμβάνονται κατά κόρον από τον ταμειακό αποτελεσματικό φορολογικό συντελεστή *cash_ETR*. Εν κατακλείδι, όπως ισχυρίζονται και οι Dyreng et al(2008), οι αυξημένες δαπάνες R&D συμβάλλουν στην εξοικονόμηση φόρων μέσω των φορολογικών πιστώσεων για έρευνα και πειραματισμό. Η δε αύξηση των πιστώσεων, σύμφωνα με τους Edwards et al (2013), οδηγεί στη μείωση των *cash_ETR*, γεγονός που φανερώνει τις προσπάθειες των επιχειρήσεων για ‘απόκτηση’ κεφαλαίων μέσω του φορολογικού σχεδιασμού, πιθανόν λόγω των χρηματοοικονομικών περιορισμών που αντιμετωπίζουν μετά την κρίση ή όπως αναφέρουν και οι Anagnostopoulou and Ballas(2013), για να προωθήσουν τους επιχειρηματικούς τους στόχους. Όσον αφορά στις κεφαλαιοποιημένες δαπάνες **DR&D_ASSETS**, αυτές δεν επηρεάζουν καθόλου τις φορολογικές ταμειακές ροές, ενώ σημειώνεται ότι το πρόσημό τους παραμένει σταθερά θετικό σε σχέση με τα αποτελέσματα της προηγούμενης τετραετίας, αλλά και του υποδείγματος *ETR* για την τρέχουσα τετραετία, γεγονός που καταδεικνύει γενικότερα ότι η υιοθέτηση του ΔΛΠ 38 δε συνιστά μέσο φοροαποφυγής για τις γαλλικές εταιρίες σε καμία από τις προαναφερόμενες περιπτώσεις.

Από την άλλη μεριά, τα ευρήματά μας δεν έχουν διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα για τις επιχειρήσεις της Γερμανίας σε σχέση με τα αντίστοιχα του μοντέλου *ETR* για την περίοδο μετά την κρίση. Συγκεκριμένα, η κεφαλαιοποίηση των δαπανών R&D παρέχει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να μειώσουν και τις φορολογικές ταμειακές ροές, μέσω των δημιουργούμενων ΑΦΥ, με $p\text{-value} < 5\%$ του αρνητικού συντελεστή της μεταβλητής **DR&D_ASSETS**, επιβεβαιώνοντας ξανά την έρευνα των Anagnostopoulou and Ballas (2013) σχετικά με τα φορολογικά κίνητρα που δημιουργούνται από την υιοθέτηση του ΔΠΛ 38, ιδίως, δε, όταν η εξοδοποίηση τους δεν οδηγεί στον επιθυμητό στόχο της φοροαποφυγής, όπως εν προκειμένω. Ειδικότερα, η εξοδοποίηση των δαπανών R&D συνεχίζει να επιφέρει αύξηση των φορολογικών βαρών ($p\text{-value} < 5\%$ του θετικού συντελεστή της **R&D_EXP**), πιθανόν για τους λόγους που αναφέραμε παραπάνω στην ανάλυση του μοντέλου *ETR* και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στη Γερμανία δεν προβλέπεται η χορήγηση φορολογικών πιστώσεων, γεγονός που στερεί στις εταιρίες της τις ευκαιρίες

φορολογικού σχεδιασμού για τη μείωση των φορολογικών καταβολών και τις ωθεί στην εναλλακτική λύση της κεφαλαιοποίησης.

Κατόπιν των ανωτέρω, η μηδενική υπόθεση της **H2** απορρίπτεται για τη Γαλλία, αλλά δεν απορρίπτεται για την περίπτωση της Γερμανίας, ενώ, αντίθετα, η μηδενική υπόθεση της **H3** απορρίπτεται για τη Γερμανία, αλλά δεν απορρίπτεται για τη Γαλλία.

➤ *Οι μεταβλητές ελέγχου (control variables)*

Μετά την κρίση οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές ελέγχου είναι αρκετά λιγότερες στις δυο χώρες, με κοινή την μεταβλητή **LEV**, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% για τη Γαλλία και 1% για τη Γερμανία. Μάλιστα, η Γερμανία δεν παρουσιάζει άλλη σημαντική μεταβλητή ελέγχου, ενώ η Γαλλία παρουσιάζει και την **FO** σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Τονίζεται ότι και οι δυο αυτές μεταβλητές έχει παρατηρηθεί ότι παρουσιάζουν μόνο θετικά πρόσημα όπου συναντώνται ως παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη φοροαποφυγή, ανεξαρτήτου μοντέλου και περιόδου, με τη σημείωση ότι ειδικά η **FO** συναντάται ως στατιστικά σημαντική μεταβλητή μόνο για τις εταιρίες της Γαλλίας. Περαιτέρω ανάλυση παρέλκει διότι έχει ήδη προηγηθεί παραπάνω.

➤ *Κλαδική ανάλυση*

ΠΙΝΑΚΑΣ 9 (συνέχεια)				
cash_ETR (= tax paid/ROA)	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2012-2015			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Coef.	t	Coef.	t
INDSEC_CHEM	-0.262261*** (0.007)	-2.74	0.0559936 (0.264)	1.12
INDSEC_ELECTR	-0.0222233 (0.749)	-0.32	0.0381255 (0.447)	0.76
INDSEC_PHARM	0 (omitted)		0 (omitted)	
INDSEC_SOFT	0.0435409 (0.519)	0.65	0.0265627 (0.532)	0.62
INDSEC_TECHN	0.0326574 (0.646)	0.46	0.0012076 (0.980)	0.02

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Προχωρώντας στην κλαδική ανάλυση των αποτελεσμάτων μας, την περίοδο μετά την κρίση παρατηρούμε αύξηση του αριθμού των συντελεστών των επιλεγόμενων κλάδων που φέρουν θετικό πρόσημο σε σχέση με την προηγούμενη τετραετία, με τους γερμανικούς κλάδους να επικρατούν, επιδεικνύοντας περισσότερες ενδείξεις φορολογικής συμμόρφωσης, ενώ αν συγκρίνουμε τα αποτελέσματά μας και με τα ευρήματα του προηγούμενου υποδείγματος για την ίδια περίοδο θα οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι σε γενικές γραμμές η συμπεριφορά των κλάδων απέναντι στις εξαρτημένες μεταβλητές της φοροαποφυγής φαίνεται να μην έχει μεταβληθεί ιδιαίτερα (σταθερός ο αριθμός των θετικών και των αρνητικών προσήμων σε κάθε χώρα). Ωστόσο, λίγοι είναι οι κλάδοι που παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικούς συντελεστές σε όλη την πορεία της ανάλυσης μας.

Εν προκειμένω, στατιστικά σημαντικός είναι μόνο ο συντελεστής του κλάδου των Χημικών Προϊόντων της Γαλλίας, για τον οποίο, μάλιστα, διαπιστώνεται και μια αρκετά ισχυρή αρνητική σχέση μεταξύ αυτού και του ταμειακού αποτελεσματικού φορολογικού συντελεστή. Το γεγονός αυτό μας προξενεί ιδιαίτερη εντύπωση, δεδομένης και της υπαγωγής της p-value του σε επίπεδο σημαντικότητας 1%(0.007), λόγω του γεγονότος ότι ο εν λόγω κλάδος δε συνήθιζε να παρουσιάζει μέχρι τώρα τάσεις φοροαποφυγής και κατά μία έννοια, έρχεται σε αντίθεση με τα αντίστοιχα συμπεράσματα του Zimmerman (1983) που παρουσιάστηκαν σε προηγούμενα κλαδική ανάλυση. Ωστόσο, εάν ληφθεί υπόψη ο αρνητικός και στατιστικά σημαντικός συντελεστής των εξοδοποιημένων δαπανών έρευνας και ανάπτυξης, σε συνδυασμό με τον αντίστοιχο θετικό και στατιστικά μη σημαντικό συντελεστή του μοντέλου ETR, γίνεται αντιληπτό ότι ο κλάδος των εταιριών Χημικών Προϊόντων έχει εκμεταλλευτεί αποτελεσματικά τις χορηγούμενες φορολογικές πιστώσεις των τελευταίων ετών, οι οποίες συλλαμβάνονται κατά βάση από το μοντέλο cash_ETR, επιτυγχάνοντας μέσω αυτών μείωση των φορολογικών πληρωμών για την περίοδο μετά την κρίση. Άλλωστε, όπως αναφέρουν και οι Dyreng et al(2008), οι διατάξεις που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση της έρευνας και ανάπτυξης και στην ενθάρρυνση των εξαγωγών δικαιολογούν ορισμένους χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές.

Από την άλλη μεριά, η έλλειψη αντίστοιχα ισχυρών φορολογικών πλεονεκτημάτων από τη διενέργεια δαπανών R&D στη Γερμανία δικαιολογεί σε μεγάλο βαθμό τα θετικά πρόσημα που παρατηρούμε σε όλους τους κλάδους της, καθώς στην περίπτωση των εταιριών της, μόνο η κεφαλαιοποίηση των δαπανών R&D μπορεί να

χρησιμοποιηθεί για σκοπούς φοροαποφυγής (και στα δυο υποδείγματα), η οποία ενδεχομένως να μην είναι εφικτή, είτε επειδή δεν πληρούνται οι οριζόμενες στο πρότυπο προϋποθέσεις για τη διενέργειά της, είτε επειδή, σύμφωνα με τους Edwards et al(2013), οι επιχειρήσεις επιλέγουν επιθετικές πολιτικές εξοδοποίησης των δαπανών τους για να επιταχύνουν τις μειώσεις.

➤ *Αξιολόγηση του υποδείγματος μέσω του συντελεστή συσχέτισης R-squared*

Η ερμηνευτική δύναμη του μοντέλου cash_ETR την περίοδο που ακολουθεί μετά την κρίση παρουσιάζει διακυμάνσεις σε σχέση με την προηγούμενη τετραετία, προξενώντας μας ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι μεταβολές που σημειώνονται κινούνται προς την αντίθετη κατεύθυνση μεταξύ των δυο χωρών. Συγκεκριμένα, ο συντελεστής συσχέτισης για τη Γαλλία μεταπηδά στο αξιοπρόσεκτο ποσοστό του 35,21% (από 20,85%), το οποίο, σημειωτέον, είναι και το μεγαλύτερο ποσοστό που έχουμε συναντήσει στη μέχρι τώρα ανάλυσή μας, ενώ ο συντελεστής της Γερμανίας μειώνεται στο 20,16% (από 30.71%), αυξάνοντας κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες τη διαφορά των συντελεστών των δυο χωρών, με τη Γαλλία να παίρνει το προβάδισμα για αυτή την περίοδο. Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι διατηρείται το αρκετά υψηλό επίπεδο επεξηγηματικής ικανότητας του εν λόγω υποδείγματος, ιδίως στην περίπτωση της Γαλλίας, τις ανάγκες της οποίας φαίνεται να καλύπτει περισσότερο για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα σε σχέση με τα έτη της κρίσης. Τέλος, τονίζεται ότι η ερμηνευτική του δύναμη παραμένει πιο ισχυρή από αυτή του μοντέλου ETR και για αυτή την περίοδο, καταδεικνύοντας με τον τρόπο αυτό την αυξημένη χρησιμότητα του για την γενικότερη εξέταση του ζητήματος της φοροαποφυγής, ανεξαρτήτου περιόδου και παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες μεταβλητές είναι κοινές μεταξύ των δυο μοντέλων. Είμαστε πεπεισμένοι ότι τα ως άνω αποτελέσματα συνιστούν μια ισχυρή απάντηση απέναντι στους προβληματισμούς και τις αμφισβητήσεις που εγείρονται γύρω από το θέμα της αξιοπιστίας του εν λόγω μέτρου κατά την έρευνα των στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού, ιδίως σε περιόδους που χαρακτηρίζονται από αυξημένη αβεβαιότητα και συνεχείς διακυμάνσεις στους παράγοντες που καθορίζουν την οικονομία μιας χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτέλεσε η φοροαποφυγή των επιχειρήσεων της Γαλλίας και της Γερμανίας για την περίοδο της κρίσης (2008-2011) και την περίοδο μετά την κρίση (2012-2015), μέσα από τη χρήση συγκεκριμένων στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού που ακολουθήθηκαν για το σκοπό αυτό.

Το εν λόγω ζήτημα έχει βρεθεί στο επίκεντρο της έρευνας τις τελευταίες δεκαετίες και εξετάζεται υπό ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων, ενώ η σημασία του εντείνεται τα τελευταία χρόνια λόγω των δυσμενών οικονομικών συνθηκών που έπληξαν την ευρωπαϊκή αλλά και την παγκόσμια οικονομία και της γενικότερης οικονομικής αβεβαιότητας που επικράτησε, με τις απόρροιες αυτής να παραμένουν αισθητές μέχρι και σήμερα.

Κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου οι αγορές δέχονται καίριο πλήγμα, το οικονομικό υπόβαθρο των χωρών καταρρέει και η ανάγκη των εταιριών να εντατικοποιήσουν τις στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού τους φαντάζει υψίστης προτεραιότητας. Δεδομένου δε ότι οι παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης είναι δυσεύρετες κατά τη διάρκεια τέτοιων περιόδων, οι επιχειρήσεις, στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά τους προβλήματα, συχνά καταφεύγουν σε εναλλακτικές πηγές κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που μπορούν να "αποκτηθούν" μέσω του φορολογικού σχεδιασμού (Edwards et al, 2013).

Τα ανωτέρω προσδίδουν ιδιαίτερη αξία στη σημασία των ευρημάτων μας και παράλληλα, αποτέλεσαν και το κίνητρο για τη διερεύνηση του εν λόγω ερευνητικού αντικείμενου. Μάλιστα, για να εντείνουμε το φορολογικό ενδιαφέρον, θεωρήσαμε χρήσιμο να χωρίσουμε το χρονικό διάστημα αναφοράς σε δυο εξεταζόμενες περιόδους, την περίοδο της οικονομικής κρίσης και την περίοδο που ακολούθησε μετά την κρίση, ώστε να είναι εφικτή η αντιπαράθεση των αποτελεσμάτων των δυο αυτών διαστημάτων ως προς τη συμπεριφορά φοροαποφυγής των επιχειρήσεων. Επίσης, επιλέξαμε να ερευνήσουμε δείγματα εταιριών της Γαλλίας και της Γερμανίας, δυο ευρωπαϊκών χωρών με μεγάλες οικονομίες, που πλήττονται λιγότερο από τις δυσμενείς συνέπειες της κρίσης, γεγονός που διασφαλίζει μεγαλύτερη αντικειμενικότητα και αξιοπιστία στα αποτελέσματά μας.

Ως προς τη μεθοδολογική προσέγγιση του θέματος, χρησιμοποιήσαμε δύο μέτρα ετήσιων αποτελεσματικών φορολογικών συντελεστών, τον ETR που βασίζεται στον τρέχοντα φόρο και τον cash_ETR που σχετίζεται με τις φορολογικές πληρωμές, με κοινό παρονομαστή αυτών τα κέρδη προ φόρων. Γενικότερα, εστίασαμε την προσοχή μας στις επιδράσεις που ασκεί η αναβαλλόμενη φορολογία (ΔΛΠ 12) στον καθορισμό των στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού των εταιρειών, οι οποίες διαπιστώθηκαν όχι μόνο μέσω της επιλογής των εν λόγω ETR, αλλά και μέσω της εξέτασης συγκεκριμένων μεταβλητών που αντιστοιχούν στις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης και αντιπροσωπεύουν συνήθεις πολιτικές που επιλέγονται από τις επιχειρήσεις για τον λογιστικό χειρισμό των εν λόγω δαπανών (ΔΛΠ 38). Επίσης, μελετήσαμε το πληροφοριακό περιεχόμενο των αναβαλλόμενων φόρων αλλά και τις επιπτώσεις επιπρόσθετων φορολογικών κινήτρων που προκύπτουν από τη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης R&D, στην προσπάθεια των επιχειρήσεων για εξοικονόμηση φόρων. Κατόπιν των ανωτέρω, περιλάβαμε στα δείγματά μας ορισμένους μόνο κλάδους που, λόγω της φύσης του αντικειμένου τους και όχι καταχρηστικά, προβαίνουν σε εκτεταμένη διενέργεια δαπανών R&D.

Τα αποτελέσματά μας υποδηλώνουν την απρόσκοπτη χρήση των ΔΛΠ 12 και ΔΛΠ 38, αλλά και τη γενικότερη αξιοποίηση των φορολογικών πλεονεκτημάτων που σχετίζονται με τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης ως μέσων φοροαποφυγής, με εύλογες, βέβαια, διακυμάνσεις ανά χώρα και ανά περίοδο.

Συγκεκριμένα, η Γαλλία επιλέγει να μην κάνει καθόλου χρήση στρατηγικών φορολογικού σχεδιασμού για τη μείωση του τρέχοντος φόρου την περίοδο της κρίσης, διατηρώντας μία φαινομενικά μετρημένη συμπεριφορά, με την εξαίρεση των φαρμακευτικών και τεχνολογικών εταιριών που παρουσιάζουν απροκάλυπτα τις διαφορετικές προθέσεις τους. Ωστόσο, η εκμετάλλευση των γενικών πλεονεκτημάτων του ΔΛΠ 12 από τις γαλλικές εταιρίες γίνεται εμφανής στην προσπάθεια μείωσης των φορολογικών ταμειακών ροών της ίδιας περιόδου, γεγονός που αποκαλύπτει τις τάσεις φοροαποφυγής που υποβόσκουν και καθιερώνονται την επόμενη τετραετία. Παράλληλα, διαπιστώνουμε ότι οι δαπάνες R&D της KAX φαίνεται να αποκτούν για πρώτη φορά φορολογικό ενδιαφέρον την περίοδο μετά την κρίση, καθόσον συμβάλλουν στην αποφυγή των φορολογικών πληρωμών των επιχειρήσεων. Προφανώς, η αποτελεσματική αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργούνται από την εκτενή χορήγηση φορολογικών πιστώσεων κάνει αισθητή τη συμπεριφορά

φοροαποφυγής των γαλλικών εταιριών, η οποία είναι ιδιαιτέρως έντονη στον κλάδο των Χημικών Προϊόντων. Αίσθηση, δε, προκαλεί το γεγονός ότι η λογιστική πολιτική της κεφαλαιοποίησης των δαπανών R&D όχι μόνο δε συνιστά εργαλείο των διοικήσεων στη Γαλλία για την αποφυγή των φόρων τους, αλλά, αντίθετα, την περίοδο μετά την κρίση η υιοθέτηση του ΔΛΠ 38 αποτελεί αντικίνητρο φορολογικά.

Με διαφορετικό τρόπο αντιμετωπίζει το ζήτημα της φοροαποφυγής η Γερμανία, οι εταιρίες της οποίας έχουν εντάξει τις γενικές στρατηγικές αναβολής στις μόνιμες στρατηγικές φορολογικού σχεδιασμού τους, που ακολουθούνται σταθερά σε κάθε περίοδο, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιουργούνται σε δύσκολες οικονομικές συνθήκες. Παράλληλα, οι φορολογικές ωφέλειες που παρέχονται από τις λογιστικές πρακτικές της εξοδοποίησης και της κεφαλαιοποίησης των δαπανών έρευνας και ανάπτυξης δεν μένουν ανεκμετάλλευτες για τη μείωση του βεβαιωθέντος φόρου κατά τη διάρκεια της κρίσης, ενώ όταν την επόμενη περίοδο η εξοδοποίηση παύει να οδηγεί στα επιθυμητά αποτελέσματα οι γερμανικές επιχειρήσεις καταφεύγουν αποκάλυπτα στην εκμετάλλευση του ΔΛΠ 38 για σκοπούς φοροαποφυγής. Τα προαναφερθέντα ευρήματα επιβεβαιώνουν και την έρευνα των Anagnostopoulou and Ballas (2013), σύμφωνα με τους οποίους, τα φορολογικά κίνητρα που σχετίζονται με τις δαπάνες R&D οδηγούν τις εταιρίες στην κεφαλαιοποίησή τους ή στο συνδυασμό των πρακτικών της κεφαλαιοποίησης και της εξοδοποίησης, από το να προβαίνουν μόνο σε εξοδοποίηση. Μάλιστα, εν προκειμένω, η καταχώρηση των δαπανών R&D στην ΚΑΧ την περίοδο μετά την κρίση οδηγεί σε αύξηση των φορολογικών υποχρεώσεων, προφανώς λόγω των περιορισμένων γενικά φορολογικών πλεονεκτημάτων που χορηγούνται από το γερμανικό κράτος στις επιχειρήσεις του για τον περιορισμό των σχετικών καταχρήσεων. Το γεγονός αυτό καθιστά την εξοδοποίηση αντικίνητρο και έχει ως συνέπεια την αύξηση του τρέχοντος φόρου σε συγκεκριμένους κλάδους (Ηλεκτρικά και Ηλεκτρολογικά Προϊόντα, Χημικά Προϊόντα, Υπηρεσίες Λογισμικού και Η/Υ).

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν αυξημένες τάσεις φοροαποφυγής τα τελευταία χρόνια και ιδίως σε περιόδους που χαρακτηρίζονται από αυξημένη οικονομική αβεβαιότητα. Παρά τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των δυο χωρών, είναι ξεκάθαρο πως η αναβαλλόμενη φορολογία συνιστά αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση των φορολογικών βαρών των επιχειρήσεων, ενώ ο συνδυασμός της με το ΔΛΠ 38 και τα γενικότερα φορολογικά κίνητρα που

συνδέονται με τη διενέργεια δαπανών έρευνας και ανάπτυξης οδηγεί σε απροκάλυπτες συμπεριφορές φοροαποφυγής που προσεγγίζουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ωστόσο, ο διττός ρόλος του ΔΛΠ 12 καθιστά αναγκαία την εκμετάλλευσή του από τις αρμόδιες αρχές, εν προκειμένω ως μέσο εντοπισμού της φοροαποφυγής, με σκοπό τη διαφύλαξη των κρατικών εσόδων και τη διασφάλιση μιας βιώσιμης οικονομίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Amir, E., M. Kirschenheiter, and K. Willard, 1997. The valuation of deferred taxes. *Contemporary Accounting Research*, 14 (4): 597–622.

Amir, E., and T. Sougiannis, 1999. Analysts' Interpretation and Investors' Valuation of Tax Carryforwards. *Contemporary Accounting Research* 16 (1): 1-33.

Anagnostopoulou, S. C. and A. A. Ballas (2013). Tax incentives as Determinants of Accounting for and Spending on R&D: An International Analysis, *SSRN Electronic Journal*

Armstrong, C. S., J.L. Blouin, and D.F. Larcker (2012). The incentives for Tax Planning. *Journal of Accounting and Economics* Vol. 53, Issues 1–2, 391-411

Austin, C. R. (2014). Analysis of stock option tax benefits on the cash effective tax rate, *SSRN Electronic Journal*

Ayers, B. C., A.C. Call and C.M. Schwab (2013). Do Analysts' Cash Flow Forecasts Encourage Managers to Enhance Real Cash Flows? Evidence from Tax Planning, *SSRN Electronic Journal*

Beechy, T.H., 2007. The Make-Believe World of Future Income Taxes. *Accounting Perspectives* 6 (3): 221-229.

Belz, T., Hagen, D. and Steffens, C. 2016. R&D intensity and the effective tax rate: a meta-regression analysis. *Journal of Economic Surveys* (2016) Vol. 00, No. 0, pp. 1–23

Burgstahler, D., J. Jiambalvo, and T. Shevlin. 2002. Do stock prices fully reflect the implications of special items for future earnings? *Journal of Accounting Research* 40 (3): 585–612.

Chludek, A., 2011. On the Relation of Deferred Taxes and Tax Cash Flow, *SSRN Electronic Journal*

Chludek, A., 2011. Perceived versus Actual Cash Flow Implications of Deferred Taxes – An Analysis of Value Relevance and Reversal under IFRS, *Journal of International Accounting Research*, Vol. 10 (1), 2011, pp. 1-25.

Chludek, A., 2011 and Tran, D., 2011. The Impact of Corporate Governance on Accounting Choice - The Case of Deferred Tax Accounting under IFRS, Working paper, Universitat zu Koln

Demere, P., L.Y. Li, P. Lisowsky and R. W. Snyder, 2016. The Smoothing and Informativeness of GAAP Effective Tax Rates, SSRN Electronic Journal

Desai, M.A., Dharmapala, D., 2006. Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *J. Financ. Econ.* 79, 145–179

De Santis, R. A., 2012. The Euro Area Sovereign Debt Crisis: Safe Haven, Credit Rating Agencies and the Spread of the Fever from Greece, Ireland and Portugal. Working Paper, European Central Bank (ECB), SSRN Electronic Journal

Doukakis, L., D. Ghicas, G. Siougle, and T. Sougiannis, 2016. The Informativeness of Micro and Macro Information During Economic Crisis and Non-crisis Periods: Evidence from Europe, SSRN Electronic Journal

Doukakis, L., G. Siougle, and E. Vrentzou. 2012. Tax management and IFRS financial reporting synergies. *Int. J. Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, Vol. 8, No. 3, 223-238

Dyreng, S., Hanlon, M., Maydew, E., 2008. “Long-run corporate tax avoidance.” *Account. Rev.* 83 (1), 61–82.

Edwards, A., Schwab, C. and Terry J. Shevlin. 2013. Financial Constraints and the Incentive for Tax Planning, SSRN Electronic Journal

Frank, M.M., 2009. Discussion of Inferring U.S. Tax Liability from Financial Statement Information. *The Journal of the American Taxation Association* 31 (1): 65-74.

Frank, M. M.; L. Lynch; and S. Rego. 2009. “Tax Reporting Aggressiveness and Its Relation to Aggressive Financial Reporting.” *The Accounting Review* 84 (2): 467–96.

Graham, J.R., Hanlon, M., Shevlin, T., 2014. Incentives for Tax Planning and Avoidance: Evidence from the Field. *The Accounting Review* 89 (3): 991 - 1023

Gupta, S., Newberry, K., 1997. Determinants of the variability in corporate effective tax rates: evidence from longitudinal data. *Journal of Accounting and Public Policy* 16, 1–34.

Hanlon, M. 2003. What can we infer about a firm's taxable income from its financial statements? *National Tax Journal* 56 (4): 831–863.

Hanlon, M., 2005. The persistence and pricing of earnings, accruals, and cash flows when firms have book-tax differences. *Account. Rev.* 80 (1), 137–166.

Hanlon, M. and Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting and Economics* 50 (2010) 127–178

Karampinis, N.L. and Hevas, D.L. (2013), “Effects of IFRS Adoption on Tax-induced Incentives for Financial Earnings Management: evidence from Greece”, *The International Journal of Accounting*, Vol.48 No.4, pp. 218-47.

Kothari, S.P., Leone, A.J. and C.E. Wasley, 2005, Performance Matched Discretionary Accrual Measures, *Journal of Accounting and Economics* 39 (1), p.p.163-197.

Leone, M. 2008. There's a Cash Machine in Your Tax Department. CFO.com December 11, 2008.

Lev, B., and D. Nissim. 2004. Taxable Income, future earnings, and equity values. *The Accounting Review* 79 (4): 1039–1074.

Lisowsky, P., 2009. Inferring U.S. Tax Liability from Financial Statement Information. *The Journal of the American Taxation Association* 31 (1), pp. 29-63.

Manzon, G., Plesko, G., 2002. The relation between financial and tax reporting measures of income. *Tax Law Rev.* 55, 175–214

McGill, G., and E. Outslay. 2002. Did Enron pay taxes? Using accounting information to decipher tax status. *Tax Notes* (August 19).

McVay, S. 2006. Earnings management using classification shifting: An examination of core earnings and special items. *The Accounting Review* 81 (3): 501–531.

- Mills, L. 1998. Book-tax differences and Internal Revenue Service adjustments. *Journal of Accounting Research* 36 (Autumn): 343-356
- Mills, L. F., M. M. Erickson, and E. L. Maydew. 1998. Investments in tax planning. *The Journal of the American Taxation Association* 20 (1): 1–20.
- Nilsson, H., Nilsson, S., Olsson, R. and S. Sundgren 2006. Capitalization versus Expensing: Evidence on the Uncertainty of Future Benefits from Capitalized and Expensed R&D Expenditures. Umeå School of Business, Research gate
- Phillips, J. D., 2003. Corporate Tax-Planning Effectiveness: The Role of Compensation-Based Incentives. *The Accounting Review* Vol. 78, No. 3, pp. 847-874
- Plesko, G.A., 2003. An evaluation of alternative measures of corporate tax rates. *Journal of Accounting and Economics* 35 (2), 201–226.
- Porcano, T.M., 1986. Corporate tax rates: progressive, proportional, or regressive. *Journal of the American Taxation Association* 7, 17–31.
- Rego, S.O., 2003. Tax-avoidance activities of U.S. multinational corporations. *Contemp. Account. Res.* 20 (4), 805–833.
- Richardson, G., Lanis, R., 2007. Determinants of the variability in corporate effective tax rates and tax reform: evidence from Australia. *J. Account. Public Policy* 26 (6), 689–704.
- Robinson, J.R., Sikes, S.A., Weaver, C.D., 2010. The impact of evaluating the tax function as a profit center on effective tax rates. *The Accounting Review* 85 (3), 1035–1064.
- Scholes, M., Wolfson, M., Erickson, M., Maydew, E., Shevlin, T., 2009. *Taxes and Business Strategy: A Planning Approach*, 4th Edition. Prentice-Hall, Inc., Upper Saddle River, NJ 07458
- Shackelford, D. A., and T. Shevlin. 2001. Empirical tax research in accounting. *Journal of Accounting and Economics* 31 (1–3): 321–387.

Shevlin, T., 1999. A critique of Plesko's An evaluation of alternative measures of corporate tax rates. Working paper, University of Washington.

Shevlin, T. and Porter, S. Spring 1992. "The corporate tax comeback in 1987": Some further evidence. The Journal of the American Taxation Association 14(1):58-79.

Taylor, G. and Richardson, G. 2014, "Incentives for corporate tax planning and reporting: Empirical evidence from Australia", Journal of Contemporary Accounting & Economics, Vol. 10, 1–15

Yin, G. 2003. How much tax do large public corporations pay?: Estimating the effective tax rates of the S&P500. Virginia Law Review 89: 1793–1853.

Zimmerman, J. 1983. Taxes and firm size. Journal of Accounting and Economics (5): 119–149.

Λοιπές Πηγές

Ernest and Young Report(Worldwide R&D Incentives Reference Guide 2013–2014)
OECD Study 2002(Tax Incentives for Research and Development: Trends and Issues)

Ιστοσελίδες

<http://eur-lex.europa.eu>

<http://www.europarl.europa.eu>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ (πριν τη χρήση της εντολής «winsor»)

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας						
Περίοδος 2008-2011						
	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2626856	0.2739916	0.2094964	0	1	469
cash_ETR	0.1372676	0	0.2147107	0	1	469
CT	0.0194498	0.0165096	0.0255105	-0.0883362	0.1712136	469
DT1	0.0012215	0	0.0103761	-0.0589057	0.0738752	300
DT2	0.0002461	0	0.0102873	-0.063823	0.068327	330
R&D_EXP	0.0360418	0	0.0604175	0	0.325169	395
DR&D_ASSETS	0.0054949	0	0.0211545	0	0.2349552	469
ROA	0.0833631	0.0681036	0.0620726	0.0002309	0.4656836	469
CF	0.0835552	0.0805592	0.0712579	-0.1833665	0.4892467	441
DSALES_POS	0.7158351	1	0.4515057	0	1	461
CAPEX	0.3141146	0.1304752	1.028092	0	18.63559	429
LEV	0.1519394	0.1313066	0.1238791	0	0.8406607	469
SIZE	4.807337	4.632184	0.9682441	2.577492	7.875753	459
FO	0.2366738	0	0.4254942	0	1	469
DIV	0.6056338	1	0.4892887	0	1	426
INDSEC_CHEM	0.0724947	0	0.2595821	0	1	469
INDSEC_ELECTR	0.1855011	0	0.3891186	0	1	469
INDSEC_PHARM	0.0724947	0	0.2595821	0	1	469
INDSEC_SOFT	0.5309168	1	0.4995761	0	1	469
INDSEC_TECHN	0.1385928	0	0.34589	0	1	469

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας

Περίοδος 2012-2015

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2918796	0.2962128	0.2151465	0	1	468
cash_ETR	0.1742712	0	0.2319096	0	1	468
CT	0.0203516	0.017684	0.0223915	-0.0861856	0.1137339	468
DT1	-0.0006484	0	0.0079432	-0.0428575	0.051619	251
DT2	0.0005981	0	0.0101772	-0.0428575	0.0738752	250
R&D_EXP	0.0285306	0	0.0563283	0	0.5015466	365
DR&D_ASSETS	0.005305	0	0.0154154	0	0.1209465	468
ROA	0.0814395	0.0677879	0.0637377	0.0002734	0.4177075	468
CF	0.0788351	0.0760771	0.1058082	-0.3718596	1.573977	443
DSALES_POS	0.7565217	1	0.4296486	0	1	460
CAPEX	0.2728711	0.1142611	0.5852726	0	6.347059	395
LEV	0.1389536	0.1157009	0.1146262	0	0.5229061	463
SIZE	5.007378	4.862036	1.02042	2.750508	8.009947	449
FO	0.2286325	0	0.4204014	0	1	468
DIV	0.6682464	1	0.4714019	0	1	422
INDSEC_CHEM	0.0705128	0	0.2562833	0	1	468
INDSEC_ELECTR	0.1645299	0	0.3711525	0	1	468
INDSEC_PHARM	0.0833333	0	0.2766812	0	1	468
INDSEC_SOFT	0.5534188	1	0.4976702	0	1	468
INDSEC_TECHN	0.1282051	0	0.3346758	0	1	468

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας

Περίοδος 2008-2011

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2677388	0.2693469	0.2067733	0	1	456
cash_ETR	0.1349304	0.0000495	0.1990933	0	1	456
CT	0.024739	0.0181723	0.0339201	-0.0318127	0.5012755	456
DT1	-0.0003659	0	0.0118278	-0.068888	0.0763147	454
DT2	-0.000044	0	0.0116562	-0.0657056	0.0763147	449
R&D_EXP	0.0338576	0.003296	0.0565177	0	0.4331375	456
DR&D_ASSETS	0.0033328	0	0.0132965	0	0.1504647	456
ROA	0.1070285	0.0781962	0.1551881	0.0001478	2.434366	456
CF	0.0874107	0.0859539	0.1061237	-0.7671684	0.3866443	456
DSALES_POS	0.7587719	1	0.4282982	0	1	456
CAPEX	0.1500293	0.0969379	0.1926247	0	1.786569	423
LEV	0.1381743	0.1019311	0.1592035	0	1.517857	456
SIZE	4.927262	4.739578	0.9562407	2.746634	7.739043	446
FO	0.0635965	0	0.2443008	0	1	456
DIV	0.5657277	1	0.4962438	0	1	426
INDSEC_CHEM	0.1491228	0	0.3566007	0	1	456
INDSEC_ELECTR	0.1776316	0	0.3826221	0	1	456
INDSEC_PHARM	0.0745614	0	0.2629708	0	1	456
INDSEC_SOFT	0.4671053	0	0.4994647	0	1	456
INDSEC_TECHN	0.1315789	0	0.3384037	0	1	456

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας						
Περίοδος 2012-2015						
	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2941972	0.2746283	0.2270726	0	1	466
cash_ETR	0.1999794	0.1507212	0.2317066	0	1	466
CT	0.0197169	0.0174647	0.0262394	-	0.188409	466
DT1	-0.0008884	0	0.0098756	-	0.0401284	460
DT2	-0.0005825	0	0.0175002	-	0.2898646	456
R&D_EXP	0.0367124	0.0030833	0.0627776	0	0.6160734	466
DR&D_ASSETS	0.0158296	0	0.0929427	0	1.436045	466
ROA	0.0862241	0.0728122	0.0740711	0.0004114	0.6449393	466
CF	0.0882202	0.0854433	0.0898852	-	0.5253035	466
DSALES_POS	0.7596567	1	0.4277512	0	1	466
CAPEX	0.1704313	0.0997137	0.3601156	0	4.426484	414
LEV	0.1547684	0.1147265	0.1867637	0	2.393553	466
SIZE	5.118223	5.0016	1.025166	2.786752	7.981187	459
FO	0.0858369	0	0.2804241	0	1	466
DIV	0.7214612	1	0.4487926	0	1	438
INDSEC_CHEM	0.1566524	0	0.3638633	0	1	466
INDSEC_ELECTR	0.1802575	0	0.3848149	0	1	466
INDSEC_PHARM	0.0751073	0	0.2638476	0	1	466
INDSEC_SOFT	0.4678112	0	0.499499	0	1	466
INDSEC_TECHN	0.1201717	0	0.3255116	0	1	466

ΜΕΤΡΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ (μετά τη χρήση της εντολής «winsor»)

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας						
Περίοδος 2008-2011						
	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2626856	0.2739916	0.2094964	0	1	469
cash_ETR	0.1372676	0	0.2147107	0	1	469
CT	0.0193421	0.0165096	0.02384	-0.0481135	0.0894241	469
DT1	0.001316	0	0.0090581	-0.0232077	0.0606502	300
DT2	0.0001796	0	0.008354	-0.0388698	0.033832	330
R&D_EXP	0.0358216	0	0.0595043	0	0.2530885	395
DR&D_ASSETS	0.0047834	0	0.0157221	0	0.0872975	469
ROA	0.0827749	0.0681036	0.0594113	0.0020011	0.2834954	469
CF	0.0835543	0.0805592	0.0670038	-0.0809424	0.295858	441
DSALES_POS	0.7158351	1	0.4515057	0	1	461
CAPEX	0.2656471	0.1304752	0.4431209	0	2.82538	429
LEV	0.1504174	0.1313066	0.1183199	0	0.4652981	469
SIZE	4.805004	4.632184	0.9576359	2.69897	7.476341	459
FO	0.2366738	0	0.4254942	0	1	469
DIV	0.6056338	1	0.4892887	0	1	426
INDSEC_CHEM	0.0724947	0	0.2595821	0	1	469
INDSEC_ELECTR	0.1855011	0	0.3891186	0	1	469
INDSEC_PHARM	0.0724947	0	0.2595821	0	1	469
INDSEC_SOFT	0.5309168	1	0.4995761	0	1	469
INDSEC_TECHN	0.1385928	0	0.34589	0	1	469

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γαλλίας
Περίοδος 2012-2015

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2918796	0.2962128	0.2151465	0	1	468
cash_ETR	0.1742712	0	0.2319096	0	1	468
CT	0.0204133	0.017684	0.0214297	-0.0393713	0.0780353	468
DT1	-0.000558	0	0.0070734	-0.0252011	0.0421373	251
DT2	0.0005869	0	0.008736	-0.0250392	0.051619	250
R&D_EXP	0.0277321	0	0.0512624	0	0.2802283	365
DR&D_ASSETS	0.0051592	0	0.0145229	0	0.0804232	468
ROA	0.0804831	0.0677879	0.0598559	0.0011378	0.2686567	468
CF	0.0762452	0.0760771	0.0744593	-0.1394943	0.3214377	443
DSALES_POS	0.7565217	1	0.4296486	0	1	460
CAPEX	0.2566718	0.1142611	0.4503306	0	3.143969	395
LEV	0.1386038	0.1157009	0.1136167	0	0.4378976	463
SIZE	5.00535	4.862036	1.005588	3.049218	7.552333	449
FO	0.2286325	0	0.4204014	0	1	468
DIV	0.6682464	1	0.4714019	0	1	422
INDSEC_CHEM	0.0705128	0	0.2562833	0	1	468
INDSEC_ELECTR	0.1645299	0	0.3711525	0	1	468
INDSEC_PHARM	0.0833333	0	0.2766812	0	1	468
INDSEC_SOFT	0.5534188	1	0.4976702	0	1	468
INDSEC_TECHN	0.1282051	0	0.3346758	0	1	468

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας

Περίοδος 2008-2011

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2677388	0.2693469	0.2067733	0	1	456
cash_ETR	0.1349304	0.0000495	0.1990933	0	1	456
CT	0.023467	0.0181723	0.0229948	-0.0154803	0.1107889	456
DT1	-0.0003784	0	0.0103239	-0.0450692	0.0383222	454
DT2	-0.0001055	0	0.0106412	-0.0448024	0.0382559	449
R&D_EXP	0.0332733	0.003296	0.0535517	0	0.2368903	456
DR&D_ASSETS	0.0030508	0	0.0111487	0	0.0638619	456
ROA	0.1001452	0.0781962	0.0874208	0.0012379	0.5465148	456
CF	0.0887433	0.0859539	0.0946189	-0.4259928	0.2990963	456
DSALES_POS	0.7587719	1	0.4282982	0	1	456
CAPEX	0.1440372	0.0969379	0.1545837	0	0.8864857	423
LEV	0.1357536	0.1019311	0.1454764	0	0.6371303	456
SIZE	4.928622	4.739578	0.9518764	3.155943	7.660203	446
FO	0.0635965	0	0.2443008	0	1	456
DIV	0.5657277	1	0.4962438	0	1	426
INDSEC_CHEM	0.1491228	0	0.3566007	0	1	456
INDSEC_ELECTR	0.1776316	0	0.3826221	0	1	456
INDSEC_PHARM	0.0745614	0	0.2629708	0	1	456
INDSEC_SOFT	0.4671053	0	0.4994647	0	1	456
INDSEC_TECHN	0.1315789	0	0.3384037	0	1	456

Τα Βασικά Μέτρα Περιγραφικής Στατιστικής για το δείγμα των εταιριών της Γερμανίας

Περίοδος 2012-2015

	Mean	Median	Std. Dev.	Min	Max	N
ETR	0.2941972	0.2746283	0.2270726	0	1	466
cash_ETR	0.1999794	0.1507212	0.2317066	0	1	466
CT	0.0198834	0.0174647	0.0210512	-0.0596576	0.0917054	466
DT1	-0.0006813	0	0.007911	-0.0283332	0.0267096	460
DT2	-0.0008917	0	0.0089394	-0.0384294	0.0325442	456
R&D_EXP	0.0358307	0.0030833	0.0571306	0	0.2708318	466
DR&D_ASSETS	0.01148	0	0.0450541	0	0.3495304	466
ROA	0.0846517	0.0728122	0.0652891	0.0027417	0.3498764	466
CF	0.088875	0.0854433	0.0829617	-0.1796348	0.3669309	466
DSALES_POS	0.7596567	1	0.4277512	0	1	466
CAPEX	0.155302	0.0997137	0.2279642	0	1.815866	414
LEV	0.1509657	0.1147265	0.1566026	0	0.7192907	466
SIZE	5.118915	5.0016	1.020159	3.078094	7.871456	459
FO	0.0858369	0	0.2804241	0	1	466
DIV	0.7214612	1	0.4487926	0	1	438
INDSEC_CHEM	0.1566524	0	0.3638633	0	1	466
INDSEC_ELECTR	0.1802575	0	0.3848149	0	1	466
INDSEC_PHARM	0.0751073	0	0.2638476	0	1	466
INDSEC_SOFT	0.4678112	0	0.499499	0	1	466
INDSEC_TECHN	0.1201717	0	0.3255116	0	1	466

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ

Υπόδειγμα:				
$ETR_t = a_0 + a_1ROA_t + a_2CF_t + a_3CAPEX_t + a_4LEV_t + a_5SIZE_t + a_6FO_t + a_7DIV_t + a_8R\&D_EXP_t + a_9DR\&D_ASSETS_t + a_{10}INDSEC_CHEM_t + a_{11}INDSEC_ELECTR_t + a_{12}INDSEC_PHARM_t + a_{13}INDSEC_SOFT_t + a_{14}INDSEC_TECHN_t + e_t$				
Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2008-2011				
Γαλλία				
Number of obs = 350 F(13, 336) = 5.57 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1306 Root MSE = 0.19377				
Γερμανία				
Number of obs = 394 F(13, 380) = 5.64 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1217 Root MSE = 0.18858				
ETR (= CT/ROA)	Coef.	t	Coef.	t
ROA	-0.1365529 (0.553)	-0.59	-0.5385303*** (0.000)	-4.85
CF	-0.1147298 (0.583)	-0.55	0.0842978 (0.361)	0.91
CAPEX	0.0122096 (0.689)	0.40	0.0408371 (0.542)	0.61
LEV	0.1517853 (0.239)	1.18	0.0504346 (0.574)	0.56
SIZE	-0.0023888 (0.884)	-0.15	0.0311111** (0.019)	2.36
FO	0.0661521*** (0.006)	2.77	-0.0162251 (0.535)	-0.62
DIV	0.0889033*** (0.002)	3.16	0.0550757** (0.013)	2.5
R&D_EXP	-0.2012127 (0.268)	-1.11	-0.2911369* (0.075)	-1.78
DR&D_ASSETS	-0.7357551 (0.221)	-1.23	-1.220103* (0.063)	-1.86
INDSEC_CHEM	0 (omitted)		-0.0083958 (0.806)	-0.25
INDSEC_ELECTR	-0.0891202 (0.171)	-1.37	-0.0349238 (0.278)	-1.09
INDSEC_PHARM	-0.129099** (0.032)	-2.16	0 (omitted)	
INDSEC_SOFT	-0.0429242 (0.492)	-0.69	0.0289579 (0.384)	0.87
INDSEC_TECHN	-0.1339419** (0.028)	-2.20	-0.0165465 (0.586)	-0.55
_cons	0.2799136*** (0.006)	2.76	0.1282842* (0.064)	1.86

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Υπόδειγμα:

$$ETR_t = a_0 + a_1ROA_t + a_2CF_t + a_3CAPEX_t + a_4LEV_t + a_5SIZE_t + a_6FO_t + a_7DIV_t + a_8R\&D_EXP_t + a_9DR\&D_ASSETS_t + a_{10}INDSEC_CHEM_t + a_{11}INDSEC_ELECTR_t + a_{12}INDSEC_PHARM_t + a_{13}INDSEC_SOFT_t + a_{14}INDSEC_TECHN_t + e_t$$

ETR (= CT/ROA)	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2012-2015			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Coef.	t	Coef.	t
	Number of obs = 283 F(13, 269) = 4.37 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1814 Root MSE = 0.19892		Number of obs = 398 F(13, 384) = 6.56 Prob > F = 0.0000 R-squared = 0.1780 Root MSE = 0.20734	
ROA	-0.5933246** (0.039)	-2.07	-1.438631*** (0.000)	-5.82
CF	0.140961 (0.515)	0.65	0.279924* (0.093)	1.68
CAPEX	-0.0691672** (0.023)	-2.29	-0.0290832 (0.468)	-0.73
LEV	0.5532007*** (0.000)	3.54	0.0346292 (0.635)	0.48
SIZE	0.0010973 (0.943)	0.07	0.0267047** (0.042)	2.04
FO	0.0286402 (0.247)	1.16	0.0234026 (0.579)	0.56
DIV	0.0042499 (0.909)	0.11	0.0393314 (0.193)	1.31
R&D_EXP	0.1891804 (0.531)	0.63	0.4219927* (0.074)	1.79
DR&D_ASSETS	2.474049** (0.043)	2.03	-0.5693123*** (0.002)	-3.19
INDSEC_CHEM	0 (omitted)		0.0716418* (0.093)	1.69
INDSEC_ELECTR	0.0015322 (0.979)	0.03	0.1235563*** (0.003)	3.03
INDSEC_PHARM	-0.0223545 (0.701)	-0.39	0.0073151 (0.866)	0.17
INDSEC_SOFT	0.0545189 (0.333)	0.97	0.0590354* (0.056)	1.92
INDSEC_TECHN	-0.0624732 (0.296)	-1.05	0 (omitted)	
_cons	0.2409144** (0.012)	2.52	0.1614*** (0.01)	2.59

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

Υπόδειγμα:

$$cash_ETR_t = \beta_0 + \beta_1 CT_t + \beta_2 DT_{t-1} + \beta_3 DT_{t-2} + \beta_4 ROA_t + \beta_5 CF_t + \beta_6 DSALES_POS_t + \beta_7 CAPEX_t + \beta_8 LEV_t + \beta_9 SIZE_t + \beta_{10} FO_t + \beta_{11} DIV_t + \beta_{12} R\&D_EXP_t + \beta_{13} DR\&D_ASSETS_t + \beta_{14} INDSEC_CHEM_t + \beta_{15} INDSEC_ELECTR_t + \beta_{16} INDSEC_PHARM_t + \beta_{17} INDSEC_SOFT_t + \beta_{18} INDSEC_TECHN_t + e_t$$

Cash_ETR	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2008-2011			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Number of obs = 196		Number of obs = 392	
	F(17, 178) = 2.48		F(17, 374) = 13.84	
	Prob > F = 0.0016		Prob > F = 0.0000	
	R-squared = 0.2085		R-squared = 0.3071	
	Root MSE = 0.22173		Root MSE = 0.16377	
	Coef.	t	Coef.	t
CT	4.717736*** (0.001)	3.33	1.82096*** (0.003)	3.01
DT1	0.1086696 (0.97)	0.04	-1.223279 (0.197)	-1.29
DT2	-0.9494884 (0.662)	-0.44	-1.363146 (0.195)	-1.30
ROA	-1.682339*** (0.004)	-2.92	-0.5986273*** (0.000)	-3.86
CF	-0.067234 (0.794)	-0.26	-0.1779745** (0.023)	-2.28
DSALES_POS	-0.091615** (0.028)	-2.21	-0.0177742 (0.396)	-0.85
CAPEX	0.0150014 (0.785)	0.27	-0.0185887 (0.662)	-0.44
LEV	0.2849235* (0.095)	1.68	-0.0485791 (0.520)	-0.64
SIZE	0.0127348 (0.592)	0.54	0.0808877*** (0.000)	7.32
FO	0.0799497** (0.04)	2.07	-0.0434565 (0.167)	-1.39
DIV	-0.0078297 (0.867)	-0.17	0.0400497* (0.073)	1.80
R&D_EXP	0.0015005 (0.995)	0.01	0.017217 (0.914)	0.11
DR&D_ASSETS	0.501197 (0.527)	0.63	-0.2512443 (0.677)	-0.42
INDSEC_CHEM	0.0812287 (0.389)	0.86	0.013226 (0.738)	0.33
INDSEC_ELECTR	0.0273303 (0.664)	0.43	-0.0053524 (0.891)	-0.14
INDSEC_PHARM	0.038626 (0.570)	0.57	0 (omitted)	
INDSEC_SOFT	-0.0019241 (0.972)	-0.03	-0.0362631 (0.303)	-1.03
INDSEC_TECHN	0 (omitted)		-0.0450061 (0.228)	-1.21
_cons	0.1554371 (0.175)	1.36	-0.2064107*** (0.001)	-3.26

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Υπόδειγμα:

$$cash_ETR_t = \beta_0 + \beta_1 CT_t + \beta_2 DT_{t-1} + \beta_3 DT_{t-2} + \beta_4 ROA_t + \beta_5 CF_t + \beta_6 DSALES_POS_t + \beta_7 CAPEX_t + \beta_8 LEV_t + \beta_9 SIZE_t + \beta_{10} FO_t + \beta_{11} DIV_t + \beta_{12} R\&D_EXP_t + \beta_{13} DR\&D_ASSETS_t + \beta_{14} INDSEC_CHEM_t + \beta_{15} INDSEC_ELECTR_t + \beta_{16} INDSEC_PHARM_t + \beta_{17} INDSEC_SOFT_t + \beta_{18} INDSEC_TECHN_t + e_t$$

Cash_ETR	Παλινδρόμηση για τις χρήσεις 2012-2015			
	Γαλλία		Γερμανία	
	Coef.	t	Coef.	t
	Number of obs = 110		Number of obs = 394	
	F(17,92) = 4.77		F(17, 376) = 6.87	
	Prob > F = 0.0000		Prob > F = 0.0000	
	R-squared = 0.3521		R-squared = 0.2016	
	Root MSE = 0.20439		Root MSE = 0.21334	
CT	3.354818*	1.87	3.674648***	4.99
	(0.065)		(0.000)	
DT1	1.378079	0.41	-1.456265	-1.23
	(0.683)		(0.220)	
DT2	1.509815	0.78	-1.04511	-1.07
	(0.435)		(0.285)	
ROA	-1.084595	-1.59	-1.314638***	-4.49
	(0.115)		(0.000)	
CF	0.0992526	0.29	0.0445105	0.25
	(0.771)		(0.799)	
DSALES_POS	-0.0638085	-1.19	-0.0089857	-0.33
	(0.239)		(0.738)	
CAPEX	-0.0550939	-1.23	-0.014205	-0.42
	(0.223)		(0.678)	
LEV	0.864976**	2.61	0.2420126***	3.00
	(0.011)		(0.003)	
SIZE	0.0077578	0.34	0.0016767	0.11
	(0.734)		(0.913)	
FO	0.1214817***	2.83	0.0612355	1.36
	(0.006)		(0.174)	
DIV	-0.0210885	-0.33	0.0453619	1.45
	(0.743)		(0.147)	
R&D_EXP	-0.9175866**	-2.10	0.4540967**	2.02
	(0.038)		(0.044)	
DR&D_ASSETS	0.8284668	0.57	-0.3062467**	-2.08
	(0.573)		(0.038)	
INDSEC_CHEM	-0.262261***	-2.74	0.0559936	1.12
	(0.007)		(0.264)	
INDSEC_ELECTR	-0.0222233	-0.32	0.0381255	0.76
	(0.749)		(0.447)	
INDSEC_PHARM	0		0	
	(omitted)		(omitted)	
INDSEC_SOFT	0.0435409	0.65	0.0265627	0.62
	(0.519)		(0.532)	
INDSEC_TECHN	0.0326574	0.46	0.0012076	0.02
	(0.646)		(0.980)	
_cons	0.0924313	0.77	0.1270283	1.49
	(0.445)		(0.136)	

Οι αστερίσκοι *, ** και *** υποδηλώνουν επίπεδο σημαντικότητας 10%, 5% και 1%, αντίστοιχα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΟΛΥΣΥΓΓΡΑΜΙΚΟΤΗΤΑΣ (Correlation Matrix)

Γαλλία 2008-2011, Μοντέλο ETR

	etr	roa_w	cf_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_ex~ w	drnd_a~ w	indsec_che m_w	indsec_el ectr_w	indsec pha rm_w	indsec_soft _w	indsec_tec hnn_w
etr	1														
roa_w	-0,0653	1													
cf_w	-0,0747	0,4241	1												
capex_w	-0,0555	0,1149	0,1269	1											
lev_w	0,1615	-0,3216	-0,2031	-0,2461	1										
size_w	0,078	0,1188	0,2434	-0,1707	0,2574	1									
fo_w	0,149	-0,1007	-0,0199	-0,0921	0,0755	0,1822	1								
div_w	0,1774	0,209	0,2113	-0,1467	0,1003	0,4308	0,0021	1							
rnd_exp_w	-0,1577	-0,0185	0,1348	0,1044	-0,1494	0,0581	0,0321	-0,1268	1						
drnd_asset~ w	-0,0876	-0,0681	0,163	0,276	-0,0688	-0,1004	-0,0073	-0,0939	0,3145	1					
indsec_che~ w	0,128	-0,127	-0,0914	-0,128	0,2074	0,1068	0,0343	-0,0357	-0,1045	-0,0921	1				
indsec_ele~ w	0,0067	-0,1085	-0,1216	-0,1628	0,2703	0,0634	-0,0855	0,1278	-0,0883	-0,0935	-0,1275	1			
indsec pha~ w	-0,0903	0,1142	0,1838	-0,1191	-0,1314	0,2636	0,1392	0,1185	0,2318	-0,0916	-0,0948	-0,1447	1		
indsec_sof~ w	0,0765	0,0449	-0,0116	0,2559	-0,1827	-0,277	-0,0138	-0,1582	-0,0706	0,1915	-0,3079	-0,4697	-0,3493	1	
indsec_tec~ w	-0,1423	0,0525	0,0611	0,0055	-0,0742	0,0244	-0,0354	0,0184	0,0802	-0,0276	-0,1125	-0,1716	-0,1276	-0,4143	1

Γαλλία 2008-2011, Μοντέλο cash_ETR

	cash_etr	ct_w	dt1_w	dt2_w	roa_w	cf_w	dsales_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_ex~ w	drnd_a~ w	indsec_c he~w	indsec_el e~w	indsec_p ha~w	indsec_s of~w	indsec_t ec~w	
cash_etr	1																			
ct_w	0,0475	1																		
dt1_w	-0,0223	0,0694	1																	
dt2_w	-0,0386	0,1325	0,4907	1																
roa_w	-0,1863	0,76	0,0852	0,1338	1															
cf_w	-0,0815	0,3427	0,1831	0,0597	0,3911	1														
dsales_w	-0,1636	0,2807	0,056	0,1025	0,2805	0,1592	1													
capex_w	-0,0917	0,0409	0,0144	0,0881	0,1221	0,1735	0,0307	1												
lev_w	0,2218	-0,2346	0,0354	0,0292	-0,3568	-0,321	-0,0213	-0,2796	1											
size_w	0,1574	0,1673	0,0699	0,061	0,0737	0,184	0,0644	-0,229	0,2834	1										
fo_w	0,214	0,0406	-0,0377	-0,082	-0,0719	-0,0016	0,0015	-0,072	0,0257	0,1405	1									
div_w	0,0469	0,3618	0,0272	0,1035	0,2997	0,2091	0,0185	-0,2048	0,0547	0,3941	-0,0116	1								
rnd_exp_w	-0,043	-0,0259	-0,039	-0,0923	0,0899	0,2306	-0,0055	0,1846	-0,133	0,0527	0,0413	-0,0597	1							
drnd_asset~ w	-0,0295	-0,0745	0,1396	0,1658	-0,0291	0,2557	-0,0017	0,4742	-0,0908	-0,1402	-0,0358	-0,0446	0,287	1						
indsec_che~ w	0,1437	-0,0563	0,056	0,109	-0,1357	-0,1151	-0,0105	-0,1439	0,2092	0,1583	-0,0305	0,0091	-0,0802	-0,1061	1					
indsec_ele~ w	0,0392	-0,1567	-0,0614	0,0116	-0,1353	-0,1275	0,0156	-0,1866	0,3135	0,1377	-0,0496	0,1384	-0,1517	-0,115	-0,1528	1				
indsec pha~ w	0,0004	0,1589	-0,0584	-0,0493	0,2169	0,2206	0,1194	-0,1215	-0,1506	0,1661	0,1636	0,0659	0,2025	-0,1128	-0,1528	-0,1615	1			
indsec_sof~ w	-0,0912	0,1072	0,0329	0,008	0,0538	0,0447	0,0068	0,3141	-0,2428	-0,2917	-0,0186	-0,1452	-0,0143	0,2388	-0,3483	-0,3483	-0,3483	1		
indsec_tec~ w	-0,0431	-0,0924	0,0305	-0,0905	-0,0068	-0,027	-0,1534	-0,0181	-0,0506	-0,0191	-0,0474	-0,0128	0,0934	-0,0314	-0,101	-0,1437	-0,1068	-0,3277	1	

Γαλλία 2012-2015, Μοντέλο ETR

	etr	roa_w	cf_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_exp_w	drnd_ass_w	indsec_che_w	indsec_ela_w	indsec_pha_w	indsec_sof_w	indsec_tec_w
etr	1														
roa_w	-0,257	1													
cf_w	-0,1135	0,4685	1												
capex_w	-0,1405	0,0853	0,2525	1											
lev_w	0,3174	-0,4102	-0,2087	-0,2003	1										
size_w	0,0444	0,1589	0,1177	-0,2121	0,2392	1									
fo_w	0,0367	0,1134	0,0359	-0,1307	-0,0055	0,1404	1								
div_w	0,0053	0,2311	0,1245	-0,2806	0,0461	0,3926	0,1747	1							
rnd_exp_w	-0,0292	0,1082	0,0424	0,0715	-0,218	0,1124	0,0752	-0,1661	1						
drnd_ass_w	0,0644	-0,0298	0,0755	0,3536	-0,1226	-0,042	-0,1533	-0,1044	0,307	1					
indsec_che_w	0,0957	-0,1734	-0,051	-0,1274	0,3106	0,0636	0,1606	0,0366	-0,0957	-0,1142	1				
indsec_ela_w	-0,0081	-0,0327	-0,0571	-0,0361	0,1238	0,1598	-0,149	0,0489	-0,0992	-0,0273	-0,1361	1			
indsec_pha_w	-0,1141	0,2436	0,1306	-0,1223	-0,1377	0,2578	0,1324	0,0962	0,263	-0,1292	-0,0986	-0,1516	1		
indsec_sof_w	0,0851	0,0086	-0,0195	0,1247	-0,2037	-0,3243	-0,0396	-0,104	-0,1359	-0,0095	-0,3049	-0,4691	-0,3397	1	
indsec_tec_w	-0,0925	-0,0507	0,0184	0,0665	0,0329	0,0214	-0,0212	-0,0154	0,1557	0,2489	-0,1171	-0,1802	-0,1305	-0,4037	1

Γαλλία 2012-2015, Μοντέλο cash_ETR

	cash_etr	ct_w	dt1_w	dt2_w	roa_w	cf_w	dsales_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_exp_w	drnd_ass_w	indsec_che_w	indsec_ela_w	indsec_pha_w	indsec_sof_w	indsec_tec_w
cash_etr	1																		
ct_w	0,0591	1																	
dt1_w	0,0948	0,0163	1																
dt2_w	0,1645	0,0877	0,3364	1															
roa_w	-0,1098	0,7773	0,1466	0,1095	1														
cf_w	-0,1345	0,3668	-0,1427	0,0743	0,4019	1													
dsales_w	-0,1177	0,2005	0,0209	0,0092	0,2478	0,2234	1												
capex_w	-0,1583	-0,1488	-0,0049	-0,0075	0,0472	0,2014	0,131	1											
lev_w	0,3359	-0,1931	-0,0991	0,0515	-0,3895	-0,2753	-0,0973	-0,1344	1										
size_w	0,1474	0,2227	-0,0036	0,0299	0,1525	0,2392	0,1183	-0,2361	0,3791	1									
fo_w	0,1722	0,2733	0,1167	0,0372	0,253	0,1463	0,2761	-0,0943	0,0072	0,2001	1								
div_w	0,0344	0,268	0,1027	0,0001	0,2847	0,1305	-0,0266	-0,3176	-0,0438	0,3785	0,0647	1							
rnd_exp_w	-0,1586	0,1535	-0,3368	-0,132	0,0262	0,2049	0,09	0,0627	-0,1376	0,0545	0,1921	-0,2208	1						
drnd_ass_w	-0,0842	0,0222	-0,2856	-0,1506	-0,0285	0,187	0,0671	0,3966	-0,076	0,0118	0,0082	-0,1338	0,554	1					
indsec_che_w	-0,1599	-0,1064	-0,0696	-0,0629	-0,1683	-0,0019	-0,0327	-0,1218	0,4107	0,1645	0,0992	-0,0112	0,0109	-0,0894	1				
indsec_ela_w	0,1313	0,1003	-0,0089	-0,0686	0,0117	-0,0409	0,034	-0,1488	0,2618	0,3745	-0,0169	0,1282	-0,1127	-0,101	-0,1799	1			
indsec_pha_w	-0,0295	0,2473	-0,0538	-0,0991	0,2251	0,2311	0,1912	-0,091	-0,1513	0,1076	0,188	0,088	0,0795	-0,086	-0,1045	-0,1535	1		
indsec_sof_w	-0,017	-0,2327	0,1572	0,0914	-0,1153	-0,1684	-0,1225	0,2911	-0,3346	-0,4447	-0,2079	-0,244	-0,1276	0,0274	-0,3079	-0,4524	-0,2627	1	
indsec_tec_w	0,035	0,1081	-0,1024	0,0793	0,1168	0,101	0,0128	-0,0566	-0,0732	-0,0339	0,0743	0,1304	0,2269	0,2133	-0,1548	-0,2274	-0,132	-0,3892	1

Γερμανία 2008-2011, Μοντέλο ETR

	etr	roa_w	cf_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_exp_w	drnd_ass_w	indsec_c_he_w	indsec_el_e_w	indsec_p_ha_w	indsec_s_of_w	indsec_t_ec_w
etr	1														
roa_w	-0,1906	1													
cf_w	0,0667	0,0884	1												
capex_w	0,0212	0,1077	0,0664	1											
lev_w	0,0632	-0,1282	-0,1325	-0,1148	1										
size_w	0,1678	0,041	0,1832	-0,0709	0,182	1									
fo_w	0,0285	-0,0236	0,0053	-0,0473	-0,0691	0,2316	1								
div_w	0,1545	0,1879	0,1828	-0,0296	-0,012	0,3569	0,1292	1							
rnd_exp_w	-0,0768	0,058	0,1665	-0,013	-0,196	0,1929	-0,0047	-0,0233	1						
drnd_ass_w	-0,0894	-0,0731	-0,0091	-0,0343	0,0155	0,0229	-0,0433	-0,06	0,1746	1					
indsec_c_he_w	0,0943	-0,0276	-0,0015	-0,1633	0,3433	0,4328	0,3053	0,2097	-0,155	-0,1163	1				
indsec_el_e_w	-0,1476	0,0844	-0,0242	-0,0628	0,1918	-0,1828	-0,0259	-0,1015	-0,08	0,1582	-0,1974	1			
indsec_p_ha_w	0,0175	-0,0595	-0,1768	0,0068	0,0936	0,2301	-0,038	-0,026	0,1127	0,1455	-0,1172	-0,1239	1		
indsec_s_of_w	0,0854	-0,027	0,1029	0,2173	-0,2949	-0,2491	-0,101	-0,0958	0,0023	-0,1391	-0,3943	-0,4167	-0,2475	1	
indsec_t_ec_w	-0,0719	0,0186	0,0088	-0,0754	-0,2097	-0,0638	-0,1171	0,0459	0,161	0,0425	-0,1795	-0,1898	-0,1127	-0,3791	1

Γερμανία 2008-2011, Μοντέλο cash_ETR

	cash_etr	ct_w	dt1_w	dt2_w	roa_w	cf_w	dsales_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_exp_w	drnd_ass_w	indsec_c_he_w	indsec_el_e_w	indsec_p_ha_w	indsec_s_of_w	indsec_t_ec_w	
cash_etr	1																			
ct_w	0,1429	1																		
dt1_w	-0,1288	-0,0142	1																	
dt2_w	-0,1043	0,0811	0,0944	1																
roa_w	-0,1015	0,5892	0,0001	0,0623	1															
cf_w	0,0388	0,3312	-0,0221	0,0618	0,089	1														
dsales_w	-0,0003	0,0598	-0,0472	0,022	0,0542	0,0867	1													
capex_w	-0,0702	0,163	0,082	0,0015	0,1041	0,0767	0,168	1												
lev_w	0,1099	-0,1429	-0,0602	-0,0098	-0,126	-0,1328	0,0244	-0,1147	1											
size_w	0,4816	0,1995	-0,1296	-0,0377	0,0387	0,1828	0,111	-0,0707	0,1836	1										
fo_w	0,0966	0,0093	-0,1032	-0,0502	-0,024	0,0047	-0,0187	-0,0447	-0,069	0,2312	1									
div_w	0,2653	0,3676	-0,0301	0,0356	0,1897	0,1852	-0,0206	-0,0434	-0,0126	0,36	0,1307	1								
rnd_exp_w	0,0568	0,0959	-0,051	0,0224	0,0575	0,1653	0,0946	-0,0037	-0,196	0,1918	-0,0056	-0,0204	1							
drnd_ass_w	-0,0251	-0,0868	0,1115	0,1806	-0,0736	-0,0097	0,0314	-0,0312	0,0157	0,0223	-0,0437	-0,0589	0,1739	1						
indsec_c_he_w	0,2757	0,0366	-0,0852	-0,105	-0,0281	-0,0025	-0,0122	-0,1623	0,344	0,4324	0,3049	0,2121	-0,1567	-0,117	1					
indsec_el_e_w	-0,0892	-0,0131	0,0867	0,1299	0,0842	-0,0252	0,0094	-0,0582	0,1923	-0,1842	-0,0265	-0,0997	-0,0817	0,1577	-0,1986	1				
indsec_p_ha_w	0,1239	-0,1276	-0,0161	-0,0198	-0,0687	-0,1745	0,0642	-0,0402	0,0995	0,2345	-0,0362	-0,0343	0,1207	0,1506	-0,1155	-0,1221	1			
indsec_s_of_w	-0,1558	0,0537	0,0121	-0,0178	-0,0221	0,1026	0,0767	0,2345	-0,2985	-0,2478	-0,1012	-0,0966	0,0026	-0,1393	-0,3953	-0,4178	-0,2431	1		
indsec_t_ec_w	-0,0565	-0,0094	-0,0106	0,0083	0,0182	0,0079	-0,1501	-0,0718	-0,2097	-0,0649	-0,1178	0,0478	0,1599	0,0419	-0,1806	-0,1909	-0,1111	-0,3801	1	

Γερμανία 2012-2015, Μοντέλο ETR

	etr	roa_w	cf_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_exp_w	drnd_a_w	ind~em_w	inds~r_w	ind~rm_w	inds~t_w	indsec_tec_w		
etr	1																
roa_w	-0,3094	1															
cf_w	-0,1208	0,5949	1														
capex_w	-0,1317	0,1909	0,0561	1													
lev_w	0,1397	-0,2722	-0,1873	-0,0841	1												
size_w	0,1358	0,0611	0,0969	-0,0747	0,1216	1											
fo_w	0,0504	0,0573	0,0319	-0,0559	-0,1654	0,1019	1										
div_w	0,0521	0,1645	0,037	0,0899	0,0242	0,3697	-0,0189	1									
rnd_exp_w	0,0144	0,1873	0,2033	-0,0919	-0,1099	0,0468	0,1024	-0,1207	1								
drnd_ass										1							
et~w	-0,1193	0,0276	0,1033	0,0684	-0,0356	-0,1106	-0,0709	-0,0203	0,1503		1						
indsec_c												1					
he~w	0,1188	-0,0615	-0,0228	-0,159	0,1785	0,4514	0,2612	0,1628	-0,1671	-0,118			1				
indsec_el														1			
e~w	0,0944	0,0005	-0,0257	-0,053	0,1411	-0,1867	-0,0638	-0,0445	-0,039	0,0525	-0,2019						
indsec_p															1		
ha~w	-0,0183	-0,1017	-0,1231	0,0877	0,0695	0,188	-0,0876	-0,1332	0,0437	-0,0405	-0,1159	-0,1268					
indsec_s																1	
of~w	-0,111	0,1633	0,1109	0,1757	-0,2548	-0,2485	-0,0301	0,0122	0,0379	0,0748	-0,4024	-0,4402	-0,2527				
indsec_t																	1
ec~w	-0,0581	-0,1011	-0,0186	-0,0948	-0,0281	-0,0452	-0,099	-0,0434	0,1367	-0,0137	-0,1647	-0,1802	-0,1034	-0,3591			

Γερμανία 2012-2015, Μοντέλο cash_ETR

	cash_etr	ct_w	dt1_w	dt2_w	roa_w	cf_w	dsales_w	capex_w	lev_w	size_w	fo_w	div_w	rnd_exp_w	drnd_a_w	indsec_c	indsec_el	indsec_p	indsec_s	indsec_t	
cash_etr	1																			
ct_w	0,1688	1																		
dt1_w	-0,0909	-0,0415	1																	
dt2_w	-0,0992	-0,0394	0,2386	1																
roa_w	-0,1714	0,5777	0,0206	0,0553	1															
cf_w	-0,0915	0,3514	-0,0092	-0,0146	0,5987	1														
dsales_w	0,0011	0,2031	-0,021	-0,0458	0,1662	0,1133	1													
capex_w	-0,1154	-0,0012	-0,0541	0,0413	0,1894	0,0571	0,0795	1												
lev_w	0,2081	-0,1298	-0,0465	-0,0167	-0,2703	-0,1871	0,0131	-0,0855	1											
size_w	0,1656	0,2599	-0,1442	-0,1375	0,0677	0,0963	0,0974	-0,0762	0,116	1										
fo_w	0,1011	0,106	-0,0108	-0,0337	0,0567	0,0314	-0,0465	-0,057	-0,1667	0,103	1									
div_w	0,1046	0,2416	0,0731	-0,004	0,1637	0,0388	0,0516	0,0884	0,0232	0,3657	-0,0189	1								
rnd_exp_w	0,0688	0,1725	-0,0448	-0,022	0,1872	0,202	0,0214	-0,0937	-0,1112	0,0452	0,1007	-0,1219	1							
drnd_asset~w	-0,1091	-0,0895	0,0762	0,0684	0,027	0,103	0,0502	0,0676	-0,0363	-0,1123	-0,0719	-0,0204	0,149	1						
indsec_che~w	0,1431	0,0538	0,051	0,0214	-0,0593	-0,0278	0,0094	-0,1579	0,1834	0,4487	0,2642	0,1608	-0,1694	-0,1182	1					
indsec_ele~w	0,0443	0,0687	0,0488	0,0257	0,0033	-0,0273	0,0261	-0,0503	0,1445	-0,1781	-0,0637	-0,0338	-0,0375	0,0534	-0,2007	1				
indsec_pha~w	-0,017	-0,0816	-0,0773	-0,0686	-0,1026	-0,1239	0,0137	0,087	0,0693	0,1903	-0,0886	-0,1339	0,0422	-0,0413	-0,1161	-0,1272	1			
indsec_sof~w	-0,1096	-0,0088	-0,05	-0,0439	0,1613	0,1169	0,023	0,1738	-0,2599	-0,2534	-0,0301	0,0066	0,0396	0,0754	-0,4006	-0,4389	-0,2539	1		
indsec_tec~w	-0,0292	-0,062	0,0217	0,0642	-0,1023	-0,0194	-0,0845	-0,0961	-0,029	-0,0461	-0,1004	-0,0435	0,1349	-0,0148	-0,165	-0,1808	-0,1046	-0,3609	1	

France

This chapter is based on information current as of 1 September 2013.

EY contact:
Régis Houriez
 regis.houriez@ey-avocats.com
 +33 1 55 61 12 06

Overview

Over the last few years, the French Government has been implementing several improved R&D incentives to attract R&D activities in France. These incentives can all be described as mature, with the introduction of a reduced CIT rate in 1983, the R&D tax credit in 1985 and the Innovative New Company status in 2004.

From a tax perspective, the main strands of the available R&D incentives are:

- The R&D tax credit, which is equal to 30% of eligible R&D expenses (e.g., salaries, social security contributions, running costs, depreciation, patents) incurred by the company.
- The Innovative New Company status (Jeune Entreprise Innovante, or JEI), which allows companies conducting R&D projects in France to receive tax benefits and pay lower social security contributions for highly qualified jobs such as engineers and researchers.
- A reduced CIT rate (15% instead of 34.43%/36.1%) applicable to revenues derived from patents.

In practice, companies benefiting from these incentives, especially when the tax benefit is substantial, are more likely to be subject to a tax audit. In particular, the R&D tax credit has been under high scrutiny since 2011. Tax audits are hence getting more frequent, notably for significant tax credit claims (€500,000 and above).

2013 tax rates

Top corporate income tax rate (national and local average)	33.1/3%, 34.43% ¹ or 36.1% ²
Standard VAT rate	19.6% ³

¹ A 3.3% surcharge on CIT is applicable to entities for which CIT charge is higher than €763,000.

² A 5% surtax applies if the turnover of the company (or of the tax group it belongs to) exceed €250 million. This temporary 5% surcharge is currently applicable to fiscal years ending from 31 December 2011 to 30 December 2015.

³ The VAT rate will be 20% from 1 January 2014.

Types of incentives

Tax credits	☒
Cash grants	☒
Loans	☒
Reduced tax rates/preferable tax rates	☒
Reduced social security contributions	☒
Accelerated depreciation on the R&D assets	☒
Tax allowance	☐
Infrastructure/land preferential price	☐
Tax deductions (including super deductions)	☐
Tax exemptions	☐
Income tax withholding incentives	☐
Patent-related incentives	☒
Financial support	☐
Tax holiday	☒
Expedited Government approval process	☐
Value-added tax reimbursement	☐
Qualifies for Horizon 2020 funding	☒
Other	☐

Germany

This chapter is based on information current as of 1 September 2013.

EY contact:

Manja Jaensch
manja.jaensch@de.ey.com
+49 40 36132 10725

Overview

R&D activities are seen as a cornerstone of the German economy. In line with the Europe 2020 strategy, which aims at "smart, sustainable and inclusive growth," Germany has made a significant commitment to spend around 3% of national GDP per year on R&D activities and to improve the conditions for R&D investment by the private sector. Therefore, generous public funding programs are set in place to support private investment in innovation and research. Incentives for R&D activities are in the form of nonrefundable cash grants or subsidized loans on a per-project basis. For the moment, tax incentives for R&D are unavailable in Germany.

Government programs at the federal and state levels offer funding for R&D activities in different fields. Calls for project proposals, specifying the theme and the type of support (in the form of subsidies) that will be offered, are published on a regular basis. Federal programs usually address specific sectors and themes and have strict deadlines. Programs at the state level (Länder) are generally thematically open, and project proposals may be submitted during a continuous open call.

The funding quota is up to 75% of the eligible costs depending on the particular funding program, the innovative character of the project, and the size of the company. Generally, the closer the products or processes are to reaching the market and the bigger the enterprise is, the lower the funding quota.

2013 tax rates

Top corporate income tax rate (federal and state average)	22.83%-33% ¹ (depending on local tax rates)
Standard VAT rate	19% ²

¹Sec. 23 para. 1 KStG (German corporation tax law). The rate consists of the top federal rate of 15%, solidarity surcharge of 5.5% on corporate income tax, and local trade tax rates between 7% and 17.15%.

²A reduced rate of 7% applies in many areas.

Types of incentives

Tax credits	☐
Cash grants	☒
Loans	☒
Reduced tax rates/preferable tax rates	☐
Reduced social security contributions	☐
Accelerated depreciation on the R&D assets	☐
Tax allowance	☐
Infrastructure/land preferential price	☐
Tax deductions (including super deductions)	☐
Tax exemptions	☐
Income tax withholding incentives	☐
Patent-related incentives	☐
Financial support	☐
Tax holiday	☐
Expedited Government approval process	☐
Value-added tax reimbursement	☐
Qualifies for Horizon 2020 funding	☒
Other	☐